خاڵ عەباس

خاڵ عەباس

خوسرەو شایان‌فەر

سرشناسه	: شایان‌فر، خسرو، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: خاڵعەباس/خسرو شایان‌فر.
مشخصات نشر	: مهاباد: نشر ژیر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۵ ص.
شابک	: ٩٧٨٦٢٢٩٩٠٦٠٧١
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: داستان‌های کردی -- قرن ۱۴
موضوع	: Kurdish fiction -- 20th century
رده بندی کنگره	: PIR۳۲۵۶
رده بندی دیویی	: ۸فا۹/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۲۷۲۳۹۷

خاڵعەباس(چیرۆک)

نووسەر: خوسرەو شایانفەر

ناوەندی بڵاوکردنەوە: نەشری ژیر – مەهاباد

شابک: ۹۷۸۶۲۲۹۹۰۶۰۷۱

پیتچن: حەمیدە قادرزادە

ڕووبەرگ: خوسرەو شایانفەر

چاپ: یەکەم ۱۳۹۹

بەرگەژمێر: ۱۰۰۰

ناونیشان: مەهاباد، شەقامی مزگەوتی جامیع، پاساژی میدیا، نهۆمی یەکەم

ئیمەیلی نووسەر: xusrewshayan@gmail.com

مافی لە چاپدانی ئەو بەرهەمە بۆ نووسەر پارێزراوە

نرخ: ۳۰۰۰۰ تمەن

هەواڵنامەی کتێب

زمانە شڕەکەی، تف پرژاندنی، قسەکردنی تاوتاوی گەڵ خۆی یا مەنتقە تایبەتەکەی، هەموویان بۆ نێودێرکردن وەک تایبەتمەندی هەرەگرینگی دەبوون. بەڵام ئەو تایبەتمەندییانە لەو کات و شوێنەدا نەک جیاواز، بگرە زۆریش ئاسایی بوون و نەدبوونە جێی سرنجی من یا هاوتەمەنانم. بۆ من وەک منداڵێک، ئەو هەر لە سەرەتاوە خۆی بە باڵتۆ تایبەتەکەی لە مێشکمدا پێناسە کردبوو. ئەو باڵتۆ تایبەتەی ئێستا دەچێتە چوارچێوەی نۆستالۆژی هاوتەمەنانی من.

باڵتۆیەکی درێژ کە ئێستاش بۆم دەرنەکەوت ڕەنگی چییە. کە دەمکوت خاکییە، کاکم دەیکوت: کوێری! نازانی بۆرە. دایکم دەیکوت: ملتان شکێ! ئەدی لەو مەدرەسەی چتان فێردەکەن؟ ئەوە شینکییە. خوشکم دەیکوت: خانمەکەمان بەوەی دەڵێ سەبزئابی. بەڵام بابم هەر دەیکوت باڵتۆیە.

هەواڵنامەی کتێب

ئاواببوو کە کۆلکەزێڕینەیەک بە مەزەندەی دەورووبەریەکان و بەهۆی کۆن بوون و کاڵ بوونەوەی، لەبارەی ئەو باڵتۆ تایبەتە پەیدا بوو و بوو بە هۆی ئەوەیکە ڕەنگەکەی، وەک سورێک بمێنێتەوە.

ئەمن دواتر لە شتێک سەداسەد دڵنیا بووم، ئەویش ئەوە بوو کە باڵتۆکە ئاڵمانییە. پشتیوانی سەرەکی ئەو دڵنیا بوونەم، ئالایەکی ئاڵمان بوو کە بە قۆڵی، لە نزیک شانی وەبوو. هەڵبەت ئەوکات بە خاترجەمی دوو ئاڵمان هەبوو، بەڵام بۆ من زانستەکەم ئەوەندەی بڕنەدەکرد سەر لە بلۆکی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوا دەرکەم و بزانم کامە ئاڵمانە. بۆ من وەک منداڵێکی لادێیی، دنیا چوارپێنج وڵات زیاتر نەبوو. عێراق بوو، ئەوە شەڕمان دەگەڵ دەکرد. ڕۆژێکی گەرمی هاوین، قرچەقرچی گەرمای نیوەڕۆیە، عەجەم پێوەربوون، کامیلی کوڕی وەستا برایمیان دە ژووریدا گرت، دەپشتی تۆیۆتایان هاویشت، بردیان. دواتر ژنەگەلی کۆڵان دەیانکوت ئەوە سەرباز فیناری بووە یەکسەر بردوویانە بۆ شەڕی عێراقێ. ئەودەمی بوو کە عێراقم ناسی.

ئامریکام لە قوتابخانە ناسی. لە گۆشەی حەوشەی قوتابخانە لە دوو لای دیواری ئاودەستەکان بە گەورەیی نوسرابوو (مرگ بر آمریکا). وشەی (مرگ) لە لایەک بە فراوانی پەلی ڕاکێشابوو بەڵام (بر) و (آمریکا)یەکە کەوتبوونە سووچی

دیوارەکە و لەبەر بێجێگایی، تەواو یەکتریان لە ئامێز گرتبوو. قوتابیانی پۆلی چوار و پێنج دەیانکوت ئەوە نێوی وڵاتێکە زۆر گەورەیە لەسەر نەخشە دیتوومانە. سەعوودیش هەبوو. باپیرم دەیکوت حەج لەوێیە. ئەوکات پێموابوو حەج شارە. هەڵبەت وڵاتی نامۆشم بیستبوو، وەک عرووس، بابم دەیکوت لە ئەمیرکەش گەورەترە بەڵام چەند ساڵی پێچوو تا لە سەر نەخشە دیتمەوە. بە قەولی دایکم دەیکوت، خوێندن هەر بۆ ئەو شتانە باشە.

باڵتۆکە درێژ بوو هەتا ناوەڕاستی گیرفانی پاتۆڵەکەی دەهات، بۆیە قەت دەستی دەگیرفانی پانتۆڵەکەی نەدەنا. هەردوو دەستی وەک ئەوەی کەلەمچە کرابێ، دەنێو گیرفانەکانی پێشێی دەنا هەربۆیە شانی خڕدەکردەوە. ئەو شانخڕکردنەوە، بۆی ببوو بە عادەت. باڵتۆشی دەبەردا نەبا دەستی هەر لە پێش خۆی دەڕۆیشتن، وەک ئەوەی بەرگری لە شوێنە هەستیارەکانی بکا.

دیوی ژووری باڵتۆکەی، خەزێکی سپی، کوڵکن بوو کە شێوەی لە مووی بزنە مەرەز دەچوو. بۆخۆی دەیکوت زۆر گەرمە، دەڵێی کورسیت داخستووە. چ ئەوکات چ ئێستاش ناتوانم ڕادەی گەرمای باڵتۆکەی مەزەندە بکەم، چونکە قەتم تەجروبەی کورسی نەبووە. بەڵام پێموانەبێ زۆر گەرم بووبێ، چونکە لە دەر و ژوور هەر دەبەری دابوو . تەنیا جیاوازی،

دوو دوگمەی سەریێ بوو کە لە ژووریَ دەکراوە لە دەریَ دادەخرا. کڵاوێکی زەلامی پێوەنووساویشی هەبوو کە تەنیا کەڵکی، ڕۆژی بارانی بوو، بۆ ئەوەی پێچ و کڵاوەکەی تەڕ نەبیَ لە سەری دەنا. بەو سەروسیمایە لە پشتەوەڕا وەک ئەوەی دەچوو، ڕکەکەوت بۆ ڕاو، لەسەر تاشە بەردێک دانابیَ.

ئەو باڵتۆ تایبەتە، یەکێک لە شتە زۆر خۆشەویستەکانی خاڵ عەباس بوو. ڕادەی خۆشەویستییەکەی گەیبووە ئاستی شانازی. ئەو شانازییە لە درێژخایەن، کاری کردبوو سەر هەموو ئەو کەسانەی شانازی ناسینی خاڵعەباسیان بە نەسیب ببوو، بەجۆرێک، باڵتۆی ئاڵمانی بیَ خاڵعەباس و خاڵ عەباس بیَ باڵتۆی ئاڵمانی، لە گەڕەکی ئێمە شتێکی نامۆ بوو.

شانازیکردنەکەی بە ڕادەیەک بوو کە بە هەموو تاقەتەوە، هەوڵی بە خۆماڵی کردنی ئەو بەرهەمە بێگانەیەی دەدا بە جۆرێک سەرتۆپی قسەی ئەوە بوو کە دەیکوت:

- ئەو وڵاتەی ئێمەش ئەوەندە باڵتۆیەی بەکەلک دیَ، دەنا ئەوی دیکەی هیچی بە زیاد نەبیَ.

ئەو هەستە تایبەتەی خاڵعەباس بۆ باڵتۆی ئاڵمانی، ساڵانێکی زۆر بوو هەبوو . کەس بڕوای نەدەکرد جرج بکەوێتە ئەو پێوەندییە بەسۆزە و خاڵعەباس بۆ تەماحی ماڵی دنیایە،

چاوپۆشـــی لە ســـتانداردەکانی بکـــا. بەڵام ئەو ئێـــوارەیەی بەنـــدی ســـەرماوەز کە وەک جـــاری جـــاران، بەبـــێ لەدەرکەدان لێمـــان وەژوور کەوت، ســـەرەتایەک بـــوو بـــۆ دابەزینـــی ئاســـتی شـــکۆی ئەو بەرهەمە ئێستا خۆماڵیکراوە لە مێشکی خاڵعەباسدا.

ئەو ئێـــوارەیە هەرکە لێـــویکی بەبزەمـــان لە ســـەرووی دیمەنێکـــی تەواو کەســـک هـــاتە بەرچـــاو تێکـــڕا بســـتێک زارمـــان داپچـــڕی. ئـــاخۆ چ قەومـــاوە؟ لێـــی دزراوە؟ نـــا داخـــوا پـــیس بـــووە، شـــووردوویەتی. بەڵام نـــاکرێ، چـــۆن دەبـــێ، خـــۆ هەتـــا ویشـــک نەبێـــتەوە بە دڵنیـــاییەوە لە مـــاڵ نـــایەتە دەر. هەر ئەوەی کە بەبـــێ بـــاڵتۆی ئاڵمـــانی، بەو ویشـــکە ســـەرمایە خـــۆی گەیانـــدۆتە ئێـــرە، دیـــارە پرســـەکە زۆر گـــرینگە. لە نەمـــانی بـــاڵتۆی ئاڵمـــانی گرینگتـــر، بـــوونی کـــۆتی ئامریکـــایی بـــوو ئەویـــش لەبەر خاڵعەباســـیدا. خـــاڵ عەباسـێک کە بێـــزی لێیدەبـــۆوە و نێـــوی نـــابوو کـــۆتی چەرچییـــان. بەڵام هـــــۆی ئەوەی کە شـــــانازیکەر و داکـــــۆکیکەری بەتینـــــی بـــاڵتۆی ئاڵمـــانی، وا کوتـــووپڕ، خزیـــوەتە زۆنـــی ســـەوزەوە، دەبـــێ چـــی بێ؟

لەگەرمەی ســـــڵاو و چاکوخۆشـــــی و سەرســـــوڕماندا، بەپەلە و لەڕووی نـــاعیلاجی، ســـۆبەی نەوتـــی لە بـــاوەش گـــرت. لاڕوومەتـــی ڕۆچـــووی هەزارگنجـــی بـــردە پـــێش و لە مەودای دوو بـــۆ ســـێ میلیمتـــری ســـۆبەکە ڕایگـــرت. ســـۆبەی بەســـتەزمان ئەو ئێـــوارەیە هێنـــــدەی درابـــــۆیە کە لە ئاکامـــــدا بەو قەنـــــاعەتە گەیبـــــوو کە

هەوای زۆر ساردە، هەربۆیە بەوپەڕی توانای خۆی داییسا و هەردووک لاگووپی، لەسەری لووتی خاڵ عەباس کە بە سەرما سوور ببۆوە چاکتر سوور ببوونەوە. پێموایە لەتاو سەری لووتی، سووری لاگووپی سۆبەی نەدیت، بۆیە بەوجۆرە، خۆی ئامبازی سۆبەکە کرد. ئەو بەیەککەیشتنە لە ئاکامدا سێ لەسەر چواری لاسمێڵێکی هەڵپرووزاند. سەرەڕای ئەو خەسارە گەورەیە، ئەوە هاواری بینەران بوو کە ئاگاداری کردەوە. ئەویش بە ڕستەیەکی تایبەت کاردانەوەی خۆی پێشاندا:

- گۆڕی بابی خێوی … ئەوە بۆ وا سوور بۆتەوە.

لەدرێژەدا هەروا کە خاڵعەباس خەریک بوو خاو دەبۆوە و بۆ دواندن دەبوو، دایکم بە گوڕوتینێکەوە کوتی: حەک ڕەبی موبارەک بێ! کاکە ئەو کۆتە جوانەت کەنگێ کڕیوە؟

بۆ کاردانەوە بەو تاریفە، خاڵعەباس زەردەخەنەیەکی هاتێ و سمێڵە ئێستا لاسەنگەکانی، سەروخوارێکیان کرد بەڵام وەک ئەوەی لاسایی ئەکتەرە کلاسیکەکان بکاتەوە، بە بێدەنگێکی ماوەکورت، هەستی پرسیارکەرانەی بینەرانی بەهێزتر کرد. لەپێشدا بە گۆشەی پشتێنەکەی، کاریگەری سەرمای ئەو ئێوارەیەی لە بەر کەپۆی سڕی. دەستێکی بۆ گیرفانی پانتۆڵەکەی برد و قووتووی تووتنوپەڕەکەی هێنادەرێ. هاوکات کە خەریک بوو جغارەیەکی بە قەد قامکی شادەی

ئەستوور هەڵدەبەست، بێدەنگی شکاند و باسێکی تێروتەسەلی لەسەر شێوازی کڕینی ئەو قاوغە نوێیە بۆ کردین. گۆیا ساعەتێک لەمەوبەر لە بازاڕی دەسفرۆشان، نیوە قیمەت، لە بە وتەی خۆی، هەتیوێکی بەڕەڵلای کڕیوە. هەڵبەت هیچ ئەو باسەی نەورووژاند کە هۆی ئەو سەنگەر گوێزتنەوەی چ بووە. بۆ کەسێک خاڵعەباسی ناسیبا، زوو تێدەگەیشت کە هەستی خاڵعەباس بۆ ئەوەی وەک سەوداکەرێکی چاک بناسرێ، زاڵە بە سەر هەموو شتێکی تر. هەرزانی کۆتەکە ئەگەرچی ئەفسانەیەکی تەمەنکورت بوو، ببوو بە هۆی وروژاندنی ئەو هەستەی خاڵ عەباس و پشتکردن لە شانازییەکی لەمێژینە.

بابم کە تا ئەوکاتە، کەشی شەڕی دووهەمی جیهانی بەسەریدا زاڵ بوو و لە بەرەی هاوپەیمانانەوە، بەردەوام خەریک بوو تەنیا سەمبۆلی لەبەردەستی ئاڵمانی دەکوتا، وەک کاردانەوەیەک بەو ڕووداوە ئەویش سەنگەری گوێزتەوە و وەک دژایەتییەک کەوتە لۆمەی ئەو خیانەتەی خاڵعەباس. هەربۆیە لە دەربڕینێکی لە ناکاو کوتی:

- وەڵلا کۆتی ئامریکایی هەر نموودی هەیە، دەنا ترێ سەش ناگێڕێتەوە.

ئەو دەربڕینە ناجوامێریانەی بابم، ئەگەرچی لە پێوەندی ڕۆژانەی دەگەڵ خاڵم، شتێکی ئاسایی بوو، بەڵام خاڵ عەباسی

هەواڵنامەی کتێب

کافر کرد بە جۆرێک وەک تایبەتمەندی ناسراوی خۆی کە لە کاتی قەڵسی لەڕادەبەدەری نوتقی دەبەسرا و کونی جنێوی دەبۆوە، هیچی بۆ نەکوترا و بە هێندێک مایەوە، لەجیاتی جنێو بە دەنگێکی گاڵتەئامێز کوتی:

- بەڵێ فەرمایشتە!!!

ئێستا کە بیری لێدەکەمەوە، پێمـوایە ئەوکاتە حەسوودی بە خاڵم دەکرد، چونکە تاریفی کۆتی ئامریکاییم زۆرجار لە زمانی خۆی بیستبوو، بەڵام بە هۆی ئەوەیکە زۆر گران بوو بۆی نەدەکرا. جارێک کە مامم یەکدانەی کۆنی کاڵبووەی لە حەوتە بازاڕی کڕیبوو، ئەویش چوو یەکدانەی بەدەڵی کڕیبوو، بەڵام هەرکە چاوی بە جلکشۆر کەوتبوو، ڕەنگی بە بەرێوە نەمابوو. پاش ئەوە ئیدی وازی لەکۆتی ئامریکایی هێنا و چیرۆکی خۆشەویستیان چووە باوەشی مێژوو.

هەڵبەت بابم هەر بەوەندە نەوەستا و لە دژە کاردانەوەیەک، گورزی ئاخری خۆی بە هەموو هێزەوە وەشاند و سووکترین ڕستەی خۆی، ئانگژای کۆتەکەی خاڵ عەباس کرد:

- ئەوە حەسڵ نییە.

ئەو وشەیە چ ئێستا و چ ئەوکات، یەکێک لە گرینگترین وشەکانی نێو هەنبانەی وشەگەلی ئێمەمانان بووە، ئەگەرچی سەرچاوەی پەیدابوونی ناڕوونە. بە پێچەوانەی ئەو باوەڕەی

ئێستا هەیە کە لەو جۆرە کاتانەدا پەنجەی تۆمەت بۆ وڵاتی چین ڕادەدێرن، ئەوکات وڵاتی چین هێشتا بۆ ئەو باسە نێوبانگی دەرنەکردبوو و بەتوندی سەرقاڵی شەڕی دەستەویەخە دەگەڵ هەژاری بوو. ئەوکات پێوانەی نرخاندنی هەموو شتێک، ژاپۆن بوو. ئەگەر ژاپۆن با ئەوە باش بوو، بەڵام ئەگەر ژاپۆن نەبا، ئەوە گومانی تێدابوو و کەس بۆی گرینگ نەبوو ئەرێ لە کوێرا هاتووە. هەروا بە ئاسانی!!! هەرچەند هێندێک ئامراز و کەرەسە هەبوون کە وەک قیلی کەوای سپی وابوون و خۆیان بە نێوی وڵاتێکەوە بەستبوو. کەس بیری لەوە نەدەکردەوە، بکرێ ئەو شتانە بە نێوی وڵاتێکی دیکە وەنووسێن. تراکتۆری ڕۆمانی، گازی ڕووسی، سێوی لوبنان، و لە هەموان گرینگتر کۆتی ئامریکایی.

لەڕاستێدا بۆ بابم حەسڵ بوون یا نەبوونی ئەو کۆتە گرینگ نەبوو، هەرئەوەی کە لاتاوێک بە خاڵعەباس دادا یا وە قیرەی خا مەبەستی خۆی پێکاوە. هەمیشە ڕەوتی ڕووداوەکان ئاوابوون و هیچ کامیان قەبووڵیان نەدەکرد پێگەی ئەوی‌تریان بەهێزتر بێ.

ئەورۆژە بابم مەبەستی خۆی زۆر بە باشی پێکا، چونکە تەواوی ئاماژەکانی قەڵسی تایبەتی خاڵعەباس، لە سەر دەموچاوی جێگیر بوون. لێوی خواریێ لەسەر چەنەی ڕمبازێنی دەکرد و هاوکات قامکی بە جغارەوە، لەبەری

دەگێڕاوە. زاری دەگەڵ هەر وشەیەک کە دەهاتە دەر، ئاوپرژێنی چواردەوری دەکرد.

- قسەی قۆڕ. بە زەمانەتم کڕیوە، هەتیو کوتی بڕۆ بیشۆ، بێمنەت، کاڵ بۆوە ماڵی خۆم.

- ئەوە کاڵ بۆوە،کوا هەتیو؟ قەتت دیتووە؟ دەیناسی؟ دەبڕۆ بیبینەوە.

- کوڕە ئەوە دەڵێی چی؟ وەڵڵا بزانە چۆنی دەبینمەوە! عەباسی مرۆتی نەبم، ئەگەر لەژووریێ نەهێنمە دەرێ. بەبووکی دەبەم... .

هێشتا حەسڵ بوون یا نەبوونی ئەو کۆتە دیار نەبوو کەچی خاڵعەباس لە ڕقی بابم پیلانی کوشتنی کابراشی داڕشتبوو.

لەو کاتەدا دایکم کە دیتی زۆر گەرم داهاتووە لەولاشەوە خەریکە لە ئاست بابم زۆر کەساد دەبێ، لغاوی باسەکەی گرتەدەست.

-کوڕەکاکە ڕەبی موبارەک بێ! وەڵڵاهی زۆر جوانە. ئەو سیپاڵە چ بوو دەبەرت دەکرد؟! ماڵتە خۆ کرووی دێی هەر پێوەبوو. ڕەنگی بە بەرەوە نەمابوو. دەتکوت یەخسیری مەککە و مەدینەی. ئەوە جوان و لەبار و سووک. قیت و قۆز بۆخۆت

دەبەری دەکەی. بەخوودای چڵکهەڵگریشە، بیدە بە براژنم ئەوشۆ بۆت بشوا، بەخودای ئەوەندە جوان دەبێ.

دایکم بۆ ماوەیەک وای لغاوی باسەکە گرتە دەست کە نەک هەر کاکی لە دەست ئەو زاڵمە ڕزگار کرد، بەڵکوو ئەجێندای کۆبوونەوەکەشی لە بیر جەماوەر بردەوە.

خاڵعەباس کە لەژێر هێرشی دڕندانەی زاواکەی، پشوویەکی هاتەوە بەرێ، دیار بوو لە هەستی ڕاستەقینەی خۆی دڵنیا نەبوو. نەیدەزانی بەو وتانەی خوشکی خۆشحاڵ بێ یا ناڕاحەت. لە ئاکامدا پاش تاوێک، لە نێو ئاپۆڕەی مەچۆوە شامێ لێرە بکە، بە شێوەیەکی تەواو دڕدۆنگ، ماڵی ئێمەی جێهێشت.

لووتکەی چیرۆکەکە ڕۆژی دواتر بوو، کاتێک دەگەڵ دایکم لەبەر دەرگا ڕاوەستابووین. خاڵ عەباس بە سیمای ئاشنای چەندین ساڵەوە خەریک بوو خۆی لەبەر نیگای پرسیارکەرانەی ئێمە دەدزێوە. وەک ئەوەی ئێمەی نەدیتبێ، خەریک بوو دەچووە ژووری. دایکم بەبێ بەفیڕۆدانی کات، ئەگەرچی مەودامان لە پەنجا میتر زیاتر بوو، بەدەنگێکی بەرز هاواری کرد: کاکە بەخێرێیەوە!!

خاڵعەباس کە دڵنیابوو پێوەبووە و لەو دڵنیاتر ئەوەیکە دایکم لەو مەودایەڕا هەواڵی کۆتی ئامریکایی لێدەپرسێ، هەر

بەغارێـک ڕوویکـردە دەرکـی ئـێمە و لە بـن گـوێی دایکـم جـوابی بەخێرهاتنەکەی دایەوە.

-سەلامەت بی خوشکێ. بەو سەرمایەی بۆ لەدەرێن؟

دایکـــم وەک ئەوەی پرســـیاری خـــاڵ عەباســـی هەر نەبیســـتبێ، خێرا پرسیارێکی دەپاڵ کردەوە.

-ئێی!!!! ئەدی کاکە ئەوە کوا کۆتە تازەکەت؟

خـــاڵ عەبـــاس وەک ئەوەی ســـورێکی گرینـــگ بـــدرکێنێ، خێـــرا ســـەرێکی بە حەوشـــەی ئـــێمە داگـــرت، نەوەک کەســـی لێبـــێ، بەتایبەت بابم، ئەوجار لووتی داژەنی و فەرمووی:

– وەڵــــڵا، ئەوە لە مـــاڵێ فرێمــــداوە. ئەو ژنە شـــەوێ دە ئـــاوێی هاویشت، ئەوی ڕەنگ بوو پێیەوە نەما.

– ئەیارۆ بۆ؟

– کچێ ئەو سەگبابە درۆی دەکرد خۆ حەسڵ نەبوو.

– ئەدی وەدووی نەکەوتی؟

– وەدووی چـــی کەوم. کوتیـــان موعتـــادە. ئەوە گرتباشـــم چـــم لێکردبا؟

– کـــوڕە چاکـــت کـــرد، تـــازە لێـــیگەڕێ لەو ســـەگبابەی، نەچـــی وەدووی کەوی بەخـــودای کوڕەکانیشـــت لـــێ موعتـــاد دەکـــا.

وەبزانە سەگ خواردی. باڵتۆی خۆت جوان و لەبار چییەتی؟ گەرم و خۆشە. دەبەریکە دەنگیش مەکە. خۆ ماڵتە دوێنێ هەر وەختبوو سەرماش بتبا. جا چانێ ئەوە تینێکی هەیە.

دایکم بە دەرکردنی بەرگی دووهەمی بیرۆکەکانی خۆی، دژ بە بەرگی یەکەمی کە دوێنێ دەریکردبوو، دەستیکرد بە دڵخۆشیدانەوەی خاڵ عەباسی، بەبێ ڕەچاوکردنی ئەو ڕاستییە کە نرخی کۆتێکی ئامریکایی بەقەد داهاتی مانگێکی کاری خاڵ عەباس بوو. کارێک کە دە ساڵدا چوارمانگی نەدەکرد.

خاڵعەباس وەک ئەوەی بیهەوێ زوو کۆتایی بە باسەکە بێنێ، هیچ بەشداری وتوویژە سەپێندراوەکەی دایکم نەبوو. تەنیا گوێی ڕاگرتبوو و چاوی بڕیبوو پەڵەبەفرێکی قوڕاوی کە لە سەر ئەرز بە یارمەتی سەرمای سەرماوەز، بەربەرەکانی خۆری بێتاقەتی دەکرد. لە ئاکامدا بۆ خۆ دزینەوەیەکی خێراتر ئاوا کۆتایی بە وتوویژەکە هێنا:

- دەڵێی چی خوشکێ!!! پیاو تووش دەبێ. هەتا سەر بژی، قوون هەزار نەقلان دەبینێ.

ئەو نەقڵانە لە ژیانی خاڵعەباسدا ئاسایی بوون. ساڵێ بەچەندین جار لەوجۆرە سەودایانەی دەکرد. هەموو ساڵێ پاییز، دەگەڵ نەمانی کرێکاری، خۆی و هاوتەمەنەکانی، هەموو ڕۆژێ، لە گۆشەیەکی بازاڕ خڕدەبوونەوە و بەشێوەی

هاوســـــەرۆکی بوورســـــێکی نـــــافەرمی و رانەگەیێنراویـــــان هەڵدەســـووڕاند. هەمـــوو کەلـــوپەل و ئامرازێـــک لەو شـــوێنە بە مەزاد ســەودا دەکــرا. هەر لە کەواوپـانتۆڵ بگـرە هەتـا مەڵەغـان، داس و تەشـــوێ، بێژینـــگ و داژگیـــر. تەنـــانەت نیروئـــامووریش. ئەو ئـــامرازەی هەوەڵجـــار کە دیـــتم پێموابـــوو پاشـــماوەی تـــۆپی شــــەڕە، کەچــــی بـــــابم بە شــــێوەیەکی نەرم و نیـــــان وەک ئەوکاتـانەی پـوولێکی زۆرم کاسپی کردبـێ و کـوتبم فەرمـوو بـابە ئەو پـــوولە دەخزمەتـــت دابـــێ، باقێکەشـــی ئیشـــاڵڵا بەزوویـــی دەگـات، بـۆی شـیکردمەوە ئەوە ئـامرازی زەوی کـێڵانە. وەختـی خـــۆی، مانگێـــک، ســـی ڕۆژەی ڕەمەزانـــێ، بەزمـــانی بەڕۆژوو، جـــووتم پێکـــردووە. بەســـتەزمانە وای بەئیشـــتیا دەگێـــڕاوە پێیوابـــوو ئەمـــیش ئێســـتا هەســـتی کـــوڕی نادرشـــام هەیە، لەپـــاش داگیرکردنی هێندووستان بەدەستی باوکی.

خاڵعەبـاس ســەری چووبـا بـازاڕەکەی نەدەچـوو. وەک ئەوەی فەرمـــانبەری حکـــوومی بـــێ، دەگەڵکـــوو ڕۆژ ســـیوادی دەدا، لەو شـوێنە حـازر بـوو. نەک هەرئەو، هەمـوو هاوکـارانی هەروابـوون. بـۆ زۆربەیـان هـیچ قازانجێـک دەگۆڕێـدا نەبـوو، تەنـانەت بـۆ زۆر کـاران وەک شـوان گـرتن، منـداڵ خەتەنەکـردن و شکەسـتەبەند. ڕاوێـــژی خۆڕاییشـــیان دەدایەی. لەبـــاری تەمەنەوە زۆربەیـــان بەســـاڵاچوو بـــوون. ئەگەرچـــی لەبـــابەت خـــاڵ عەباســـەوە دڵنیـا نەبـــووم. وەک ئەوەی ئێکســـیری لاوی خـــواردبێ بە درێژایـــی

تەمەنــی مــن، ئەو هەر وەک خــۆی مــایەوە. قەتــی پێخــۆش نەبــوو لە تەمەنــی بپرســی و لەڕاستیشــدا کەس تەمەنــی راســتەقینەی خــاڵ عەباســی بــۆ یەکلایــی نەبــۆوە. هەرکــات لێــت دەپرســی خــاڵە چەنــد ســاڵ دەبــی؟ یەکســەر دەیکــوت: وەڵڵا پەنجا ســاڵ تەمەنــی خــۆم وەبیــردێ. ســەیری باســەکە دەوەدا بــوو کە ئەو قســەم بەدرێژایــی بیســت ســاڵ هەر بیســتبوو. یــانی ســی ســاڵ لەمەوبەر هەر ئەو وڵامەی هەبــوو، دە ســاڵ لەمەوبەریــش هەر ئەو وڵامە بوو.

دایکــم دەیکــوت: کــاکم هەوەڵ نــۆبەرەی دەگەڵ مــن شــیری خواردووە، کەچی دوایە بە خولێرکان مردووە.

خــاڵ عەبــاس دەیکــوت: ڕاســت ناکــا، ئەمــن هەر دە ســاڵان لە دایکت گەورەترم.

دایکــم لە دایکــی دەگێــڕاوە کە کوتــوویەتی: ئەگە ســەر بە هەوێ چووم، عەباسم بەجێهێشت، عەباس سەروڕدێنتاش بوو.

خاڵ عەباس دەیکوت: وەبیرم نایە دایکم مێردی کردۆتەوە.

پوورئامــان خوشــکە گەورەی، ئەوکــات کە مــابوو، دەیکــوت: هەرای مەلاخەلیلی، عەباس گوێلکی پێدەلەوەڕا.

خاڵ عەباس دەیکوت: ژن چووزانێ ساڵ چییە!!

دەگەڵ بیستنی ئەوهەمووو گێڕانەوە دژبەیەکانە،ئەژمارکردنی خاڵ عەباس وەک بەساڵاچوو، بێدڵنیایی دەخستە مێشکی هەموو چاودێرێک. نێودێرکردنی وەک بەساڵاچوو، ڕاست بێ یا هەڵە، ئەو وەک ئەندامێکی بەردەوام، لەو بورسە وەرگیرابوو، تەنانەت شوێنی دانیشتنی تایبەتی خۆی لەسەر لێواری شەقامەکە هەبوو. بەڵام سەرەڕای ئەو شوێنە کاریگەرەی، وەک زۆربەی هەواڵانی، تەنیا چاودێری زەرەرکەر بوو. لەهەموو شتێک کۆنەکەی پێ باشتر بوو. هەرکە شتێکی کۆنی دەدیت، وەک ئەوەی هەستی نۆستالژی بزووتبێ، سەرەڕای لۆمەی خاوخێزان، یەکسر دەیکڕی و یەکەم شوێنیش بۆ نەمایشکردنی ماڵی ئێمە بوو. بێ هۆ نەبوو. ئەوهەمووو متمانەبەخۆبوونە و تاریف کردنەی دایکم دەمێشکی خاڵعەباسی دەخزاند، ئەنجامەکەی هەرئەوە بوو.

سەرەڕای ئەو ڕەوشتە تایبەتەی، سەودای چاکیشی دەکرد، بەڵام بەفەرموودەی بابم:

- کاک عەباس لەقەدەر قوونی ناترێ.

هەر بۆیەش، کارە زۆر شازەکانیشی لەئاکامدا هەر دەبوون بە تێریان.

بۆ من وەک سەیرکەری ڕووداوەکان، لەبیرنەکراوترین نمایشی بەرهەمە کڕدراوە نایابەکانی خاڵ عەباس، ئەورۆژە

بـوو کە بـۆ یەکەم جـار دیتمـی و دەگەڵـم پێکەنـی، ئەگەرچـی دواتر لێم بوو بە بەڵا.

نیـوەڕۆیەک، پـێش نەهـارخواردن، لەپـڕڕا دەرکە کـراوە و خـاڵ عەبـاس بەلێـوێکی بەبـزە و شـتێکی عەنتـیکە لە بـن هەنگڵیـدا لێمـان وەژوور کەوت. هاوکـات وەک لۆکۆمۆتیـوی هەڵمـی کە خەریـکە هەورازێکـی زۆر ئەسـتەم دەبـڕێ، هەورێکـی دووکەڵـی ئامـاڵ شـینی جغـارەی، دەگەڵ خـۆی هێنـا ژووریّ. یەکسـەر ڕوویکـردە بەری چەپـی سـۆبەکە کە هەمیشـە بـۆ وی مسـۆگر بـوو. هەڵبەت هیچ مەبەستێکی سیاسی لە پشت نەبوو. سۆبەی نەوتـی تەنیـا ئـاوڕی لە کەسـە نزیکەکـان دەداوە، هەربـۆیە هەمـوو لەدەوری سـۆبەکە، کۆڕێکمـان دەبەسـت. لای چەپ کـاکم دادەنیشـت، لای ڕاسـت بـابم. دەیتـوانی کـاکم دەرپەڕێنـیّ، بەڵام بـابم هەر لە جێـی خـۆیڕا بەخێرهـاتنی دەکـرد و سـەنگەری چـۆڵ نەدەکـرد. هەمـوو ڕۆژیّ دەمانـدیت، هەربـۆیە چاکوخۆشێکی وا، نەبوو.

- خاڵ عەباس بەخێربێی.

- خودات لیّ ڕازی بیّ.

نە زیـاتر نەکەمتـر. بەڵام ئەوڕۆژە جیـاواز بـوو. وەبیـرم نـایە ئایـا پێشـتر خەونـم پێوەدیتبـوو یـان نـا، ئەگەرچـی بـۆ ئەوەی دەبـوو خەونـی پێـوەببینم. چاکوخۆشـێکی زۆر گەرموگـوڕی کـرد.

هەموانی دیت. تەنانەت بە پێکەنینەوە بە منیشی گوت: چۆنی خاڵە؟

لەبەر عەنتیکەی بن هەنگڵی، ئەوکات هەستم بە گرینگی ئەو ساتەوەختە نەکرد. ئەی خودا ئەوە دەبێ چی بێ ئاوا لەو لێچکە ڕەشە گوڵ سوورەدا پێچاویەتیوە؟ بەدڵنیاییوە دەبێ شتێکی تایبەت بێ کە خاڵ عەباس بە پێچەوانەی هەموو یاسا دارێژراوەکانی خۆی، بە نوێژی نیوەڕۆیە، شانازی ئەوەی پێداوین بە ئامادەبوونی ئێمە، نمایشی بکا.

هەروا کە خەریک بوو جێی خۆی لەبن سۆبەی گەمارۆدراو خۆش دەکرد، چاوێکیشی لە هەڵویستی خوشکی ئازیزی و زاوا ئازیزترەکەی بوو کە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە هەڵنەدەگرت. بەخاترجەمی چاوەڕێی پرسیاری کەسێک بوو سەبارەت بەو بوخچە ڕەشە گوڵ سوورەی، تاکوو بەشێنەیی بۆمانی شیکاتەوە. ئەوە دایکم بوو کە هەمیشە لەو کاتە هەستیارانەدا بەفریای دەگەیشت. بەڵام ئەورۆژە بەهۆی نالەباری وەختەکە و هاوکات بوونی دەگەڵ جەمی نیوەڕۆ، دایکم هیچ هۆشی لە دیارییە شازەکەی کاکی نەبوو و ئەویش تێکەڵی ئەو بێهەڵوێستییە بەسامەی ئامادەبوان بوو. ئەمن وەک تەنیا کەسی بەهەڵوێستی ئەو کۆڕە، چەند جار بە ئیشتیا پرسیارم لێکرد: ئەرێ خاڵە ئەوە چییە؟ بەڵام نازانم

نەیبیست یان پێی قارِ بوو جوابم داتەوە و بەبێ ئەوەی دەستم بۆ حەفتا سانتی ئەو بوخچەیەش چووبێ، لەخۆڕا دەیکوت:

- دەستی لێمەدە ڕۆڵە خەرا دەبێ.

پێموایە ئەوەش فێڵێکی دیکە بوو بۆ ڕاکێشانی سەرنجی جەماوەر. بەڵام بێ سوود بوو. لە ئاکامدا پاش چەند خولەکێک وەک ئەوەی ئۆقرەی لێ هەڵگیرابێ، بۆخۆی هەڵیدایە:

-دەڵێم ئەرێ خەجێ! ئەوەشم ئەورۆ کڕیوە.

خەجێ بەبێ ئەوەی سەری لەسەر سەبزی چاکردنەکەی هەڵگرێ، هەر لە دوورەوە کوتی:

-ڕەبی مبارەک بێ کاکە! چت کڕیوە؟

خاڵعەباس ئەو پرسیارە بێزەوقەی خوشکی زۆر بە دڵ نەبوو و فەرمووی:

-ئەتۆ وەرە ئێرە، نەدیو، مبارەکی چی.

دایکم لە شێوازی کوتنی خاڵعەباسڕا، هەستی بە هەستیاری بابەتەکە کرد و گورجێک خۆی گەیاندە کاکی کە خەریک بوو ڕوونوێنی لەو بەرهەمە نوێیە دەکرد و تارای ڕەشی گوڵ سووری لە سەر دادەماڵی.

هەواڵنامەی کتێب

-دادەی! ئەوە چییە کاکە؟ چەندیش لەبارە! ئەو زەفتە جوانت کەنگێ کڕیوە؟ حەک ڕەبی موبارەک بێ. شتی چاکتری بە دوودا بێ. ئەوە چەندت پێداوە؟

بۆ وڵامدانەوەی پرسیارە بێ ئەژمارەکانی دایکم، خاڵعەباس کە ئێستا فیکەی سمێڵانی دەهات، بە دەمێکی پڕپێکەنین، چووە سەر بەشی داخوازی خۆی:

-ئەو بەیانییەی لە وەستا ئەحمەدم کڕی. پووڵی پێویست بوو، هەرزانم لێ ستاند. چاولێکە شەریکەی حەسڵە. هەرکاری نەکردووە.

-دادەی! ئادی، وەڵلا ڕاست دەکەی.

نەمدەزانی شەریکە چییە تاکوو بۆم ڕوون بێتەوە ئەو ڕاستکردنەوەی دایکم بۆ شەریکەیە یا خاوێنی زەفتەکە.

بابم کە وەک هەمیشە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە بوو و گوێی لە وتووێژەکان، گورگ ئاورێکی داوە و کوتی:

-کارێش دەکا؟

خاڵ عەباس وەک ئەوەی گیشەت لێ ئاور تێبەردابێ، بەوپەڕی قەڵسیوە کوتی:

-چۆن کارێ ناکا؟ جا ئەوە قسەیە دەیکەی؟

هەواڵنامەی کتێب

دایکیشم بۆ پشتیوانی کاکی کەوتە هەڵوێست وەرگرتن.

-ماڵتە قسەی وا دەکا، منداڵ نایکا.

ئەو قسەیەی بابم ئەگەرچی بۆ سووککردنی زەفتەکەی خاڵم بوو، بەڵام شتێکی پێچەوانەی پەیڕەوی ناوخۆی ئەو جۆرە دانیشتنانە نەبوو. ئیدی نازانم بۆ خاڵ عەباس هێندەی لە دڵ گران هات.

لەو بەینەدا کە دایکم خەریک بوو بە چاووبرۆیان پیلانی دواتری بۆ بابم ئاشکرا دەکرد، خاڵ عەباس دەستێکی دەبەر پشتێندی نا و لە گیرفانی هەرە خواریێ کەواکەی، لە نزیک شوێنە هەستیارەکان، سیمێکی بۆری چڵکنی، دەرکێشا.

ئەو گیرفانەی ئەو سیمە چڵکنەی تێدابوو، ئەگەرچی زۆربەی قەدیمییەکان گیرفانی لەوجۆرەیان هەبوو، بەڵام شتێکی ئاسایی نەبوو. زۆر تایبەتمەندی هەبوو کە لە گیرفانی دیکەدا بەدی نەدەکرا. یەکەم، هیچ کەس بۆی نەدەکرا ئەو گیرفانە ببڕێ، مەگەر ئەوەیکە خاوەن گیرفانیش دەگەڵ خۆی بەرێ. دووهەم، ئەو شوێنە جێگەی هێندێک ئامراز و کەرەسە بوو کە پێویست نەبوو هەمیشە لەبەر دەستان بن بەڵام بوونیان پێویست بوو. لەو گیرفانەدا چەقۆی زامندار، مقەستی بەرسمێڵان، نینۆکگر و ئاوێنە پەیدا دەبوو. بەڵام دەکرا بەپێی داخوازی خاوەن گیرفان ئایتێمی دیکەی بۆ زیاد بکرێ.

هەزارانامەی کتێب

ئەگەرچـــی بەهـــۆی ئەســـتەم بـــوونی دەستپێڕاگەیشـــتنی، بـــۆ زۆر شـــتی وەک قەرەپـــوول نەدەبـــوو. بەڵام هەر ئەوەیـــکە خـــاڵ عەبـاس سـیمی زەفـتەکەی دەوێ نـابوو، مانـای ئەوە بـوو کە ئەو زەفتە لەلای خاڵعەباس زۆر پڕبایخە.

خاڵعەبـــاس بـــۆ ئەوەی گەرمـــاوگەرم دژی بـــابم بوەســـتێتەوە، خێرا سیمەکەی لە پشتی زەفتە بۆری دا.

-دا هانێ کوڕە! بیبە لە برِقی دە.

نەک ئەوەی کە قەتـــم زەفـــت نەدیتبـــێ، دیتبـــووم، بەڵام عەنتـــیکەی ئـــاوام قەت نەدیتبـــوو. هەر بـــۆیە بەوپەڕی خۆشـــحاڵێوە، هەڕامکـــردە زەفتە بـــۆر و پـــڕم پێـــداگرت. بەڵام وادیـــاربوو زەفـــتەکە پـــڕی بەمـــن داگرتـــووە، بەجۆرێـــک کە یەکســـەر ئامبـازی بـووم و کەلـلە سـەری تـازە تاشـراوم، بەوپەڕی تونـدیێوە دە سـووچی زەفـتەکە کوتـا. خەتـای مـن نەبـوو، زەفـتەکە زۆر قـورس بـوو، نەدەبـزووت. بـۆ سـاتێک بەبیرمـدا هـات کە قورســـی زەفـــتەکە دەبـــێ پێوەنـــدییەکی بە وشـــەی شـــەریکەوە هەبـێ کە پێشـتر باسـی کـرا. بەڵام هێشـتا سـەرم هەڵنەهێنـابۆوە و هـیچ زانیـارییەک لەسـەر ڕادەی خەسـارەتەکە ئاشـکرا نەبـوو کە چەپۆکی دایکم، ئامبازی شەریکەی کردمەوە.

-ئەی سـەرت دە قـوڕێ نێـی! بابانـت خەرابـێ! خـۆ زەفـتەکەت شکاند.

هەرکە بە چەپۆکی دایکم سەرم بۆلای زەفتەکە دەوری هەڵگرتەوە، توند چاوم قوچاند، تاوەکو بەرگەی ئێشی دووبارەی ئەو وێککەوتنە نامبارەکە بگرم، کەچی خاڵ عەباس، خودای لێ ڕازی بێ، یەک و دوو، زەفتە بۆری ڕاگوێست و لە ئامێزی گرت. ئەگەر چی ئەوەی دەبا لە ئامێز گیرابا و ژێرکراباوە زەفتەکە نەبوو.

خودا بە نەسیب دوژمنی نەکا. نێوانی هەردوو چاوم، سێ قامک سەرتر، بە مەزەندەی ئێستا، جێی حەوت گاوان، وا هەڵدڕا کە ئێسکی سپی وەدیار کەوت. دیارە ئەوکات، خوێن دەبا بۆخۆی ویشک بووبا و نەخۆش و بریندار هەتا چاوی بزوتبان، ئومێدێک هەر هەبوو و پێویستی بە دکتۆر و دەوا و دەرمان نەدەکرد. شکور بۆخودا ئەمن کارم نەگەیشتە چاو بزووتن و لە سایەسەری سووتە سیگاری خاڵ عەباس و تفی دایکم، خوێن هەر زوو ڕاوەستا. شوێنی برینەکە وایکرد تا ماوەیەک مامۆستاکانم بە گای قەشانیان دەشوبهاندم. دیسان هەر باش بوو، خودا ڕوحمی کرد زەفتەکەم خوێناوی نەکرد.

دوابەدوای ئەو زنجیرە ڕووداوە دایکم هەستی بزووت.

-حەک ڕەبی دایکت کوێر بێ! فەقیرە مرد. حەک دەستم شکێ! ئەمن ئەو چەپۆکەم بۆ پێدادا!

نـــازانم بـــۆ لە مـــاڵی ئـــێمە هەمیشـــە کارەکـــان دەکـــران، دوایە فکرەکـــان دەهـــاتن و لە پـــاش هەمـــوان، هەســـت و ســـۆز، بە لەنجەولار سەرەقوتەیەکیان دەکرد.

خـــاڵ عەبـــاس کە بەوردی پشـــکنینێکی تەواوی بـــۆ زەفـــتەکەی کردبـــوو و لە ســـاغبوونی دڵنیـــا ببـــوو، ئێســـتا دە هەوڵـــی ئەوە دابـــوو، زەفـــتە بـــۆری بکـــاتەوە ئەجێنـــدای کۆبـــوونەوەکە، هەر بـــۆیە بە بزەیەکی بێ هەستەوە کوتی:

-هـــیچ نیـــیە ڕۆڵە مەگـــری، خەتـــای تـــۆ نیـــیە، ئەو زەفتـــانە هەروا قورســـن. حەســـڵ ژاپـــۆنن بـــۆیە وان. پێـــت وایە وەک ئەو زەفـــتە پیســـانەی ئێســـتا دەچـــن. ئەوە دوو شـــریتان دەخـــوا. یەک دەیڵـــێ، یەک زەفتـــی دەکـــا. پێـــت خـــۆش بـــوو ئەوە بیڵـــێ، دەنـــا نـــا. بـــا ئەوە بیڵـــێ. ئەگەر هەر حەزت لێـــی نەبـــوو، بـــیکە بە ڕادۆ. کوێـــت پێخۆش بوو بیگرە. جا چاو لێکە.

هاوکـــات دەگەڵ دەربڕینـــی زانیـــاری ورد و درشـــت، تەنیشـــتی چەپـــی ســـۆبەی بـــۆ منـــی تـــازە ژیروەبـــوو جێهێشـــت و چـــوو لە تەنیشـــت کـــونی کارەبـــا دانیشـــت. ســـیمی زەفـــتەکەی دە کـــونی کارەبـــا ڕۆکـــرد و هەڵیکـــرد. هەرکە تەزووی کارەبـــا، بـــۆ زەفـــتە بـــۆر جـــاڵەبۆوە گرەگـــرِ پەیـــدا بـــوو. بە متمـــانە بەخۆبـــوونێکی زۆر، گەرێـــک هەتـــا ســـەر بایـــدا. کە دیتـــی هـــیچ دەنگێکـــی لێ‌نـــایە، ئەوجـــار بە شـــێنەیی گەڕانـــدیوە, کەچـــی دەگەڕانەوەشـــدا هـــێچ

هەواڵنامەی کتێب

باس نەبوو. چاوەڕوان دەکرا لە بارودۆخێکی ئاوا، پەیکەری متمانەی، زوو جرجی تێکەوێ، بەتایبەت کە ئێستا، بابیشم تەلەویزیۆنەکەی قەپات کردووە و سرنجی تەواوی خستۆتە سەر خاڵعەباس. بەڵام بەپێچەوانەی چاوەڕوانی خاڵعەباس، ئەوجار بابم نەک وەکوو لۆمەکەر، بەڵکوو وەک هۆگرێک، هاتە پێش و کەوتە یارمەتی.

- کاکعەباس مۆجەکەی بگۆڕە.

هەوڵ و تێکۆشانی ئەو دوو کۆڵنەدەرە لەسەر مەوجی دووهەم پێداگرانەتر بوو و لێی هەستابوونە سەر چۆک. ئەگەرچی مۆجی دووهەمیش سەراسەر گەڕان و هیچیان نەدیتەوە.

ئاخری بابم پاڵی لێداوە و کوتی:

- کاک عەباس ڕادۆکەت نایڵێ، لێی گەڕێ، شریتێکی تێهاوێ.

بەڵام خاڵ عەباس لێی ببوو بە کوردەناموسی و دەستبەردار نەبوو، تەنانەت پەنای بردە مۆجی سیهەم و چوارەمیش. ئەوانەی کە لەسەر زەفتەکۆنەکەی خۆمان، هەموو جارێ بابم لە وڵامی پرسیاری من دا دەیکوت:

- ئەوانە هیچ نین.

مـۆجی سـێ بـوو یـا چـوار نـازانم، ئەوەی کە زۆرگرینـگ بـوو، ئەوە بـــوو دەبـــا دەنگێکـــی هەر دیتبـــاوە و لە ئاکامـــدا ئەوەنـــدەی سـووڕاند، تـا دەنگێکـی دیـتەوە. لەسـەرەتادا لەبەر لەرزی دەسـتی بـۆی ڕاسـت نەدەبـوو. ڕاسـت لەو جێـیەی کە دەبـا ڕایگرتبـا، قـامکی گەورەی جیفرکـی لەخـۆی دەدا و ئـاوەژووی ئەودیـوی دەکـرد. بەڵام بە پێـداگرێکی زۆر ڕاسـتی هەر کـرد. لەو کـاتەدا وەک بـــراوەیەک، بە زەردەخەنە ســـەری لەســـەر زەفـــتەکە هەڵبڕی و کوتی:

-دایکی خێوی ..... جا چۆن نایڵێ!!!

ئەگەرچـی دەنگـی سـەرکەوتنەکەی بـۆ گـوێی ئـێمە، زۆر نـامۆ بـوو، بـۆ مـاوەیەک هەموومـان بە بـێ ئەوەی هیچـی لـێ تێـبگەین گوێبیســـی بـــووین. بەڵام لە درێـــژەدا بە هەســـت پێکردنـــی بێکەڵکـی ئەو کـارە خەریـک بـووین تـامی زارمـان بـۆ دەربڕینـی بیرۆکەکـان و ڕا گـۆڕینەوە خـۆش دەکـرد کە لەپـڕڕا، یەکەم وشـەی ئاشـنا، کە (بەغـدا) بـوو لە زاری وێـژەر دەرپەڕی و بـابم و خاڵ عەباسی لەسەر یەک ڕستە کۆک کرد.

-دا بێدەنگ بن بزانین دەڵێ چی!

هەڵـبەت هێشـتا کەس قسـەی نەکردبـوو و ئەو ڕسـتەیە تەنیـا ئاگادارکەرەوە بوو.

بەغـدا بـوو بە ڕەمـزی عەمەلیـات و هەردوو لێـی چـوونەوە پـێش و دووبەدوو سـیرەیان لە زەفـتە بـۆر گـرت و گوێیـان هەڵخسـت. لەدرێــژەدا هەر بەوەنــدە نەوەســتان و جارجــار ســەریان وەک ئامــاژەیەک بــۆ ڕاســتی بابەتەکــان، دەلەقانــد. بە چــاویش یەکتریان تێدەگەیاند کە وادیارە باسەکە زۆر هەستیارە.

لـوتکەی باسـەکە ئەوکـاتە بـوو کە وێـژەر لە گەرمەی قسـەکانیدا بە دەنگێکی پڕحیماسەتەوەکوتی: قائدنا الصدام الحسين.

لەوکــاتەدا ئەو دوو مامۆســتا عەرەبــی زانە، وەک ئەوەی بیــنەری ڕاسـتەوخۆی کردەوەیەکـی تێرۆریسـتی بـن، لێکـڕا ڕمبێـک بڵینـد بـوون و دەنگـی ئەهـا ئەهـا!!! یـان وەسـەر دەنگـی وێـژەر کەوت. ئەو کــاردانەوەیە بــوو بە ئامــاژەیەک کە بێــدەنگی ئامــادەبووان، هەتـا کـاتێکی نادیـار، دەبـێ پـارێزراو بـێ، چـونکە باسـەکە زۆر گرینگە.

لەبەر هەسـتیاری بـابەتەکە بـێ یـا ترسـمان، بـۆ مـاوەیەکی زۆر بێــدەنگ دانیشــتین و چاومــان بــڕییە زەفــتەکە و بەبــێ ئەوەی کەسـمان عەرەبـی زان بـێ، گوێمـان بـۆ بابەتەکـان ڕاگـرت. نە بــابم و خاڵعەبــاس نەهاریــان لەبیــر بــوو نە ئــێمە وێرامــان داوا بکەین.

لەئاکامـدا نـاوبڕی بابەتەکـان کە پـارچە مـوزیکێکی نـامۆ بـوو، بـوو بە فریشــتەیەک تــا لە کــۆڵ ئەو بێــدەنگییە بە ســامە ببیــنەوە.

بەوجـۆرە دەرەتـانێکیش بـۆ گـوێگران ڕەخسـا تـا هـیچ نەتاسـێن و بەبێ شەرمەزاری، خۆ لەو هەوڵە کولتوورییە بدزنەوە.

خـاڵ عەبـاس هەرکە دڵنیـا بـوو لە لاچـوونی تیژایـی سـرنجی ئامـادەبووان لە سـەر زەفـتەکە، خێـرا کوژانـدیەوە و هاوکـات کە خەریـک بـوو سـیمەکەی بـۆ جێگـرتن لە گیرفـانی تـایبەت ئامـادە دەکرد، دەستیکرد بە ڕاقەی بابەتەکە:

-پێموایە دەڵێ سەددام خەریکە هێرش دێنێتەوە.

- ئەیارۆ!!! هێرشی چی کاکە؟

- ئەی دێـتەوە چـۆن. پێیـدەکرێ پـێ! وەڵـڵا ئەوجـار هەتـا ئەولای تارانیش دەڕوا، لەوانەیە بگاتە شیرازیش.

- جا خۆ خاڵە بۆ سەددامی شیراز لەپێشترە.

- پێشـتری چـی هەتیـوە. ئەتـۆ چـووزانی! شـیراز ڕێگـای دوازدە ساعەتان لە تارانێ دوورە.

پێویسـت نەبـوو بـۆی شـیکەیەوە کە سـەددام بە ئوتووبووسـی کرماشـان تـاران، نـاچێ بـۆ شـەڕ, چـونکە لەئانوسـاتدا بـابەتەکەی دەگـۆڕی و وێـژەر وەک داعبـای نیـوەزەڕ لە نێـوانی مەنتـق و خاڵعەباسدا دەماوە.

- وەڵـــڵا ڕۆڵەیە. ڕەحـــمەت لەو دایـــکەی لێـــی بـــووی. هەتـــا دنیـــا دنیایە دایک دانانیشێتەوە ڕۆڵەی ئاوای ببێتەوە.

ئەوکـــاتە، ســـەرەڕای ئەوەی خـــاڵ عەبـــاس خەریـــک بـــوو بە پـــێچەوانەی هەمـــوو یاســـا نەنوســـراوەکانی بـــابم، لە مەیـــدانی سیاســەتدا مەیدانــداری دەکــرد، بــابم هــیچ بەرامــبەری نەوەســتاوە چــونکە بە دڵنیــاییەوە ئەوەنــدەی وەبیــرم دێ، تەنیــا شــتێک کە بــابم و خــاڵ عەبــاس هەمیشــە لەســەری کــۆک بــوون ســەددام بوو.

خاڵعەبـــاس شـــەیدای کەســـایەتی ســـەدام بـــوو و بەردەوام ستایشــی دەکــرد. بە ئــاوات بــوو منــداڵێکی بە نێــو بکــات بەڵام ئەوکــات کوڕەکــانی گەورە بــوون و خێزانیشــی توانــای بەدیهێنــانی ئەو ئـــاواتەی نەمـــابوو، هەربـــۆیە دواتـــر بەزۆری زۆرداری، نەوەیەکــی نێونــا حوســێن و لە هەمــوو شــوێن و دانیشــتناندا باســی دەکـــــرد. دوای وەرگەڕانـــــی دەســـــەڵاتەکەی ســـــەددام و گەشـــەکردنی ڕاگەیانـــدن و گێـــڕانەوەی کارەســـاتەکانی ســـەر کـــوردان بەدەســـت ســـەددام، خـــاڵ عەبـــاس وەک بیـــنەری بەردەوامـــی ئەو ڕاگەیانـــدنانە، تەواو بیـــروڕای گۆڕابـــوو. ببـــوو بە زڕدایکی سەددام و جندی لێهەڵدەدا.

جارێــک کە لە دانیشــتنێکی بــنکە فراوانــدا، خەریــک بــوو بە حیماســەتەوە، بەوپەڕی ڕق و بێــزاری، بەزمــانی تــایبەتی خــۆی سوڕی لێ دەدرکاند و جنێوی پێدەدا، یەکێک کوتی:

-ئەدی خــاڵ عەبــاس ئەگە ســەددامت پــێ خەراپە، بــۆچی نەوەکەت بەنێو کردووە؟

خــاڵ عەبــاس بە بــێ ڕەچــاوکردنی سیاســەتی ســەبرێک و دوو فــوو و بەبــێ ئەوەی لە زەبــری حیماســەتەکەی کەم کــاتەوە، فەرمووی:

-هەرسێک تەڵاقم کەوێ درۆیە دەکەی، قەت وانەبووە.

ئیــدی ئەو دۆســییە بەو جــۆرە بەســرا و لەو ســاتەوە تــا کۆتــایی ژیانی پڕشکۆی، کەس نەیوێرا ئەو بابەتە بورووژێنێتەوە.

ئەو زەبــر و حیماســەتە لە گفتــولفتی خاڵعەباســدا ئاســایی بــوو. لەڕاســتیدا ئەو قەت دەگەڵ حیماســە نــامۆ نەبــوو و دەکــرێ بــوترێ بەشــێک لە کەســایەتی ئەو بــوو. لەوانەیە ئەویــش وەک زۆر شــتی تــر، میراتــی قۆنــاغێکی تــایبەتی ژیــانی بــێ. ئەو قۆنــاغەی وەک ئەکتەرێکــی چــاک، ڕۆڵــی دۆن کیشــۆتێکی خۆمــاڵی بە باشــی گێــڕا و بە حیماســە ئاشــنای کــرد. ئەو قۆنـاغەی خـاڵ عەبـاس، چیرۆکەکـانی ژیـانی شۆڕشـگێڕی خـۆی لـێ هەڵـدێنجا. شۆڕشـگێڕییەک کە دواتـر خـاڵ عەبـاس لەسـەر بنەمــای پێــنج وشــە شــیکاری بــۆ دەکــرد: هەرچــی عەجەمە

دەوڵەتە، ئاغــاش خەراپــن. ئەگەرچــی لەڕاســتیدا هیچکــام لەو وشـانە، هـۆی بـوونە شۆڕشـگێڕی خـاڵ عەبـاس نەبـوون. هۆکـاری ڕاست، قسەی بابم بوو کە دەیکوت:

- کــاک عەبــاس بە بارێــک ڕەژی و لوشــکە ئێســترێک بــوو بە شۆڕشگێڕ.

ئەو قســەیە ئەگەرچــی شــێوازی گێــڕانەوەی گاڵتەئــامێز بــوو و بە زاری دژبەرێکــی ڕق ئەســتووری خــاڵ عەبــاس کــوتراوە بەڵام بەدڵنیــاییێوە ڕاســتە. لە بــابەت ڕەژی ئەگەرچــی دڵنیــا نــیم بەڵام پێمــوایە لوشــکە ئێســتر دەتوانایــدا هەیە گۆڕانکــاری گەورە بقەومێنــێ. هەروەک چــۆن ڕەخشــی ڕۆســتەم بە لوشــک و قەپــاڵ شــێری کوشــت و گیــانی ڕۆســتەمی پاراســت و فێردۆســی یارمەتیــدا کە خۆبپــارێزێ لە نووســینی ئەفســانەیەکی دیــکە کە تێیــدا ڕۆســتەمی نووســتوو، بەدەم خەوەوە، شــێرێکی زەلامــی زەبەلاح بەنووکی شێرەوە دەکا.

ئۆســتوورەکان هەرئــاوا ســازدەبن، بەمەرجێــک کە هــیچ بینەرێــک جــگە لە قارەمــانی چیــرۆکەکە یــا لایەنگرانــی نەتــوانن ڕەوتــی ڕووداوەکە بگێــــڕنەوە. هەر بــــۆیە دەکــــرێ بــــوترێ ئێــــرە دووڕێیــانییەکی ســەختە کە ئایــا بــۆ خــاڵ عەبــاس، بەپەرۆش بــین، یــا خۆشــحاڵ بــین بە دەستڕاگەیشــتنمان بە ڕاســتی ڕووداوەکــان. هەرچەنــدە پێمــوانییە خــاڵ عەبــاس پێویســتی بە پەرۆشــی کەس

هەبــووبێ، نەک لەبەر ڕەوشــتی تــایبەتی، بەڵکــو لەبەرئەوەیــکە هــیچ کەس نەبــووە بــوێرێ بە حەیــاتی خــۆی، دەقێکــی جیــاواز لە دەقــی فەرمــی لە حــزووری جەنابیانــدا بگێــڕێتەوە و ئاگــاداری گێڕانەوە جیاوازەکەی بکا.

- هەمـــوو ڕۆژێ بـــاری خـــۆم لێـــدەدا و بەپـــێش چاویانـــدا دەهاتمەوە.کاریـــان پـــێم نەبـــوو. نەک بڵێـــی کاریـــان بە کەس نەبـوو، نانـا کـوڕە ئەودەمـی شـەبکە تونـد بـووا! کەڵ بە مـوو بەنـد بوو. ئەمنیان دەناسی، دەیانزانی لە قەدەر خۆم شتەکەی دێنم.

هەرکە دەگەیشـــتە ئەو بەشـــەی گێـــڕانەوەکەی، وەک ئەوەی بڵێـــی لە مێشـــکی خۆیـــدا بە گێڕانەوەکـــانی پێشـــووتری بەراورد بکـــا، وەســـتانێکی کـــورتی دەکـــرد. چـــاوی لەســـەر گـــوێگران هەڵـــدەگرت و بە شـــێوەیەکی شـــاعیرانە دەیـــڕوانییە دوور. ئەگەریــش جغــارەی تــووتنوپەڕی بە دەســتەوەبا مژێکــی قــووڵی لێدەدا.

-ڕۆژێکـی یەکـی ڕەقـی، چرچـی، درێـژم لـێ پەیـدا بـوو. نێوەڕاسـتی ڕێـیەی لێگـرتم. حەتـمە هەر دەبێ قۆڵبەسـت کرێـی. ئەوانـی دی دەیانناسـیم، گـوێم لـێ بـوو بە عەجەمـی دەیـانکوت ئەوە پیـاوێکی سـەداقەتە لێـی گەڕێ بـا بـڕوا. ملـی نەدا. بە سـەری تـۆ ڕۆبـووە چەکەکەی، سیرەی لێگرتم.

وەبیـــرم نـــایە قەت ئەو بەشـــە لە چیـــرۆکەکەی یەک جـــوور بـــووبێ. هەمیشـــە بەپێـــی بـــارودۆخی مەجلیســـەکە، گۆڕانکـــاری بە ســـەردادەهات. جـــاری وابـــوو ســـیرەی لێـــدەگرت. جـــاری وابـــوو زلـــلەی لێـــدەدا و ئەگەر شـــەو درەنـــگ گێڕابـــایەوە، ئەوە زۆری ئامۆژگاری ژاندرمەکە کردووە.

- وەڵـــڵا بە ســـەری تـــۆ ئەمـــیش هـــیچ نەتاســـام، خـــۆم دە قەراغ ڕێـــیە هاویشـــت. چـــاردەخۆرێکی چـــاکم پێبـــوو، لەبەر پشـــتێندێم دەرکێشـــا، دوو فیشـــەکم بەســـەردا هەڵتۆقانـــد. کـــاکە بـــوو بە ڕۆژی حەشر. هەر ژاندرمە بوو هەڵدەهات.

ئەوە و چەنـــد جـــۆری دیـــکە، گێـــڕانەوەی تـــایبەتی ئەوی بـــوون. خاڵعەبـــاس یـــا نەیـــدەزانی کە هەمـــوو کەس دەزانـــێ، یـــا لە خـــۆی دەگـــۆڕی کە دوو ڕۆژ دواتـــر ژانـــدرمە، ڕایـــان ســـپاردبوو کە پووڵێـــک بێنـــێ ئێســـترەکەی دەدەیـــنەوە. ئەو تەنیـــا نیـــوەڕۆژێکی پێویســـت بـــوو، ئـــاوەژووی ئەودیـــوی ســـنوور بێـــتەوە. ئەوکـــاتیش نەکەس هەبـــوو دەخەمـــی دابـــێ و نە کەس ســـوراغی دەکـــرد کە پێـــی بڵـــێ، کـــاکە وەرەوە خـــۆ بـــۆ ڕەژی هەڵتناوەســـن. دیســـان خـــۆ خەتـــای تـــۆ نەبـــووە، ئێســـترە، بەســـتەزمانە، لوشـــکانیش داوێ، دەســـڵەمێتەوەش. بـــا لوشـــکی لە بەر زگـــی ئەســـپی ژانـــدرمەش دابـــێ، بـــا ژاندرمەشـــی لە ســـەر ئەســـپی فڕێـــدابێ، بـــا جڵەویشـــی بەدەســـت تـــۆ بـــووبێ، خـــۆ هیچـــی لێنەهـــاتووە. بەرتیلـــی خـــۆت بـــدە و قیت هەڵپەڕە.

ئەو لێکـدانەوە بـێ سـوود بـوو. لوشـکە ئێسـترێک ژیـانی خـاڵ عەباسـی گـۆڕی و کـردی بە شۆڕشـگێڕی خەیـاڵاتی خـۆی. لە بـێ بەختـی خـاڵ عەبـاس، ئەو لوشـکە ئێسـترە هاوکـات بـوو لە گەڵ ئاڵۆزییەکـانی پـاش ئیسـلاحات. هەر بـۆیە بەبـێ ئەوەی بزانـێ چ باسـە، بـۆ مـاوەیەکی کـورت تێکەڵـی ئەو ئاڵۆزییـانە بـوو و خـۆی لـێ قـاییم کـردن، هەڵـبەت بەهـۆی چەنـد کەسـی خـۆوڵاتی و بەتـایبەتی جیـران دێ. هەر ئەوانەی دواتـر لێـی بـوون بە شـەهرزاد و چیرۆکـی هەزارویەک شـەوی ژیـانی شۆڕشـگێڕی خـاڵ عەباسـیان، وەک شـەوچەلەی کـۆڕ و شەونشینیەکان دەگێڕاوە.

بەهـەرەی خـودا پێـداوی خاڵعەبـاس لە ڕاهـاتن دەگەڵ هەمـوو بارودۆخێـک، یارمەتیـدەری بـوو بـۆ ئەوەی، نەک وەک ئـاوارەیەک، بەڵکـوو وەک خـاوەن مـاڵ، دەگەڵ ئەو دۆخە نـوێیە، هەڵسوکەوت بکا.

– هەر وەک لە مـاڵە خـۆم بـم وا بـوو. هەمـووی دۆسـت و بـرادەر بـوون. زۆریـان بەخێـر هێنـام و دەستخۆشـیان لێکـردم. وەڵڵا ئیدی لەوێ گیرسامەوە.

لە ئاسـت خـاڵ عەبـاس هەمـوو وشـەیەک دووبـارە ناسـاندنی پێویسـت بـوو و پـێش هەمـوو داواکـارییەک پێویسـت بـوو بـۆی

شـــی کەیەوە کە مەبەســـتی ڕاســـتەقینەت چیـــیە، دەنـــا ئەو بە شێوەی خۆی، بۆی لێکدەدایەوە.

بـــۆ هاوڕێیـــانی هێنـــدێک کـــاتی پێویســـت بـــوو هەتـــاکوو بە ئەم ڕاســـتییە بـــزانن و لە قەدەر خـــۆی بـــۆ هەر ئەرکێـــک ڕایســـپێرن. ڕایان سپارد:

-کـــاک عەبـــاس، چەنـــد ڕۆژێـــک لەو دێـــیە بمێـــنەوە چـــاودێری ئەو چوارکەسە بکە هەتا دەگەڕێینەوە.

کەچـــی خـــاڵ عەبـــاس بۆخـــۆی وای لێکـــداوە کە بەڵـــێ، ئێســـتا ئەو بەرپرســـــی زینـــــدانەکانی ئەو شۆڕشـــــە چینـــــایەتییەیە. هەر وەک دەیگێڕاوە:

-بەســـەری تـــۆ ســـێ مـــانگی ڕەبەق، بەتـــاقیتەنێ، بەســـەر زینـــدانان ڕادەگەیشتم، هێندەی تێدابوو هەر جمەی دەهات.

لە حەوســـەلەی کەســـدا نەبـــوو شـــک لە ئەژمـــاری کات‌وکەســـی ئەو ڕووداوە بکـــا چـــونکە لە ئاکامـــدا باســـەکەی وا بەلاڕێـــدا دەبـــرد کە کەم کەس بۆی ساغ دەبۆوە، لە سەرەتادا باسەکە چ بووە.

-کـــوڕە بـــابم!! ئەودەمـــی بـــۆ وەک ئێســـتا بـــوو، کـــێ دەیزانـــی ڕۆژ و ســـاڵ چیـــیە. پیـــاو دوو مـــانگی درویێـــنە دەکـــرد ڕەنگـــی ئـــاوی نەدەدیـــــت. دەگەڵ مەلا دەیکـــــوت الـــــلە اکبـــــر ئەوە وەدەر دەکەوتـــی، هەتـــا ئەســـتێرە وەدیـــار دەکەوت. ئەدی چـــۆن کـــاکە.

بەخـودای جووتێکمـان گـا هەبـوو جـووتی ئەو دێـیەم پێـدەکردن مەنزووریـان نەبـوو. ئـاخری ئاغـا بە زۆری لێـی سـتاندین. بـۆیە دەڵێم ئاغا... .

و هەروا درێـــژەی هەبـــوو هەتـــا کـــونی باســـەکەی لـــێ کـــوێر دەکردێـــوە و ســـەری لێدەشـــێواندی. قەت خـــۆی زەحـــمەت نەدەدا لە هەســـتی گـــوێگری ئاگـــادار بـــێ، لەکاتێکـــدا زۆربەی گێڕانەوەکـــانی، لە مـــاوەیەکی کورتـــدا، دژبەیەک دەردەچـــوون. تەنیـا خـالّی هاوبەشـی گێڕانەوەکـانی، بـوونی زاتـی پیـرۆزی لەو کات و شوێنە بوو.

لە ڕاسـتیدا بە ئەو ئەرک وەخـۆگرتنە، خـالّ عەبـاس هەسـتی بە بەرپرسـیارەتییەکی زۆر کـرد. بیـر و هۆشـی تەواو چـووە نێـو نـاخی بـابەتەکەوە و بەتەواوی تـێکەڵاوی ڕۆڵـی خـۆی بـوو. ئەو بە لەخـــۆبردووییەکی لەڕادەبەدەر، ئەرکەکـــانی ڕادەپەڕانـــد و شـەو و ڕۆژی تەرخـان کردبـوو بـۆ پارێزگـاری لە زینـدانی و زیندان.

- بە قەبـری ئەو بـابەم سـەری وێکـردووە، بە سـێ ڕۆژ، چـاوم لەسـەر یەک دانەدەنـا. ئەو زینـدانە تەحـویلی مـن بـوو. خـۆ نەدەکرا بەرەڵڵای کەم، گوێی نەدەمێ.

زینـدانێک کە زۆرتـر لە شـوێنی دیوەزمـان دەچـوو. ئـاغەڵێکی دووره دێ، کە بە مـۆره سـازکرابوو. چـۆل کرابـوو و دارمـانی لە

ئـــان و ســـات دابـــوو . پەلە ســـوانی وا داچۆڕابـــوون، دەتکـــوت چـــاوەڕوانی یەکەم بـــارانی پـــاییزی دەکەن هەتـــاکو بە دیـــداری ئەرز، شادوشـــکور ببـــنەوە. دارەڕاکەی لە زۆر شـــوێنی، پـــاش ســـاڵانێکی زۆر، چاویـــان بە دیتنـــی خۆرەتـــاو ڕوون ببـــۆوە و ببـــوونە شـــوێنی هـــێلانەی پاســـاری و ڕمبـــازێنی تـــوولە مـــاران. لەمێـــژ بـــوو کەس ڕووی تێنەدەکـــرد. تەنـــانەت وەک شـــوێنی جنـــدووکان، ببوو بە ئامرازی ترساندنی منداڵانی لاساری ئاوەدانی.

ســـەرەڕای ئەو گـــرفتە تـــۆقێنەرە، وەک خـــۆی دەیکـــوت، خـــاڵ عەبـــاس بەرپرســـیاریێتی ئەو کۆشـــکی جنـــدووکانەی زۆر بە هینـــد وەرگرتبـــوو و ئەو شـــوێنە بـــۆ وی شـــوێنێکی ســـتراتیژیک بـــوو. بـــۆ گەیشـــتن بە ئامـــانج، هەمـــوو ئـــامرازێکی بە ڕەوا دەبینـــی و لەبـــارەی ئاکـــامی هەڵســـوکەوتی خـــۆی هـــیچ نـــیگەران نەبـــوو. لە کاتێکـــدا زۆربەی خەڵکـــی ئـــاوەدانی، لەترســـی تـــۆڵەکردنەوەی دواتـــر، خۆیـــان پێشـــانی ئەو دەرەبەگە زینـــدانیانە نەدەدا، بـــۆ خـــاڵ عەباســـی گرینـــگ نەبـــوو ئەوانە کـــێن؟ چ کـــارەن؟ بـــۆ گیـــراون؟ هەربـــۆیە وێـــڕای ئازاردانیـــان، یەکـــدا یەکـــدا ســـینگی دێنـــا پـــێش و دەیکوت:

-دەڵێم ئەمن، عەباسی مرۆتێم پێدەڵێن!

عەباســـی مرۆتـــێ، کە پاســـەوانەکانی زینـــدانەکانی گێشـــتاپۆی نـــازی، لەبـــابەت تازەگەرییەکـــانی لە بـــواری ئەشـــکەنجەدان،

ئێرەییان پێدەبرد، بەوپەڕی ماندوونەناسی خەریک بوو هەموو شێوە تاقینەکراوەکانی ئازاردانی زیندانیانی، بە پێی ئیستاندارده خۆماڵییەکان، تاقی دەکردەوە. هەر لە شوبهاندنیان بە چوارپێرا بگرە، هەتا لاسایی کردنەوەی گوێدرێژ. لەوانەیە لاسایی کردنەوەی گوێدرێژ، بە بەراورد بە شوبهاندن بە چوارپێ، بە پێوەری لایەنگرانی مافی ئاژەڵانیش، کارێکی زۆر زۆر ناحەز نەبێ. بەڵام ئەوەیکە تۆ کەسێک مەجبوور بکەی بزەڕێنێ و قەپاڵ بە وێنجە داگرێ، لە پاشان پێی بفەرمووی ئێستا تۆ کەری، تەڵاقت نەماوە و بۆم هەیە خوازبێنی لە کۆنە خێزانت بکەم، بە پێوەری کوردەواری، دەچێتە چوارچێوەی ئەشکەنجە هەرە سەختەکان. دیارە ئەوە تەنیا بەشێکی چکۆلە لە پەیڕەوی کاری ڕۆژانەی خاڵ عەباس بوو. زیندانییەکانیش کەمترین گرفتیان، ئەو بەشە بوو و لە ترسی لەشکری کێچی نێو کۆنە ئاغەڵ، زۆریش مەمنوونی خاڵ عەباس بوون کە دەیهێشت بێنە دەرێ و لە نێو وێنجەدا بلەوەڕێن.

وەک سەگ، سەولە هەڵگرتنەوە، وەک کەر زەڕاندن و قەپاڵ بە وێنجە داگرتن و شەڕی دەستەویەخە دەگەڵ کێچان، هیچییان بەقەد ڕۆژووی بەزۆری، ئەویش لەجۆری چلەگرتن، ورەی ئەو کۆنە دەرەبەگانەیان دانەبەزاند. ئەو دەرەبەگانەی تاکو ماوەیەک لەمەوبەر، لەسەر زگی خەڵک ڕایاندەبوارد و وەک شا دەژیان.

خـــاڵ عەبـــاس ئەوکـــات هێشـــتا نەببـــوو بە دەروێـــش، بەڵام لە ڕەســـمی چـــلەی چـــاک دەزانـــی و بەتەواوی وردەکارییەکـــانێوە، وەک پەیـــڕەوی زینـــدان، بـــردییە بـــواری جێبەجێکـــردنەوە. بەو جیـــاوازییە کە ئەوکـــات لەو لێـــڕەواره خورمـــا دەســـتنەدەکەوت، و ئەو وەک جێگـــــــرەوەیەک مێوژەڕەشـــــــەی هەڵبـــــــژارد. بەڵام تەجـــروبە پێشـــانیداوە زگێـــک خـــووی بە گۆشـــت قەل گرتبـــێ، بەرگەی چـــلە کە هـــیچ، شەشـــەکانیش نـــاگرێ و لێـــرەدایە کە وەک چـــاوڕوان دەکـــرا، خاڵعەبـــاس تووشـــی یەکەم قەیرانـــی بەرپرسیارێتی خۆی بوو.

ئەو بەیـــانییە وەک ڕۆژەکـــانی دیـــکە، دەگەڵ تاریـــک و ڕوونـــی بەیـانی، خـاڵ عەبـاس لە دەرکـی ئـاغەڵێ قـوت بـۆوە و بە دابـی جاران، دەرکی ئاغەڵی وەبەر شەپاندا.

- وەرنە دەرێ سەگبابینە.

نەکەس هـاتە دەرێ، نە هـیچ دەنگێـک هـات و نە خـاڵ عەبـاس وێرای بچێتە ژووری.

- سەگباب خێوینە! ئێستا بۆ نایەنە دەرێ؟

بـۆ مـاوەیەک دەرکـی ئـاغەڵی وەبەر پێلاقـان داوە، هەرچـی جنێـو لە هەنبـانەی مێشـکیدا هەبـوو، بەوپەڕی خەسـتی، دەکـاری کـرد. تەنـانەت سـەردانیکەرانی ئەو بەیـانییەی کـانی پیـاوان، دامـاوی و لاواندنەوەکانیشـی پشتڕاسـت دەکەنەوە، کە گۆیـا وێـڕای نەرمـی

نواندنی، بەڵێنی تەواوکردنی چلەشی پێداون، کەچی هیچ سوودی نەبووە.

لەئەنجامدا، ئەوەی چاوەڕوان نەدەکرا کردی. برنۆ شرەی کە بۆخۆشی لە کارکردنی گومانی هەبوو، لە شانی داماڵی و یەکەم فیشەکی ژیانی شۆڕشگێڕی خۆی، بەرەو ئاسمان تەقاند.

دەنگی فیشەکی خاڵ عەباس، بەخێرایی ئاوەدانی بڕی و لە گەرمەی قاوەقاوی چوارپێ و زەڕڕی گوێدرێژ و هۆڕەی گاڕان کە خەریک بوو دەردەکرانە دەرێ، خۆی گەیاندە گوێی هەموو تاکی ئاوەدانی. هەربۆیە وەک ئەوەی لۆتی مەناف و ورچەکانی ئاوەدانییان بەسەر کردبێتەوە، بۆ دیتنی، تێکڕای خەڵک لە ماڵان وەدەرکەوتن و ڕوویان لە شوێنی بەزمی لۆتی مەناف کرد.

- ها کاک عەباس چ باسە؟ چ بووە؟

- ئەو سەگبابانە خۆیان لێ حەشار داوم، دەیانهەوێ چەکم کەن.

هەر ئەو مەزەندەیەی خاڵعەباسی بووە هۆی ئەوەی کە دەستبەجێ، کۆنگرەیەکی ڕاوێژکاری سەربەخۆ دابمەزرێ و هەڵسەنگاندن بۆ ئەگەرەکان بکا.

- وەڵڵا هەڵاتوون دەنا بۆ دەنگیان نایە.

- نەوەڵڵا ناوێرن بێنە دەرێ.

- ....

لە ئـــاپۆڕەی تـــرس و گومـــان، کـــۆنگرە بەردەوام بـــوو هەتـــاکوو تیشـکی ڕۆژ، بـاڵی بەسـەر ئـاوەدانی کێشـا و سـوراغێکی کـون و کەلێنـــی زینـــدانی خـــاڵ عەباسیشـــی کـــرد. یەکەم کەس کە لەسـەر دەسـتی ئەو ڕوونـاکییە، سـەیری کـولانەی کـرد، چـوار کەلاکـی هـاتە بەر چـاو کە یەکـی مەیـدانێ خۆیـان ڕاکێشـاوە. ئیدی دەستبەجێ لێکدانەوەی یەکلاکەرەوەی خۆی ڕاگەیاند:

- بە مەرقەدی حەزرەتی غەوس، قەت تاقە یەکیان نەماوە.

لێکـــدانەوەی ئەو پزیشـــکە دادەی ئـــاوەدانی، بـــووە هـــۆی ئەوەی خاڵعەبـاس، لە پشـتێن بەرەژێـری بمـرێ و هاوکـات کە بە دوو چەپۆکـان بە خۆیـدادەدا، هەوڵ بـدا بە هەمـوو توانـایەوە، دەوری پیاوێکی بێگوناحی زوڵم لێکراو، بگێڕێ.

- ئەی هـاوار! چـۆنم خـۆ مـاڵوێران کـرد! چـۆنم خـۆ بە ...دا. خـۆ بەخـودای کەسـوکاریان ئەتکـم دەکەن، دەمکـووژن. گـۆڕی بـابی ئەوەی ئەو چەکەی دا دەسـت ئەمـن. ئەمـن چـم بەو بەزمەی دابـوو. لە مـاڵە خـۆم بـێخەم دانیشـتبووم. لێـت نـاگەڕێن. بـابە ئەمـن چکـارەم؟ بـابم چەکـدار بـووە؟ بـاپیرم چەکـدار بـووە؟ بـۆ لـێم نـاگەڕێن؟ هـاتن لـێم وەژوور کەوتـن، حەتـمە هەر دەبـێ بێـیە گەڵمان، ئەتۆ نەبی هەر نابێ. بەسەری تۆ کەریان کردم... .

لە گەرمەی شـــین و ڕۆڕۆی خاڵعەباســـیدا، چەنـــد کەس بـــۆ پشتڕاســـتکردنەوەی بـــابەتەکە، چـــوونە نێـــو ئـــاغەڵەکە. هێشـــتا خاڵعەبـاس خەریکـی کـوتنەوەی دیـالۆگە پـڕ سـۆزەکانی بـوو کە یەکێک لە نێو ئاغەڵەکەڕا هاواری کرد:

- کـــاک عەبـــاس مـــزگێنیم دەیە چـــاک دەرچـــووی، مـــاون نەمردوون.

ئەو ئامـاژەیە بەس بـوو بـۆ ئەوەی خاڵعەبـاس دەسـتوبرد، بە بـێ تاســـان، بـــابەتی دەورگێـــڕانەکەی لە پـــاڕانەوە و لاڵانەوە بگـــۆڕێ بۆ خوێندنەوەی وتارێکی پڕجۆشی حیماسی، چینایەتی.

- لێیـــان گەڕێـــن لەو ســـەگبابانە بـــا پتـــۆپن. وەرن لێیـــان گەڕێـــن. ئەوانە خوێنخـــۆرن، خـــوێنی هەژار دەمـــژن. هەردەبـــێ نەمێـــنن. مەرگ و نەمـــــان بـــــۆ زۆردارە. چینـــــی چەوســـــاوە هەر لە هەڵکشانە.....

خـاڵ عەبـاس خەریکـی وتـار خوێنـدنەوەی خـۆی بـوو کە کەلاک بە خێشـکە خێشـک ڕاکێشـرانە دەرێ. هاوکـات ڕوونـاکی خـۆر و هـــاتوچۆی جەمـــاوەر بـــۆ نێـــو ئـــاغەڵ، بـــووە هـــۆی ئەوەی کە گومـــانلێکراوانی ســـەرەکی، ئەو هەوڵ بـــۆ کوشـــتنە، بە شـــێوەی شـڵغە مـێش، هەوڵـی ڕاکـردن بـدەن. لە ئەنجـامی دەرپەڕینـی ئەو شـــڵغە مێشـــە، وەک ئەوەی لـــۆتی مەنـــاف ورچـــی لەدەســـت بەربـــووبێ، ئەنـــدامانی کـــۆنگرە ڕاوێژکـــارییەکە بەوپەڕی خێرایـــی،

بۆ چواربەری سەرەکی ڕایانکرد. بۆ ماوەیەک کەس کەلاکی لەبیر نەما و وەک شێتان دەستیان بە چواردەوری خۆیاندا دەوەشاند.

هەر کە شڵغە مێش بڵاوەی کرد، جەماوەر کەوتنە سوراغی کەلاکان. کاتێک کە بە دڵنیاییەوە ڕوون بۆوە کە ئەو کەلاکانە ئەنجامی پێوەدانی لەڕادەبەدەری ئەو مێشانەن، بە تەگبیری بەساڵاچووان، کەلاک بۆ ماوەیەکی دیاری نەکراو دە قوڕەسوور گیران. ئەو کەلاک سواغ کردنە بووە هۆی ئەوەی کە ئاوەدانی بۆ یەکەم جار لە مێژووی خۆیدا، ببێتە خاوەنی چوار پەیکەری ڕووتی بە قوڕ سواغکراو کە هەتا کاتی وەهۆش هاتنەوەیان لە دەرکی مزگەوتی ئاوەدانی، تەنیا شوێنێک کە ژنان بۆیان نەبوو سەردانی بکەن، درێژکرابوون.

کاری قوڕەسوور بێ یان هەر هۆیەکی تر، چوار زیندانی داماو، پاش تاوێک، هۆشیان هاتەوە بەرێ و پەردەیان لەسەر نهێنییەکانی پاسەوانی خاڵ عەباس هەڵداوە.

گێڕایانەوە کە چۆن ئەشکەنجەکانی خاڵعەباس، تۆڵەی حەفتا ساڵ ئاغایەتی لێکردوونەوە. بەتایبەت دابی چلە گرتنەکەی کە بە پێچەوانەی هەموو داب و نەریتان مەجبووری کردوون پێنج ڕۆژان بە مێوژە ڕەشە بەربانگ بکەنەوە، ئەوانیش لەتاو برسییەتی دەستیان بۆ ئەو شانە مێشهەنگوینە بردووە.

بە هــۆی هەوڵــی خاڵعەبــاس لەو مــاوەیەدا بــۆ ڕێگــری لە پێوەنــدی ئەو زینــدانیانە دەگەڵ خەڵــک و خــۆ شــاردنەوەی خەڵــک لەوان، هەمــوو ئەو گێــڕانەوانە بــۆ خەڵکــی ئــاوەدانی وەک چیرۆکێکــی ســرنجڕاکێش وابــوون و وەک ڕاســتییەکی بــێ دژبەر ســەلمێندران. تەنیــا کەســێک کە لە بەرژەوەنــدی دابــوو وەدرۆیــان بخــاتەوە، خــاڵ عەبــاس بــوو کە لە کــاتی ورچ بەربــوونەکەوە کەس نەیــدیتبوو. حەوتــوویەکی پێچــوو هەتــا سەرلەنوێ ئاوەدانی بەسەرکاتەوە.

بۆخۆی دەیکوت:

- ئیشی تەشکیلاتیم هەبوو دەبا زوو ڕۆیشتبام!!

بەڵام پــاش ئەو چــوون و هــاتنەوە، نە ئەو پرســی کــوا زینــــدانییەکانم نە کەس بــــۆی گێــــڕاوە کە ئەو کــــۆنە دەرەبەگــانەی کە قەرار وابــوو وەک بــارمتە دەگەڵ چەنــد کەس ئاڵوگۆڕیــان پێبکــرێ، بــۆ دڵخۆشــی دانەوە، بێبەرامــبەر ئــازاد کراون.

ئەگەرچــی ئەو ڕووداوە بە جــارێ هەڤــاڵانی خــاڵ عەباســی لە بــابەت تواناکــانی، بــێ هیــوا کــرد، بەڵام ئەرکێکــی شکســتخواردووی دیــکەی پێویســت بــوو، تــا بەجــارێ کۆتــایی بە قۆنــاغێکی کــورتی ژیــانی خــاڵ عەبــاس بێنــێ و مــۆمی تەمەنــی شۆڕشگێڕی ئەو بکووژێنێتەوە.

- کاک عەباس سەردانێکی گوندی... بکە و داوا لە کەریم ئاغای بکە هەتا ئێرە بێ.

واوێدەچێ خاڵ عەباس ئەو داوایەی بە شێوەی خۆی تێگەیشتبێ، چونکە ئەوەی دواتر کردی، نەک تێگەیشتن، بەڵکوو لە بیستنیش نەدەچوو. بە پێی بیرەوەرییەکانی خۆی، ئەو ئەرکێکی گرینگی دراوەتێ، ئەویش لە کاتێکدا، بە تەنێ بۆ ئەو ئەرکە ڕاسپێردراوە، کە ئاماژەیەکە بۆ گرینگی کەسایەتی وی.

- بۆ کاری ئاوا, دەکەم کەسیان ڕادەدیت. ئیدی دەڵێی ئەمنیان پێ هەو بوو. بە سەری تۆ هەر بەو شەوەی، بە پێیان، بەو نێو لێڕەوارەیدا خۆم گەیاندێ. هێشتا ڕۆژ سیوادی نەدابوو ئەگە خۆم دەنێو ئاوەدانی هاویشت. یەکسەر لە پشتی کولانەی سەر سوانی بەرامبەر ماڵە ئاغای، سەنگەرم گرت.

ئەو بەشە لە بەسەرهاتەکەی، لەو بەشە کەمانەیە کە زۆربەی شایەدحاڵان گێڕانەوەکانی پشتڕاست دەکەنەوە و جیاوازییەکی ئەوتۆیان نییە. هەموو پشتڕاستی دەکەنەوە کە چۆن خاڵ عەباس ویستی، بەوپەڕی توانایەوە، بە برنۆ شەڕەکەی، پاشماوەکانی نیزامی دەرەبەگایەتی سووک بکا.

- وەرە دەرێ گەواد. زوو خۆ بەدەستەوە نەدەی ئەو خانووبەرەت بە سەردا دەڕووخێنم.

نەڕڕەی خاڵعەباسی، جموجوڵێکی لە ماڵە ئاغای سازکرد. کوڕی ئاغای بەدەم خەوەوە هاتە بەربێڵایە و بەبێ ئەوەی بزانێ چ باسە، هەر کە چاوی بە خاڵعەباس کەوت، دەپێشدا ویستی جنێوەکەی بێوڵام نەهێڵێتەوە:

- ئەوە دەگەڵ کێتە دەویت باب؟

خاڵ عەباس کە وێدەچوو چاوەڕوانی ئەوەی نەبێ، لە کاتێکدا چەکی بەدەستە، کەسێک بتوانێ بەرامبەری بوەستێتەوە، خوێنی وەکوڵ هات و یەکسەر دەستی لەسەر پەلاپیتکە داگرت.

لە نێو خەڵکی دەیانکوت، خاڵ عەباس پێش ئەوەی فیشەکی باوێ، چاوی دەقووچێنێ، هەربۆیە کەریشی لە بن دەمی بۆ داکەی، نایهەنگێوێ. ئەوەش ڕووداوێکی ڕاست بۆ پشتڕاستکردنەوەی ئەو ڕاستییە. هەموو خەڵکی ئاوەدانی گوێیان لە دەنگی فیشەک بوو، تەنانەت چەند کەسیان ئاگایان لە سەنگەر گرتن و سیرەگرتنی خاڵ عەباسیش بوو. بەڵام ئەوەی ڕاستی بێ، کەس سوراغی ئەو فیشەکەی نەکرد کە وە کوێ کەوت و بۆ کوێ چوو.

فیشەک ئەوەی باشە ئەگەر هیچ کوێش نەهەنگێوێ، دیسانیش هەر بەسامە و کاری خۆی دەکا. لانیکەم لەو شوێنە بۆ خاڵ عەباس یاریدەدەر بوو و بەبێ ئەوەی هیچ

زەرەرێک بدا، کوڕی کەریم ئاغای دەژووریٚ کردەوە و کەریم ئاغای دەرپەڕاندە دەریٚ.

- بەڵیٚ کاکە فەرموو! چ کارەی؟ چت دەویٚ؟

- دەستوورم پێیە. دەبیٚ بتبەم.

- دەستووری چی؟ بۆ کویٚ؟

خاڵ عەباس لەو جۆرە کەسانە بوو کە لە ڕاوێژی ئاساییشدا قەتی بە پێویست نەدەزانی وڵامی زۆربەی پرسیارەکان بداتەوە. وەک ئەوەی گوێی لیٚ نەبووبیٚ، ئەگەرچی بە دڵنیاییێوە هەمووی گویٚ لێدەبوو.

- دەستوور دەستوورە، وەپێشم کەوە.

زەبر و حیماسەتی گفتولفتی خاڵ عەباس، زوو کەریم ئاغای بەو قەناعەتە گەیاند کە وەدووکەوتنی زیادی بیٚ کەڵکە و وا باشترە وەدووی کەویٚ. بۆیە هەر لەوێڕا داوای کرد ئەسپەکەی بۆ زین بکەن.

- حەی حەی!! ئەسپی چی؟ پێموایە هێشتا نەتزانیوە چ باسە. زیندانی و ئەسپ؟

- دەی کاکە ئەسپێکیش بۆ تۆ زین دەکەین.

- نابیٚ. ئەمن سوار دەبم ئەتۆش وەپێشم کەوە.

دەروونناسـێکی زۆر شـارەزای پێویسـت بـوو تـاکوو ئەو ڕاسـتییە ئاشـکرا بکـا کە تەواوی بیـر و فکرەکـانی خـاڵ عەبـاس شـتێکی نەگـۆڕن. هەر فکرێـک هەوەڵ جـار بە مێشـکیدا هـات، دەبێـتە خـانەخوێ و لە ئاکامـدا تەرازووی لێکـدانەوەکانی بە جۆرێـک لاسـەنگ دەکـا کە هەمـوو مەنتقـی سـەلمێندراوی مرۆڤـایەتی لە ئاستی، سووک دەنوێنێ.

ئەگەرچـی خاڵعەبـاس لە ئەرکەکەیـدا تەواو سـەرکەوتوو بـوو و کەریـم ئاغـای بە بـێ زەحمەتێکـی زۆر لە ئـاوەدانی هێنـابووە دەرێ، بەڵام بەداخەوە خـاڵێکی زۆر گرینـگ کە خـاڵ عەبـاس ئەوکـات پێـی نەزانیبـوو یـا فکـری لێنەکردبـۆوە ئەوە بـوو کە کەریـم ئاغـا، ئاغـای گونـدێکی عێـراق بـوو نەک ئێـران. بە دڵنیـاییەوە خەبـاتی چینـایەتی خـاڵ عەباسـیش ئەودیـوی سـنووری نەدەگـرتەوە، بەو هـۆیەی کە لەودیـوی سـنوور، لەمێـژ بـوو خەباتی نەتەوەیی هەموو وڵاتی تەنیبوو.

خـاڵ عەبـاس لە کـاتی گەڕانەوەیـدا بـوو کە بەو باسـەی زانـی و بـۆی دەرکەوت کە داواکردنـی کەریـم ئاغـا تەنیـا بـۆ مەبەسـتی نـاوبژیوانی سـەبارەت بە پرسـێک بـووە. بەڵام ئەوکـات تـازە زانینـی بێکەڵـک بـوو، چـونکە هەر لەدوای بردنـی کەریـم ئاغـا، لەشـکرێک لە خـزم و کەسـی سـاز بـوون و کەوتـنە شـوێن پێـی. لەولاشـەوە هەڤـاڵانی کە بەو هەڵەیـان زانـی و بـۆنی لەشـکریان

کـرد، یەکســەر خۆیـان لـێ بێــبەری کـرد و کەریـم ئاغایـان بەو قەناعەتە گەیاند کە مەبەستی خاڵ عەباس چەتەگەری بووە.

ئێســـتا ئەو لە عێـــراق و ئێـــران قاچـــاغ و وەک جـــوویەکەی لە هەردووک دینـان بـووە. چەنـد مانگێـک بەسـەر لوشـکە ئێسـترە چارەنووســـــــازەکەیدا تێـــــپەر ببـــــوو و ئەو بە هەڵەیەک لە ڕۆژێکـــدا لە شۆڕشـــگێڕەوە ببـــوو بە چەتە. وێـــڕای هەبـــوونی کۆشـێک منـــداڵی سـەروپێچکە، غیرەتـی ئەوەی نەبـوو بچێـتەوە ئاوەدانی و ئاوای بە باش زانی بۆ ماوەیەک خۆ بشارێتەوە.

باپیرم بەڕەحمەت بێ هەمیشە دەیفەرموو:

- ڕۆڵە ئەگەر لە شـاری غەریـب مـایەوە، دوو جـێ بێمـنەتە و خەرجی ناوێ، مزگەوت بە ڕۆژ و خانەقا بە شەو.

دیـارە ئەوە تەجروبەیەکـی کـۆنە و خـاڵ عەباسـێش بەو نەقـڵەی زانیـوە، هەر بـۆیە دوای چەنـد ڕۆژ ڕوو دەکـاتە خانەقـایەک و لەوێ دەگیرسـێتەوە. بە پێـی گێـڕانەوەی خـۆی، دوابەدوای ئەو گیرسـانەوەی، خـۆ دەخـزێنێتە نێـو کـۆڕی دەروێشـان و تـۆبە دەکـا. لە مـاوەیەکی کورتـدا وا تـێکەڵاوی عیرفـان دەبـێ کە خەریـکە حەوت شـاری عیشـق دوودوو دەڕوا و کـۆڕی زیکـر دادەمەزرێنـێ. وای لێـدێ کە خەریـکە بەدەنگـی دیـزە و گـۆزەی چێشـتخانەی خانەقـاش جەزم دەبـێ. هەر لەو سـەروبەندەدایە کە یادگـارییەکی هەمیشـەیی لە لای چەپـی کەلەکەی، لەبـن

پەراسـووی، بـۆ خـۆی دیڵێـتەوە. برینێـک بە دریژایـی قولانجێـک کە لە کــاتی جەزم بوونیـــدا خەنـــجەری پێـــدا هێنـــابوو. ئەو کاتەی بەوتەی خۆی:

- جەزمە چاکی نەگرتبووم.

کە منـداڵ بـووم لەو قسـەی خـاڵ عەبـاس تێنەدەگەیشـتم و بـۆم ببـــوو بە پرســـیارێکی گەورە. جەزم چیـــیە کەوا بە پـــێچەوانەی هەمـــوو شـــتێک, ئەگەر نەتگـــرێ تووشـــی ئـــازار دەبـــی؟ تەنیـــا جارێـــک کە هەوڵمـــدا بە زمـــانی منـــداڵانە لەدایکـــم بپرســـم، لە وڵاممدا کوتی:

- بڵێ خودایە ... خوارد، دەنا کوێر دەبی.

هەرئەوەی کە پێشـــنیاری کـــرد بە پیســـترین شـــتی ناســـراوی ئەوکـــاتی زەوی، خـــۆم لە یەکێـــک لە دوو دەردی هەرەگەورەی ئەوەدەمـــی یـــانی کـــوێری و گـــولی بپـــارێزم، تێگەیشـــتم کە خـــاڵ عەباس خەتایەتی.

ئەو بـــرینەی خـــاڵ عەبـــاس لێـــی بـــوو بە بەڵا و حەجمینـــی لـــێ هەڵگـــرت. تووشـــی ئـــازارێکی زۆری کـــرد و خســـتی. مـــاوەیەکی زۆر لەجێـــــدا کەوت و لە ئاکامـــــدا لەبەر ئەوەی کەس نەبـــــوو لەسـەر جێگـا خزمەتـی بکـا، ترسـی وەلا نـا. خانەقـای جێهێشـت و ڕووی دە ماڵێ کردەوە.

شــەوێکی ســاردی پــاییز، مــاڵ و منــداڵ بــێخەم گەمــارۆی کورســیان داوە کە لەپــڕڕا خەلــیفەیەک بە مێزەرێکــی کەســکەوە، برنــۆیەک دەشــانیدا، وەک پەیــکەری بــودا، لــوور بــووە ژووری. هــاتنە ژوور و کەوتنــی یەک بــوو و دوو حەوتــووی پێچــوو هەتــا ڕووحی هاتەوە بەری.

بە درێژایــی ئەو مــاوەیەی کە لە مــاڵێ لەســەر جێــیە کەوتبــوو، ترســی ژانــدرمان و برنــۆ شــڕەکەی قەراریــان لــێ بڕیبــوو. بــۆ ســوکنایی خــۆی و خێــزانەکەی، وای تەگبیــر کردبــوو کە: ســاڵ درەنــگە، ساردی کــردووە، مەگەر ڕاپــۆرتی برنــۆم لــێدەدەن، دەنــا ژاندرمە ناگەڕێن، وا باشترە زوو چارەی برنۆکەی بکەم.

لە هەمــوو ژیــانی خــاڵ عەباســدا بــاڵتۆی ئاڵمــانی و برنــۆی چێکۆســلواکی لە جــۆری پێــنج تیــرەکەی، دوو شــتی خــاوەن زۆرتــرین گرینگــی و کــاریگەری بــوون. خــاڵ عەبــاس هــۆگرییەکی لەڕادە بەدەری پــــــێ هەبــــــوون، بەجۆرێـــــک لە زۆربەی بیرەوەرییەکانیــدا یــا شــوێن پێیــان دیــارە یــا جێــی خاڵیــان هەســت پێکــراوە. بــۆ ویــنە لە کــاتی گێــڕانەوەی بیرەوەرییەکــانی ژیــانی شۆڕشــگێڕی، هەر جێــیەک باســی ســەرمای تێــدابوو، ئیشــتیای باڵتۆی ئاڵمانی دەکرد.

- کــوڕە بــابم ئەودەمــی چ هەبــوو. وەخــت بــوو ســەرما بمانبــا، شــتێک نەبــوو دەبەری کەیــن. ئێســتا شــکور شــت هینــدە زۆرە.

ئەمـن ئەودەمـی ئەو بـاڵتۆیەم پێبـا چ مەنـزوورم بـوو؟ بە خـودای دەبەفریدا دەنووستم.

ئەو کاتەش کە خەریک بوو قاچاغی دەکرد دەیکوت:

- ئێستا با برنۆیەکت پێبا و دەوڵەت وێرابای بێتە سەر ڕێت.

ئەو هـۆگرییەی بـۆ برنـۆکەی هەیبـوو، ببـوو بە لەمـپەڕ لەبەردەم فەوتانـدنی و دڵـی بـڕوای نەدەدا لە یەخەی خـۆی کـاتەوە، هەر بـۆیە ویسـتی بیشـاریتەوە. بـۆ ئەوەی دڵنیـا بـێ هیچـی لێنـایە، بە هەسـتیارێکی ئەنـدازیارانە، بە ڕۆنـی زەنـگ دەر و ژووری چەور کـرد. ئەوجـار پێسـتەیەکی تازەیـان هەبـوو جـوان بـۆی خـاوکردەوە و دە برنـۆکەی پێچـا. لەپاشـان، دەگەڵ مـاڵ نوسـتنان بـردی و لە باشـترین شـوینی نزیـک ئـاوەدانی، بە فکـری خـۆی، لە لاخڕێـک دە ئەرزی خست.

بـۆ سـبحەینەکەی، تـازە لەسـەر نـانی کشـابۆوە و خەرێـک بـوو یەکەم جغـارەی تـووتنوپەڕی هەڵدەبەسـت کە سـێ چـوار منداڵی هاروهاج خۆیان بە ژووریێ داکرد:

- کـاک عەبـاس بـگەیە. تفەنگەکەتمـان دیـتەوە. لەو لاخـڕەیە. ئەو سەگانە خەریکن دەیخۆن.

بە بیستنی ئەو خەبەرە، خاڵ عەباس لە پشتێن بەرەژێر دەمرێ و وەک یەکەم کاردانەوە، نکۆڵی لە هەر جۆرە پێوەندییەک بەو چەکەوە دەکا.

- بڕۆن توخمەسەگینە. ئەمن تفەنگم لە کوێ بوو؟ بۆ ناچن بەدبەختم کەن، بەسەرمی دابڕن.

ئەگەرچی منداڵ بە هۆی کاردانەوە توندەکەی خاڵ عەباس بڵاوەیان کرد، بەڵام چەند خولەک دواتر دەرکی ماڵی خاڵ عەباس بوو بە شوێنی قەرەباڵغی ئاوەدانی. خەڵک بە تکا و هەڕەشە، خاڵ عەباس بە حاشا و سوێند و قورئان، کەوتنە بەربەرەکانی.

- کاک عەباس کاکە ئەو برنۆیەت لابەرە، دەوڵەت پێی بزانێ گۆنگەڵێکمان بۆ ساز دەبێ.

- برنۆی چی بابم. جا بۆ سەرم بە فەتەڕات نادەن. برنۆ بۆ ئی منە؟

- کاکە ئەتۆ نەبی کێ برنۆی هەیە. ئی تۆیە و دەبێ لایبەری.

ئەو هەروژم و زەختە وایکرد خاڵ عەباس بۆ دەربازبوونی پەنا بەرێتە بەر سوێندی یەکلاکەرەوە و بارودۆخەکە تووشی چەقبەستوویەکی درێژخایەن بکات.

– هەرسـێک تەڵاقـم کەوێ مـافی منـی پێـوە نیـیە، ئیـدی بـۆ خەریکن بە زۆری زۆرداری بەسەر ئەمنی دادەبڕن.

تەڵاق خـواردنی خـاڵ عەبـاس هەمیشـە خـاڵی یەکـلاکەرەوە بـووە و مانــای ئەوەی دەگەیانــد کە پــاش ئەو ســوێندە هەر جــۆرە لەسەر ڕۆیشتنێکی زیادی، کاردانەوەی خەراپی لێدەکەویتەوە.

بەوپێــیە خەڵکــی ئــاوەدانی کە لە هەرجــۆرە پێشــکەوتنێک لەو دانوســتاندنەدا بــێ هیــوا بــوون، بڵاوەیــان کــرد و خۆیــان بە ئەگەرەکـان ئەسـپارد. تاقـانە یادگـارییەکەی ژیـانی شۆڕشـگێڕی خـاڵ عەباسـیش کە بەهـۆی بـۆنی پێسـتەی تـازەوە، ببـووە جێـی سـرنجی چـوارپێی ئـاوەدانی و لە بـن گـڵ دەریانکێشـابووە دەرێ، چەنـــد ڕۆژێـــک وەک هەتیـــوی دەســـتی زڕدایـــک، بە هەناسەســاردی، لە لاخــڕ کەوت. لە ئاکامــدا بەیــانییەک برنــۆ نەمــابوو. خاڵعەبــاس کــوتی خــاوەنەکەی بردوویەتێــوە. خەڵــک دەیــانکوت لە ترســی تەڵاقەکەی بەدزی هەڵیگرتــۆتەوە. ئیــدی کەس لە ڕاستی ڕووداوەکەی نەزانی.

هەرچۆنێــک بــێ، برنــۆی لەکــۆڵ بــۆوە و ویســتی وەک یەکەم قۆنـاغی ڕزگـاری سـەیری بکـا کەچـی ڕۆژێـک، ژانـدرمە پێـوەر بــوون و لە ئــاپۆڕەی شــین و ڕۆڕۆی ژن و منداڵــدا قۆڵبەســتیان کــرد و بردیــان. بەو جــۆرە نەیانهێشــت قۆنــاغی دووهەمــی ڕزگاری بە ساغی دەرباز بکا.

لەو ڕۆژەوە کەس هەواڵـی نەزانـی هەتـا سـێ سـاڵان، جـگە لەو تاقەجارەی بە چەرچییەکدا هەواڵی ناردبووە.

- بـۆم بە گەوەرێ بڵـێ، کچـێ مـاوم نەمـردووم. مەردی خـودای بـێ، نەچـێ بڵـێ مـردووە، مێـردی بکـاتەوە، ئەو منـداڵانەم لـێ هەڵـوەدا کـا. ئەوە دەمـبەن بـۆ سـەربازی. خـودا ڕاسـت بێنـێ ئیشاڵڵا زوو دێمەوە.

خـاڵ عەبـاس چەنـد وردە تـاوانی جۆراوجـۆری لەسـەر سـاغ بـۆوە و بەهــۆیەوە بە ســاڵێک زینــدان ســزا درا. ئەگەرچـــی بە وتەی خـۆی، بێتـاوان گیرابـوو و ئەوە ئاغـا ئەو بەزمەیـان بۆسـازکردووە دەنــــا دەوڵەت چـــــی بە وی داوە. لە پـــــاش تەواو بــــوونی زینـدانەکەی چـونکە سـەربازی نەکردبـوو بەسـەری پیـری، دوو ساڵیشیان سەربازی پێکرد.

جێـی سەرسـوڕمانە هەمـوو ئەو لەپـڕڕا ونبوونـانە و ونکردنـانە لە نێـو بـێ هەڵوێسـتی خـزم و کەسـوکار ڕوویانـدەدا و هـیچ کەس نەبـوو لە مـان و نەمـانی بپرسـێتەوە و سـوراغێکی بگـرێ. خـاڵ عەباس وەک شارەزایەکی دەروونناسی لەو کاتانەدا دەیکوت:

- خــۆ ڕۆڵە ئەودەمــی ڕوحــم نەبــوو. ئێســتا ئەو شــتانە پەیــدا بــوون. ئاغــا بە چــلەی زســتانێ، لەســەر کەڵەبــابێکی، نەمبــوو بیـدەمێ، بە مـاڵ و منـداڵەوە وەدەری نـام، کـاکم شـەوێکی وەخـۆ نەگرتم.

هەر ئەوەی کە کەس لەو مـــاوەیەدا لە چارەنووســـی نەپرســـی، ئەو بەشــە لە ژیــانی بە شــاراوەیی هێشــتەوە بە تــایبەت ژیــانی نێـو زینـدان. بۆخۆشـی قەت مەیلـی لـێ نەبـوو باسـی بکـا، جـگە لەو کاتــانەی کە پێویســت بــوو وەک بەڵـگە بـۆ گەڕانـی هەمــوو ئێــران، ئەو کەســانەی پــێ وەدرۆخــاتەوە کە بە دڵــی وی قســە ناکەن. ئەوکاتانەی لەلای ئێمە بە(ئەتۆ چووزانی) دەناسرانەوە.

تەنیـــا جارێـــک کە لە مـــاڵی ئـــێمە، بە ڕەچـــاوکردنی هەمـــوو پرۆتۆکۆلەکــانی تــایبەت بە دوانــدنی، بــاس لە ســەربازی خــاڵ عەبــاس کــرا، ئەو کــاتە بــوو کە خــاڵ عەبــاس بە بــۆنەی هاتنەوەی کاکم لە سەربازی، بەسەریکردبووینەوە.

ئەو شــەوە خەریــک بــوو بە ئیشــتیا خوێنــدنەوەی بەراوردکــاری تــایبەت بە چــۆنیەتی ســەربازی ئێســتا و ڕابــردووی دەکــرد و تەواو قسەی خۆش کردبوون کە کاکم لێی پرسی:

- خاڵە لە کوێ سەرباز بووی؟

خـاڵ عەبـاس بە پـێچەوانەی خـووی تـایبەتی خـۆی کە وێـدەچوو پێـی قـاڕ بـێ جـوابی پرسـیاری دمڕووتـان بـداتەوە، بەهـۆی ئەوەی کە پرســـیارەکە لە خزمەتـــی خۆشـــکردنی باســـەکەدا بـــوو، بە لێویکی بە بزەوە کوتی:

- ئەمـــن لە کـــن ئیســـفەهانێ ســـەرباز بـــووم. دوو ســـاڵی ڕەبەق لەوێ مامەوە.

بەو پێـــیەی کە هەموومـــان جـــگە لە خـــاڵ عەبـــاس لە بـــابەت پێوەنـــدی ئەو وشـــە بەو شـــوێنەی کە لە دنیـــای ڕاســـتیدا هەیە یەک وێنەمـــان لە مێشـــکدا هەبـــوو، گوێمـــان بـــو خوێنـــدنەوە بەراوردکـارییەکەی ڕاگـرت. بەڵام هەرچـی زیـاتر وردەکـاری بـۆ دەدرکانـدین زیـاتر گومانمـان لەسـەر ڕاسـتی گێڕانەوەکـان لەلا پەیـدا دەبـوو و ئاسـتی متمانەمـان بەو خوێنـدنەوە بەراوردکـارییە لاوازتر دەبوو.

- چۆن بوو نەدەهاتیوە؟

- ئیزنیـــان نەدەدایـــن، ماشـــێن نەبـــوو. دەبـــا بە پێیـــان دانێـــک ڕۆیشـتباین چووبـاینە سـەر ڕێگـای تـارانێ. حەفـتەی ماشـێنێک لە تـارانێڕا دەهـات، ئەویـش یـا نەمانـدەزانی کەنگـێ دەگـاتێ یـا جێگامان نەدەبوو.

- نا خاڵە دەچوو تارانێ.

- دەچووی چی ڕۆڵە، لەوێڕا دەهات. ئەتۆ چووزانی.

ئێرەمـان وەک هەڵەیەکـی نێـو وتـار لێکـداوە بەڵام هەڵەکـان هەر بەوەندە نەدەوەستان و ڕێچکەیان دەبەست.

- ئەدی بۆ خەرجی چت دەکرد؟

- هەمـــوو شـــتێکیان دەداینـــێ. بەڵام پیـــاو پـــووڵی هەر دەوێ. دەگەڵ عەجەمێکـی بـووینە بـرادەر، زۆر زرینـگ بـوو، کـوتی وەرە ئەگەر مەرەخەسیان داینێ دەچینە تارانێ کارێ دەکەین.

- جا دوور نەبوو؟

- کـورِە نەوەڵـڵا دووری چـی. لێـی سـواری مینیبووسـی دەبـووین بە دوو ساعەتان دەگەیشتینێ.

ئەو بەشـــە لە گێـــڕانەوەکەی ســـێڕێیانێکی پـــڕ مەترســـی بـــوو. ئەگەر پێکەنیبـــاین تووشـــی شـــەڕی دایکـــم دەبـــووینەوە. ئەگەر گومانمـــان لە ڕاســـتی گێـــڕانەوەکەی کردبـــا هەتـــا بەدەردی گـــالیلەی نەبردبـــاین، دەســـتی لـــێ هەڵنەدەگـــرتین. ئەگەریـــش هیچمـــان نەکوتبـــا، دەبـــا وەک پیرێکـــی خەرفـــاو مەزەنـــدەمان بۆکردبـا، یـان ئەوەیـکە لە بەشـی خۆمـان دابڕیبـا و کوتبامـان بە شـــێتمان دەزانـــێ. بەڵام کـــاکم بە لەخـــۆبردوویی، لە ئاســـت زانست و مێژوو، هەستی بە بەرپرسیارێتی کرد و کوتی:

- جـا خـاڵە کـوا وایە. خـۆ بە فـڕۆکەش لە ئیسـفەهانێڕا بچـی بـۆ تـــارانێ، هەتـــا هەڵدەســـتێ و دەنیشـــێتەوە ســـاعەتێک زیـــاتری پێدەچێ.

بـــابم کە بە دڵنیـــاییەوە بە حەیـــاتی خـــۆی لە مەراغە بـــۆ ئەولاتـــر نەچووبـــوو، بـــۆ یەکەم جـــار متمـــانەی بە ســـەوادی ئـــێمە کـــرد و پشتی پێبەست.

- کـاک عەبـاس کوڕەکـان ڕاسـت دەکەن، ئیسـفەهان لە تـارانێ دوورە.

چـاوەڕوان دەکـرا ئەو قسـەی بـابم، کـاریگەری شـاراوەی لەسـەر دەروونـی خـاڵ عەبـاس زۆر بـێ. هەربـۆیە وەک کـاردانەوەیەکی خێـرا، هاوکـات کە خەریـک بـوو کوڵەقەنـدی وەک شـوێنی شـارەکان لەسـەر فەرشـەکە ڕیـز دەکـردن، بە شـێوەیەکی ئامـاڵ قەڵسی، کوتی:

- کـوڕە ڕۆڵە ئەتـۆ زۆر سـەیری! خـۆ نەچـووی، چـووزانی. ئەوە تارانە... ئەوە قەزوینە... ئەوەش ئیسفەهانە.

ئەمـن بەش بەحـاڵی خـۆم کـاتێ دیـتم ئیسـفەهان چـۆتە باوەشـی قەزویـن، هەسـتم کـرد خـاڵ عەبـاس خەریـکە بە هەمـوو تـاقەتی خـــۆی دە زانســـتی جوغرافیـــا دەڕی. دەیـــهەوێ ئەویـــش بە دەردی گـــۆی زەوی بەرێ کە هەمـــوو عـــومری، حاشـــای لە ســـووڕانی کـــردووە و پەنـــجەرەی مـــاڵەکەی وەک بەڵـــگەیەک دانـــاوە کە بیســـەلمێنێ زەوی نـــابزوێ دەنـــا ئەو پەنـــجەرەیە بـــۆ هەر لەسەر جێی خۆیەتی.

دایکـم وەک شـارازایەکی کـارامەتر لە ئەخلاقـی خـاڵ عەبـاس، بـۆ ئەوەی بـارودۆخەکە تەشـەنە نەسـتێنێ و کوڕەکـانی بەدەردی گالیلە نەچن، خۆی هاویشتە نێو باسەکە و کوتی:

- ئەریٚ کـاکە دەڵـێن ئیسـفەهان زۆر خۆشـە، ئەودەمـیش هەروا خۆش بوو؟

- کچـیٚ خۆشـی چـی! بە قـوڕێم گـرت! هەر دووسـەد مـاڵ دەبـوو نەدەبـوو. دەیـانکوت تـازەی بـوومەلەرزە لێهـاتووە دەنـا زۆرتـر بووە.

ئەو کـاتە هەرکەسـێکی دیـکەش لە جیـاتی ئێمەبـا، ئـارەزووی دەکـرد گـالیلە بـیٚ و چیتـر ئەو بێشـەرمییە لە ئاسـت ڕاسـتی قەبـووڵ نەکـا، ئەگەرچـی پێویسـت بـیٚ یاسـای نەنووسـراوەی گەورەوچـووکەش پێشـێل بکـا. هەر بـۆیە بە پشـتیوانی متمـانە بەخۆبوونی تازەلاوی هەڵمدایە:

-حەح! کـوڕە خـاڵە ئەوە دەڵێـی چـی! ئیسـفەهان چەندسـەد سـاڵە شارە، نیوەی تارانیٚ دەبیٚ.

پێمـوایە لەو کـاتەدا خـاڵ عەبـاس پەشـیمان ببـۆوە کە هەوەڵ جـار وڵامـی پرسـیاری دمڕووتـانی داوەتەوە و بـۆتە هـۆی ئەوەی کە ئێسـتا غیـرەت بـکەن ئـانگژای زانیارییەکـانی بـن، چـونکە بەبـیٚ ئەوەی سـەری بـۆ لای مـن کە لەلای ڕاسـتی دانیشـتبووم، بسـووڕێنیٚ، بە گۆشـەی چـاوی نیگـایەکی سـووککەری لێکـردم و فەرمووی:

- ڕۆڵە ئەمــن ئەودەمـــی کە لە ئیســـفەهانێ دەرک بە دەرک لە کیـتەڵە ماستی دەگەڕام، هێشـتا دایکـت لە بابـت مـارە نەکرابـوو. ئێستا ئەتۆ بەمن دەڵێی ئیسفەهان کوێیە!

خاڵعەبـــاس ئەوەنـــدە بە زەبروزەنـــگ قســـەی یەکـــلاکەرەوەی فەرمـــوو کە بـۆ مـاوەیەک ئـێمەش دڕدونـگ بـوین کە لەوانەیە ئەو ڕاسـت بـێ و ئـێمە بەهەڵەچـووبین. لە بـابەت ئامـادەبووانی تـر نـازانم، بەڵام ئەو باسـە دوای ئەو شـەوە بـۆ مـاوەیەکی درێـژ بیـری منـی بە خـۆی سـەرقاڵ کـرد و لە هـۆیەکی ڕاسـت بـۆ ئەو سەداسـەد دڵنیـابوونەی خـاڵ عەبـاس دەگەڕام. نـاکرێ کەسـێک، هەرچەنـد ناشـارەزا، دوو سـاڵ لە شـارێک بمێنێـتەوە و تەنـانەت ئاساییترین شتەکانی لە بیر چووبێتەوە.

بە فەرمـــوودەی پێشـــینیان، بەرخ هەمیشـــە لەبـــن ســـەوەتەیدا نـامێنێتەوە و ڕاسـتی، ڕۆژێـک هەر قـوت دەبێـتەوە، ئەگەرچـی بە هەڵـکەوت. بـۆ مـن، ڕاسـتی ئەو بـابەتە، ڕاسـت لە شـوێنی جـێ نـــاکۆکی وەدەر کەوت، ئەو کـــاتەی وەک ڕێبـــوار بەرەو تـــاران دەڕۆیشـــتم. دوورونزیکـــی قەزوێـــن ببـــووم کە لەپـــڕڕا چـــاوم بە تـــابلۆیەکی قەراغ ڕێگـــا کەوت کە لەســـەری نوســـرابوو: دان ئیسـفەهان سـی کیلـۆمیتر. بـۆ چەنـد چـرکەیەک وەک ئەوەی کە داریـان لەسـەری دابـم گێـژ بـووم و تەواوی وردەکارییەکـانی ئەو شـەوەم بە پـێش چـاو داهـاتەوە. ئەوکـاتە بەدڵەوە هەسـتم بە

قورسی مانای ئەو قسەی فارسان کرد کە دەڵێن: (همە چیز را همگان دانند).

خاڵ عەباسی بەستەزمان شارۆچکەیەکی چکۆلەی نزیک قەزوێنی بە نێوی دان ئیسفەهان، دەگەڵ ئیسفەهانی گەورە تێکەڵ کردبوو، دەنا هەمووزانیارییەکانی ڕاست بوون. ئەگەرچی هەردوو لا حەقمان بەدەست بوو بەڵام دەبێ شوکرانەبژێری خودای بین کە لە کاتی ژیانی بەو ڕاستییەی نەزانی کە بەڕێک حەق بە وی بووە، دەنا بە خاترجەمی دەیکرد بە بەیاننامەیەک و لە ملی سەگە بەڕەڵڵایەکی دەکرد بۆ ئەوەی هەموو کەلێن و قوژبنی شار لەو سەرکەوتنە ئاگادار بن لە پاشان وەک ماموستایەکی لێزان و وەک پیرێکی دڵسۆز، بۆ ماوەیەکی نادیار، سەرقاڵی ئامۆژگاریمان دەبوو. خاڵ عەباس بەوجۆرە سەودای دەکرد.

بۆ کەسێکی ئاسایی، چاوەڕوان دەکرا سێ ساڵ ژیان لە بارودۆخێکی وەها نالەباردا، زۆر شتی فێر بکا، یەک لەوانە بەرپرسیارێتی لە ئاست بژێوی ماڵ و منداڵ. بەڵام لەبابەت خاڵ عەباسەوە هەر زوو مەعلووم بوو کە ئەو جۆرە چاوەڕوانییانە تەنیا مەزەندەن و گۆڕانی هەڵسوکەوتی وی، پێویستی بە هاندەرێکی بەهێزترە یا لانیکەم جیاوازتر. هاندەرێک کە خاڵ عەباس بەو قەناعەتە بگەیێنێ کە ناکرێ

هەتا سەر، دڵخۆش بە تاقە پەڵە زەوی بەڕبەڕۆچکەی ئاسمان و سێ مانگا ڕەقان بێ و دەبێ ئێستا زیاتر هەوڵ بدا.

بەخۆشحاڵیەوە پاش ئەو هەموو چەرمەسەرییە، خودا ڕوحمی بە ماڵ و منداڵی کرد. حەوتوویەک نەبوو هاتبۆوە کە ڕووداوە نەخوازراوەکە، بوو بە هاندەرێکی زۆر بەهێز کە وەهۆش بێتەوە و هەوڵ بدا هێندێک لە هەژاری بسڵەمێتەوە. ئەو هاندەرەی کە خاڵ عەباسی لەو یاری خۆماڵییە کرد کە هەمیشە تێیدا باڵادەست بوو. ئەو هاندەرەی خاڵ عەباس، جیاواز لە هەموو هاندەرێک، تەنیا هاندەر نەبوو، بەڵکوو بۆی بوو بە خاڵێک کە پێناسەی بەشێکی گرینگ لە ژیانی دەکرد و تا ئەو ساتە وەک بیرەوەرییەکی نەخوازراو لە مێشکی جەماوەردا ماوەتەوە.

خاڵ عەباس هەمیشە وەک یاریکەرێکی هۆگری یارییە خۆماڵییەکان دەناسرا، بە تایبەت دامە. هۆگرییەکەی تا ئەو ڕادەیە بوو کە هەمیشە لۆچێک سەرە پیپسی بۆ دامە، دەگیرفانی پانتۆڵەکەیدا ئەودیواودیویان دەکرد و بەقەت دەنگی زەنگوڵەی نێری، ئاگادارکەرەوە بوون. (غەنیم)ی سەرەکیشی ئەوەندەی جیرانی ئێمە بوون، هەر بابم بوو. بابیشم لە باری هۆگریوە لە خاڵ عەباسی دانەدەما بەو جیاوازییەی کە بابم نۆڕیسکێنیشی دەکرد. تەختە فیبرێکی هەبوو کە لە سیپە چای کردبۆوە. دیووی ژوورێی کە لووستر

بــوو بــۆ دامەی تەرخــان کردبــوو، دیــوی دەرەوەی کە نوســراوەی لەسەر بوو بۆ نۆڕیسکێن. لەبابەت هۆکارەکەشی دەیکوت:

- دیــوی دەرێــی نوســراوەی لەســەرە،کاک عەبــاس چــاوی چــاکی نابینێ.

لە کــاتی دامە کردنــدا هەر کامەیــان جۆرێــک لێــی ڕادەمــا. خــاڵ عەبــاس پشــتی لە دیــوار دەکــردەوە، لاقێکــی بــۆ بــن خــۆی خڕدەکــردەوە ئەوی دیــکەی دەچەقانــد. دەســتی بە جغــارەی داویشــتە ســەر چــۆکی. جارجــار مژێکــی لە جغــارەکەی دەدا و لەبەر دووکەڵەکەی کە ئامبــازی چــاوی دەبــوو، لاچــاوێکی دەقووچانــد. دەســتەکەی دیــکەی کە بــۆ بزاوتنــی داشــەکان تەرخــان کرابــوو لە کــاتی چــاوەڕوانی نــۆرەدا کــونی لــووتی پێدەپشــکنی. بــابم فیگــۆڕەکەی جیــاواز بــوو. بــۆ لایەک خــوار دەبــۆوە و دەســتێکی دەچەقانــد. دەســتەکەی دیــکەی ئەگە لە جوڵانــدنی داشــان دەبــۆوە، دەیبــردە بــن پــێچوکڵاوەکەی و نەرم نەرم سەری دەخوراند.

ئەگەرچــی ئەوەنــدەی بەبیــری مــنە خــاڵ عەبــاس هەر دامەکەر بــووە بەڵام بەوجــۆرەی دەگێــڕنەوە، یــاری ســەرەکی خــاڵ عەبــاس لە پێشــدا مێشــێن بــووە و مێشــێن لە دڵــی ویــدا پێگەیەکــی تــایبەتی هەبــووە. بــۆ سەلماندنیشــی دەکــرێ بکــوترێ، هەر ئەوەی کە خــاڵ عەبــاس دوای ســێ ســاڵ دووره وڵاتــی و گەڕانەوەی

پرشکۆی لە ئاپۆڕەی سەردانیکەراندا، بە پیری سەری، ملی لە مێشێن ناوەتەوە، بۆخۆی بەڵگەیە بۆ بایەخی ئەو کایە ڕەسەنە، لە دڵی خاڵ عەباسدا. هەڵبەت تا ئەو کاتەی بۆتە بازەرگان.

بەدرێژایی مێژووی هاوچەرخی ئاوەدانی، جگە لەو چەندساڵەی دواییدا، بەحوکمی ئەوەی کە دەرکی ماڵی خاڵ عەباس تەنیا شوێنی گۆڕی ئاوەدانی بوو و دەکرا مێشێنی لێبکرێ، سێ شت گرێدراوی یەک بوون: خاڵ عەباس، دەرکی ماڵی خاڵ عەباس و مێشێن.

هەموو پاییزان دەگەڵ تفاق خڕدەکراوە و سەری گیشان دەگیرا، مێشێن دەستی پێدەکرد. بەبێ ڕەچاوکردنی تەمەن هەرکەس کەللایەکی پێبا بۆی هەبوو بچێتە دەنۆرەی. ئەوەی زۆری دەخۆیرا دیتبا بە دوو کەللا بەشداری دەکرد. هەموو ڕۆژێ پاش بانگی ئێواری، جەماوەر کەللا بەدەست و قەرەپووڵ لە گیرفاندا، بەرەو دەرکی ماڵی خاڵ عەباس ڕێچکەیان دەبەست. بەڵام کێ پێشبینی ئەوەی دەکرد ئاوا بە ڕۆژێک سێسوچکەی مێژووی ئاوەدانی بەجارێک لەیەک ترازا بن و خاڵ عەباس ببێتە لەمپەرێک لەسەر ڕێی گەشەکردنی یارییە خۆماڵییەکان.

دیارە ئەو ڕۆژە چارەنووسسازە کە تێیدا وەرچەرخانێک لە ژیانی خاڵ عەباس و ڕەوتی گەشەی یارییە خۆماڵییەکان

ڕوویــدا، لە ســەرەتادا ڕۆژێکــی ئاســایی بــوو. بەڵام لە ڕاســتیدا هەمــوو کارەســاتێک هەر لە ڕۆژێکــی ئاســاییدا دەقەومــێ ودواتــر دەبێ بە ڕۆژێکی جیاواز.

ئەو ڕۆژە تــایبەتە، خــاڵ عەبــاس بەپێــی ڕەســمی ڕۆژانــی قەدیــم، ئەگەرچــی مانــدوویەتی چەنــد ســاڵ دووری هەر پێوەبــوو، ئەرکــی میوانــدارییەتی یاریگــای بەجــێ هێنــابوو و جــگە لە خــاوێنکردنەوە، ئاوپرژێنێکی چاکیشی کردبوو.

هەر لە زووووە، خــاڵ عەبــاس هەســتی بە خاوەنــدارییەتی یاریگــا دەکــرد. قســەی دەڕۆیــی و هەمیشــە بۆخــۆی مەڵــلا بــوو. پاشــمەڵلا و نۆرەکــانی تــریش بە پێــی کــاتی ئامــادەبوونی یــاریکەران دیــاری دەکران.

ئەگەرچــی ئەوە یەکەم یــاری وەرزی خــاڵ عەبــاس، پــاش چەنــد ســاڵ دابــڕان بــوو، بەڵام بە پێــی ئەو فشــارەی خســتییە ســەر خــۆی، دەکــرێ ڕادەی گرینگــی ئەو یــارییە هەســت پێــبکەین. لەوانەشە وەک سەرچاوەیەکی بژێوی کاتی سەیری کردبێ.

مێشــێنکەران هەمــوو بەڕیــز وەســتاون و چــاوەڕێی نــۆرەی خۆیــانن. قەرەپــــووڵ بەڕیزداکــــراون و چــــاوەڕێی وێکەوتنــــی کەللاکــــان دەکەن. خــــاڵ عەبــــاس هەڵتروشــــکاوە و وەک مەڵلایەکــــی متمــــــانەبەخۆ، ویســــــتی بە یەکەم هاویشــــــتنی یــــــادی ســــــەرکەوتنەکانی ڕابــــردووی بکــــاتەوە. بەڵام یەکەم تــــاقەتی

تـێکەڵ بە دەنگێکـی نـامۆ بـوو و ئامـادەبوانی خسـتە دڕدونگێکـی تـاقەت پـڕوکێن. زۆر بە ئاسـپایی و بە نەرمـی سـەرێکی هەڵهێنـا، وەک ئەوەی بـێهەوێ هەڵوێسـتی بیسـەران بزانـێ. لەدرێـژەدا بەبـێ ئەوەی خـۆ بشـڵەژێنێ چـاوی خسـتەوە سـەر کەلـلاکەی و هاویشـتی. خۆویسـت بـێ یـا لە شـەرمان، کەلـلا مەیلـی لە قەرەپـووڵان نەبـوو و لارێ ڕۆیـی. ئەو لارێ ڕۆیشـتنەی، وەک هەلێـک قـۆزتەوە و خـۆی گەیانـدە کەلـلاکەی. پڕپێـداگرت و ئەوەندی تاقەتی هەبوو، گرتی، بە دیواری دادا.

- گـۆڕی بـابی خێـوت... بـۆ کەلـلات، کەس نـازانێ بە کوێـدا دەڕوا. ئەو ئەرزە بـۆ هەمـوو بـۆتە قـوڕ؟ ئەو پـووڵەت بـۆ ئـاوا خـوار داکـردووە؟ ئەتـۆ بـۆ دوو کەلـلات پێـیە؟ بەتـۆم نەکـوت مەیەوە دەرکـی مـن مێشـێنێ مەکە. ئەنگـۆ بـۆ لێـرەن بـۆ نـاچنەوە مـاڵاتی تـاقەت کەن؟ خـۆ دەرکـی مـن قاوەخـانە نیـیە هەمـوو ڕۆژێ لێرە قوت دەبنەوە، هەستن بڵاوەی کەن... .

زۆر شـت هەن کە هەسـت پێکردنـی کاریگەرییـان، تەنیـا بە ڕەچـاوگرتنی کـات و شـوێنی قەومانیـان دەکـرێ. بـۆ ئەو کـاتی هەڵەیەکـی ئـاوا، هەرچەنـد نەخـوازراو، لـێکەوتەی زۆر قورسـی هەبـوو. لانـیکەمەکەی ئەوە بـوو کە بـۆ هەڵەکـار دەبـوو بە سـەرەتای مێـژوو و هەمـوو ڕووداوەکـانی ژیانیـان بە بەراورد بە کـاتی ئەو هەڵەیە دیـاری دەکـرد. وەک چـۆن بـابم دەیکـوت

کاک عەباس لە پاش ترەکەیرا بە شاری زانی و فێری کاسبی بوو.

ئەم هەڵەیە تایبەت بە خاڵ عەباس نییە و لە ژیانی هەموو کەسێکدا لەوجۆرە ڕووداوانە هەن کە وەک خاڵێکی هەمیشە بەرچاو، بە درێژایی ژیانی خۆدەنوێنن و مێژووی ژیانی پێناسە دەکەن. بەڵام ناکرێ باسی ژیانی خاڵ عەباس بکەی و خۆ لە گێڕانەوەی ئەو ڕووداوانە بپارێزی. بۆ خاڵ عەباس، گێڕانەوەی ژیانی شۆڕشگێڕی بەبێ وەبیرهێنانەوەی زیندانەکەی، ژیانی دەروێشی بەبێ وەبیرهێنانەوەی جەزم بوونەکەی و دەسپێکی ژیانی نوێی وەک بازەرگان، بەبێ وەبیرهێنانەوەی ئەو ڕۆژە نامبارەکەی ناکرێ. هەرچەندە لە ئاکامدا ئەو ڕووداوە ناخۆشە بۆی بوو بە هاندەرێک تاوەکوو چیتر گیرۆدەی مێشێن نەبێ و خەمی بژێوی خۆی و ماڵ و منداڵی بخوا.

ئەو لەپڕڕا دابڕانەی لە مێشێن چەخماخەی بیرۆکەیەکی نوێی لە مێشکی خاڵ عەباسدا لێدا و هەوڵیدا تواناکانی خۆی لە بواری بازەرگانی تاقیکاتەوە.

یەکێک لە تایبەتمەندییە هەرە ناوازەکانی خاڵ عەباس، گەشبینی لە ڕادەبەدەری بە سەرکەوتنەکانی خۆی بوو. تەنیا کەسێک کە دەتوانایدا هەبوو، لۆرییەک کولەکەی شەققەباغی، بەرێتە ئاوەدانییەکی چلپەنجا ماڵی و بە فرۆشتنی تەواوی

هەر لەو دێیە گەشبین بێ، خاڵ عەباس بوو. دەکرێ بکوترێ هەر ئەو گەشبینییە بوو کە وای لێکردبوو بە پێویست نەزانێ خۆ بە وردەکارییەکان و ئەنجامی کارەکانی، ماندوو کات. هەرکە دەیویست کارێک بکا، بەبێ هیچ نەخشەڕێگایەک، دەیبردە بواری جێبەجێکردنەوە. بە شەوێ پیلانی داڕشت ببێتە بازەرگانی پێخۆر، بەیانی کەرەکەی جلوبەڕ کرد.

هەموو ئامرازی پێویستی بازرگانی پێخۆری خاڵ عەباس، توربێنێک و کەرێک بوون. دەسمایەکەشی قەرزی هەتا ئێوارێ بوو. ماست و پەنیر و رۆنی ئاوەدانی بە قەرزی هەتا ئێوارێ وەردەگرت و دەگەڵ ڕۆژ سیوادی دەدا بە سواری پیرەکەر بەرەو شار جاڵەدەبۆوە.

ئەو پیرەکەرەی خاڵعەباس، خاوەن چیرۆکێکی تایبەت بوو و لە باری وەفاداری و ئەمەگناسی، لە ڕەخشی ڕۆستەم دانەدەما. چەندین ساڵ بوو، بەسەری پیری، بە بەندو سەرماش، بۆی نەبوو ڕەنگی تەویلەی ببینێ و دەگەڵ دەسپێکی بەفروسەرما، بەرەڵڵا دەکرا. مەبەست ئەوە بوو گورگ بیخوا، چونکە تفاق نەبوو بیدەنێ. بەڵام پیرەکەر زۆر خۆڕاگر بوو. هەموو ساڵێ، وەک ئەوەی هەست بە قەیرانی خۆراک لە ماڵی خاڵ عەباس بکا، دەگەڵ سەرما دەهات، غەیب دەبوو و کەس سۆراغی نەدەکرد. بەوەی دڵخۆش بوون گورگ دەیخوا و لە یەخەیان دەبێتەوە، کەچی وەک ئەوەی

بە حەوت کەســـــان ڕایکێشـــــن، هەرکە ئەرز ڕەش دەبـــــۆوە، لەدەرکی ماڵی خاڵ عەباس قوت دەبۆوە.

ئەو ســاڵەش پیــرەکەر خەریــک بــوو ملــی ڕێــیە بگــرێ و بــڕوا، کەچــی بە ئەوپەڕی سەرســوڕمانەوە ســەیری کــرد خــاڵ عەبــاس خەریــکە بــۆ نێــو تەویــلەی خــولّقی دەکــا. بە چاوپۆشــی لە ئامــانجی ئەو خولّــق کــردنە و ئەوەیــکە پــێچەوانەی سروشــتی شــەرتی بــووی ئەو ئــاژەڵە بــوو، دەکــرێ بکــوترێ ســەودایەکی دووســەر براوە بوو.

بە یــارمەتی پیــرەکەر، خــاڵ عەبــاس چەنــد وەرزی بەوجــۆرە تێپەڕکــرد. وردەوردە کەچە تێگێشــتنێکی لە هەڵســوکەوتی بــازاڕ پەیــدا کــرد و خەریــک بــوو وەک چەرچــی بە دێیانیشــدا دەگەڕا. ئەگەرچــی لە بــاری داهــاتەوە خەریــک بــوو دەبــووژاوە، بەڵام سروشــتی تــایبەتی خــۆی وەک هەمیشــە ڕێگــر بــوو لە گەشەســەندنی زیــاتر. پــارچەکرداری لەناکــاوی هەمیشــە لە ئاکامدا توشی گرفتیان دەکرد.

وەک هەمــوو شــتی تــر، بازەرگــانی خــاڵ عەباســیش، ســەرەتایەک و کۆتــاییەکی هەبــوو، بە تڕێــک دەســتی پێکــرد و هێشــوو ترێیەک، بووە هۆی کۆتایی پێهاتنی.

خــاڵ عەبــاس بە حــوکمی ئەوەیــکە فێــری بــازاڕ ببــوو و دۆســت و ئاشــنای پەیــدا کردبــوو، بە متمــانە بەخۆبــوونێکی زۆرتــر

هەڵسـوکەوتی دەکـرد. وردە سـەودای دەکـردن و شـوێن و شـتی تـازەی تـاقی دەکـردەوە. هەمیشـە هەروایە، کەسـێک کە خـوو بە شـوێنێک یـا کەسـانێک دەگـرێ، پـاش مـاوەیەک متمـانەی بە خـۆی زیـاتر دەبـێ و جیاوازییەکـانی لەبیـر دەچێـتەوە، بەتـایبەت ئەو جیاوازییانەی سەرچاوەکەیان مێشکی نەخۆشن.

کـابرا مەجـوحمەیەک تـرێ سـپی بە ئیشـتیا هەڵچنیـوە بە جۆرێـک کە دەڵێـی تەمـای نیـیە بیفرۆشـێ و بـۆ جـوانی داینـاوە. خـاڵ عەبـاس لێـی خـوڕ دەبێـتەوە. دەسـت بـۆ هێشـوویەک دەبا بـۆ ئەوەی دەنکێـک لێکـاتەوە و تـامی بکـا کە بەهـۆیەوە هێشـوویەک بەردەبێتەوە.

- کاکە ئەوە کیلۆی بە چەندییە؟

کـابرای ترێـی، وەک ئەوەی هۆکـاری کەلێنـی قـووڵی نێـوانی تڕوپۆز و گیرفانی دیتبێتەوە، لەپڕڕا گڕی گرت و نەڕاندی:

- بـۆ وا دەکەی بـابم بـۆ وا دەکەی؟ بـۆ پـڕدەدەیە شـتەکەی؟ تێی ڕیای. هەمووت خەراکرد.

خـاڵ عەبـاس بەبێ ئەوەی هـیچ بڵـێ، هێشـووکەی لە جێـی خـۆی داناوە و ڕووی وەرگێڕا کە بڕوا.

- کەڕڕە کرمانجی سەگباب ئەوە بۆ خواردنی تۆیە!

بە دڵنیاییەوە ئەگەر کابرا زانیبای بیستنی ئەو وشانە، مۆڵەتی چ کاردانەوەیەک دەدا بە خاڵ عەباسی، قەت ئەو قسەیەی لە چۆلگەش نەدەکرد.

خاڵ عەباس کە بەوتەی خۆی، هەڵبەت بە وشەی تایبەتی خۆی، بە واتایەک پەرۆشی یەکسانی کۆمەڵایەتی بووە، ئەو سووکایەتی پێکردنەی زۆر لە دڵ گران هات، هەربۆیەش بەردەبێتە سەروگوێلاکی ئەو لایەنگرەی چینایەتی. تا ئەو جێیەی بۆیکراوە بە هەموو تواناوە دەنگی دوژمنی یەکسانی، کپ کردووە و لەو ڕێگایەدا تاکە ئامرازی بەردەستی، یانی گۆچانەکەی، بەجۆرێک تێیدا وردوخاش کردووە کە بە شایەدی شایەدحاڵان، لە ئاکامدا بۆ دەسکەچەقۆش نەدەبوو.

واوێدەچێ خاڵعەباس بەو کاردانەوەی ڕقی چەند ساڵ بەدبەختی خۆی بە کابرای ڕشتبێ، بۆیە نیگەرانی ئاکامەکەی نەبووە.

- ئەمن کاری خۆم کرد، جا چ دەبوو با ببێ!

پاسەبان پێوەربوون خاڵ عەباسیان بە تێهەڵدان ڕاپێچی شەهربانی کرد و کابرایان بە کەلاک بۆ نەخۆشخانە گوازتەوە.

- هەر لە بانگی نیوەڕۆیەڕا هەتا بانگی ئێوارێ کوتایانم.

تەنیا خاڵ عەباس دەتوانێ کوتانیشی بە شێوەی حیماسی بگێڕێتەوە و بە وەبیرهێنانەوەی ئەو ڕۆژە بزە بێتە سەر لێوی.

- لای ئێواری کابرایان بەسەروگوێ پێچراوی هێنا بەرامبەرم دایاننا. کوتیان دەبێ ڕەزایەتی لێوەرگری دەنا دەچییە زیندانێ.

لەو بەشەی گێڕانەوەکەیدا ڕەنگی پیاوی مەسڵەتانی دەگرت و دەنگە زەلامەکەی نەوی دەکرد.

- کوتم کاکە ڕەزایەتی چی؟ ئەوە جنێوی بە من داوە ئەمیش تێروپڕم تێهەڵداوە. ئێوەش هاتوون ئەمنتان گرتووە، دوو ساعەتە دەمکوتن، جنێوم پێدەدەن، کوتانەکەم بە کوتانەکەتان، جنێوەکانیش زیادی، ئیدی چیتان لێم دەوێ؟

هاوکات کە بە دەم و لێوی لاسایی شێوەی قسەکردنی بەرپرسی شەهربانی دەکردەوە بە ڕستەیەکی بەدەنگ کوردی و بە ناوەرۆک فارسی، قسەکانی بەرپرسەکەی دەکوتەوە.

- چاولێکە غوربەتی یا ڕەزایەت میگیری یا میری زیندان.

بۆ کەسێک کە خاڵ عەباسی ناسیبا، لەو کاتانەدا تەنیا شتێک کە چاوەڕوانی نەدەکرد، پاشەکشە کردنی بوو. هەڵبەت پاشەکشەی ئیستراتێژیک جیاوازە.

- کوتم نایدەم دەچمە زیندانێ. یەک لەوێ دەینووسی، هاتە بن گوێم کوتی: ئەتۆ سابقەت خەراپە، بچییە زیندانێ تازە

نـایەدەرێ. دووسـەد تمەنـی بـدەیە، ڕەزایەتیـت بـۆ وەردەگـرم. تمەنـێکم شـک نەدەبـرد. حـاجییەک لە بـازاڕی، دەیناسـیم، بە قەرز بۆی دام.

لە کۆتاییـدا، هـیچ شـوێنەوارێک لەو حیماسـەتەی سـەرەتاکەی نەدەمـا و گێـڕانەوەکەی تـێکەڵاوی سـەرلەقاندنێکی بێهەسـت دەبـوو بە جۆرێـک گـوێگری لەبـارەی ئاکـامی ڕاسـتەقینەی چیرۆکەکە، دەخستە گومانەوە.

لە شـەهربانی کە هـاتە دەرێ، تـازە بە دەردی خـۆی زانـی. سـەروبنی شـاری پشـکنی، بەڵام نە پیـرەکەری دیـتەوە نە تـوربێنەکەی. بەیـانی کە هـاتە شـاری، خـاوەنی گوێـدرێژێک و بارێـک پێخـۆر بـوو، بەڵام ئێسـتا نەتەنیـا گوێـدرێژی نەمـاوە، بەڵکـو دووسـەد تمەنـیش قەرزدارە. لەو بـارودۆخەدا ئەگەر توانیبـای بگەڕێـتەوە دواوە، پێمـوایە بۆخۆشـی بـژاردەی زینـدانی، بۆ بژێوی ماڵ و منداڵی، بە باشتر دەزانی.

- ئەودەمـی زۆر بـوو بـابم. بە دە کەیخودایـان پەنجـا تمەنیـان دە گیرفاندا نەبوو.

لە ئاکامـدا بە نائومێـدی بە پێیـان ملـی ڕێگـای گـرت و گەڕاوە ئـاوەدانی. ئەوشـەوەی بە شـەڕی دەسـتەویەخە دەگەڵ فکـری مـایەپووچبوون ڕۆژ کـردەوە و بڕیاریـدا تەرکـی بازەرگـانی بکـا. بەیـانی هەرکە دەرکـی حەوشـەی کـردەوە سـروە هـات و بـۆنی

پیـــرەکەرکەی بـــۆ هێنـــا کە هـــاتبۆوە و بەرامـــبەری حەوشـــەکەیان چەقیبوو.

خاڵعەباس بە دیتنی پیرەکەر، کەوتە دوورڕێیانێکی سەخت.

- کـوتم: ئێسـتا چـت لێـبکەم نە تـازە دەچـمەوە شـاری پێخـۆرت لێ بارکەم، نە بۆ فرۆشتنێش دەبی.

بـۆ ڕێزگـرتن لە مانـدووبوونەکانی، خـاڵ عەبـاس بەڵێنیـدا زسـتانێ دایکـــاتە ژوورێ. بەڵام ئێســـتا زوویە. بەفـــر نەکەوتـــووە،. لە دەرێ تێر دەخوا. با چەلێ لەدەرێ بێ.

پیـــــرەکەر چەنـــــد ڕۆژێـــــک لەدەوری ئـــــاوەدانی ســـــووڕاوە و چـاوەڕوانی خـولْقی خـاڵ عەبـاس بـوو. کە دیتـی هـیچ بـاس نیـیە، ڕۆیی.

- ئەگەر خـــودا مەیلـــی لـــێ بـــێ، دڕوو زەردکەت بـــۆ دەکـــا بە ســـەرین. بـێخەبەر لە ژوورێ دانیشـتبووم، مـام سـەعیدی ئـالانێ لـــێم وەژوور کەوت. کـــوتی: چـــم لێـــدەکەی؟ کەرەکەم لە ســـەر ڕێـیە تۆپیـوە. کـۆڵێکم گـوێز و مێـوژ پێـیە بیـبەم بۆشـاری. دەڵـێن کەرێکت هەیە دەیفرۆشی.

خـــاڵ عەبـــاس کە یەکێـــک لە گەورەتـــرین هەلەکـــانی مێـــژووی ژیانی بۆ ڕەخسا بوو، کوتی:

- کەرەکەم دەگەڵ گـــاڕانی دێـــیە. هەتـــا چـــایەک دەخـــۆیەوە و سەرخەوێک دەشکێنی دەچم دەیهێنمەوە.

لە خۆشـــی ئەو هەلە زێـــڕینەی، خـــاڵ عەبـــاس وەک فیشـــەک دەرپەڕی و بـــۆ دیتـــنەوەی پیـــرەکەرەکەی، هەر باســـکەی بە شـــەقاوێک دەبـــڕی. دەبـــێ لەو کـــاتەدا زۆر پەشـــیمان بـــێ کە هیـــوای بـــۆ قەپـــاڵی گـــورگ خواســـتبێ. لە ئاکـــامی هەوڵ و مانـــدووبوونێکی زۆر، پـــاش چەنـــد ســـاعەت گەڕان، پیـــرەکەری لە دەم چـــۆمی دیـــتەوە و باوەشـــی تەمـــاح و بـــووژانەوەی بە ملـــی داکرد، چونکە پەتکی لەبیر چووبوو.

کەری ڕاکـــێش ڕاکـــێش هێنـــاوە و لەبەر دەمـــی مـــام ســـەعید نمایشـی کـرد. مـام سـەعید خـولێکی بە دەوری پیـرەکەردا لێـدا و بە بێمەیلی کوتی:

- کاکە ئەوە دەڵێی بە چەندی؟

وادیـــار بـــوو مـــام ســـەعید چـــاوەڕێی ئەوەی بـــوو خـــاڵ عەبـــاس شـــتێک بڵـــێ و ئەو بڵـــێ زۆرە نـــامهەوێ. بەڵام خـــاڵ عەبـــاس بە زیرەکی ڕێگای هەڵاتنی لێ گرت و کوتی:

- خـــۆ بە مەرقەدی شـــێخی قســـەی لـــێ نـــاکەم. بۆخـــۆت وەکیـــل بە، چەندت دانا، دانا.

مـام سـەعید کە بۆخـۆی خـۆی پێوەکردبـوو و وێـدەچوو تـازە قسـەکەی لـێ بـۆتە کـوردە ناموسـی، بە خەیـاڵی خـۆی ویسـتی نرخێکـی وا بڵـێ کە خاڵعەبـاس دڵـی بێشـێ و بڵـێ نایـدەم، هەربۆیە بە مینگە مینگێک کوتی:

- کـاک عەبـاس دەڵـێم کەرەکەت زۆر پیـرە خـۆ بکـوژێ هەر سەد تمەنی دەکا.

خاڵعەبـاس لەخـودا ویسـت، بە بـێ ئەوەی وا پێشـانبدا کە شاگەشکە بووە کوتی:

- یەک قسەشی لێ ناکەم یاڕەبی خێری لێ ببینی.

مـام سـەعیدی بێچـارە کە کـیش و مـات ببـوو، دیسـان هەوڵیـدا خۆ دەرباز کاتەوە.

- کاک عەباس ئێستا هیچم پێنییە بددەمێ. دەبێ قەرز بێ.

- کـوڕە هـیچ خـۆت نـاڕاحەت مەکە. ئەوە دەچیـیە شـاری، ئەگەر شـتەکەت فرۆشـت پـووڵەکەم بـۆ بـدە بە فـڵان حـاجی، دوکـانی هەیە، بڵـێ ئەوە قەرزەکەی عەباسـی مـرۆتییە. بڵـێ ئەوی دیکەشی بۆ لەسەر چاوم دادەنێم.

بە ناچـاری مامسـەعید پیـرەکەری وەپـێش خۆیـدا و ڕۆیـی و بـووە هـۆی ئەوەی کە یەکێـک لە سـەرکەوتووترین بیرەوەرییەکانی خاڵ عەباس بخوڵقێ.

- بەسەری تۆ پیرەکەرم وا لێ قاییم کرد کەرەکەش بۆخۆی پێی سەیر بوو.

پاش ئەو زنجیرە ڕووداوە خاڵعەباس مەیلی شاری نا و مەگەر بە هەڵکەوت دەنا ڕووی تێنەدەکرد و کوڕەکانی کە ئێستا جحێڵ بوون لە جیاتی وی، وەدوای کار و پێداویستییەکان دەکەوتن. ژیانی خاڵعەباس بەوجۆرە بەردەوام بوو تا ئەو کاتەی دەنگۆی ئەوە بڵاو بۆوە کە شار شێواوە و خەڵک دەیانهەوێ پادگانی شار تاڵان بکەن. هەر ئەوەندە کورتە دەنگۆیە، بەس بوو بۆ ئەوەی هەستی کێشەپێخۆشی خاڵ عەباس وەخەبەر بێتەوە و خۆ بگەیێنێتەوە شار.

پێویستە بۆ مێژوو پشتڕاست بکرێتەوە کە خاڵ عەباس بە پێی ئەو زانیارییانەی ئێستا لە ئارشیوی نەخۆشخانەی شار دەست دەکەون، دەورێکی یەکجار کاریگەری لە شۆڕشدا هەبوو. یەکەم کەس بوو کە لە تاڵانی پادگاندا تایەکی گەورەی ئارد بە کوڵێ هێناوەتە دەرێ، کەچی لە ئاکامی هرووژمی لە ڕادەبەدەری جەماوەر وەبەر پێیان کەوتووە، لە هۆش چووە و سێ پەراسووی شکاوە.

ئەو گێــڕانەوەیە، هیچ کــات بەشــێک لە بیرەوەرییەکــانی فەرمــی خــاڵ عەبــاس نەبــووە و قەت قاییــل نەبــوو لە حــزووری خۆیــدا باسی لێوەبکرێ. وەک گێڕانەوەیەکی دژبەر هەمیشە دەیکوت:

- کــوڕە خــۆ ئەمــن ئاگــام لەو بەزمەی نەبــوو. چووبــووم ســجیلی بگۆڕمەوە.

کەس مەیلــی لێنەبــوو باســی چــۆنییەتی ســجیل گــوڕینەوە بکــات، چـــونکە وەک هەمیشـــە لەئاکامـــدا وای ســـەر لێدەشـــێواند کە واش نەبا هەر دەیکوت وایە.

ئەگەرچــی ئەو سروشــتی کێشەپێخۆشــی هەتــا ئــاخری تەمەنــی هەر دەگەڵ بــوو، بەڵام چەنــد ســاڵ دواتــر شــەڕی هەژاری وای لێکــرد ســەرەڕای ئەوەی کێشــە و ئــاڵۆزی بــاڵی بەســەر وڵات کێشـــابوو، تەرکـــی مەوتەن بکـــا و بـــۆ ئەوەی کێشـــەی زگ چارەســـەر بکـــا، لە کوورەخـــانە بگیرســـێتەوە. ئەو شـــوێنەی کە خولەکـــانی عێرفـــانی بەســـەرکەوتوویی لـــێ تێپەرانـــد و تـــا مــاوەیەک پێیوابــوو بۆخــۆی تەنیــا ســەرچاوەی گێــڕانەوەی هەمــوو کــارە ناوازەکــانییەتی، بەڵام دواتــر هــاتە ســەر ئەو بــڕوایەی کە بڵێ:

- ئەگەر خــودا خۆشــی نەویســتی ژن و منــداڵیش لێــت دەبــن بە سیخوڕ و لێرەولەوێ سوڕت دەدرکێنن.

کوورەخـــانە تەنیـــا شـــوێنێک بـــوو کە چرکەچـــرکەی کاتەکـــانی گرینـــگ بـــوون. ڕۆژەکـــانی بـــۆ خۆخافڵانـــدن و شـــەوەکانی بـــۆ بەخەبەرمـــان نەدەبـــوون. هەر ئەوە وایکردبـــوو هەتـــا مـــاوەیەک، سروشـــتی خاڵعەبـــاس تووشـــی شـــڵەژان ببـــێ و لە ئەنجامـــدا کاردانەوەی توندی هەبێ.

لەتاریـــکوڕووونی بەیـــانیڕا کە دەســـتبەکار دەبـــوو، لە بـــن لێـــوان قســـەی دەکـــرد هەتـــا ڕۆژهەڵـــدەهات. وردەوردە کە تاوبـــان خـــۆش دەبـــوو دەنگـــی قســـەکردنەکەی بڵینـــدتر دەبـــوو. نزیـــک گەرمـــای نیـــوەڕۆ، ئیـــدی نەڕانـــدن بـــوو. نـــاوەڕۆکی هەمـــوو ئەو ســـێ قۆنـــاغە، جنێـــــو بـــــوو کە بە شـــــێوەیەکی سەرســـــوڕهێنەر تـــــازەگەری تێـــداکردبوون و ئەو شـــتانەی دەگـــرتەوە کە بە جنێـــودانی ئاســـایی دەربـــاز دەبـــوون. نەیدەهێشـــت داروبەردیـــش بێـــبەش بـــێ. هەرکەســـێک بە هەرجۆرێـــک لەو پـــیلانەدا بەشـــدار بـــووە و بـــۆتە هـــۆی ئەوەیـــکە تووشـــی کوورەخـــانە بێـــت، پڕیشـــکەیەکی بەر دەکەوت.

خـــاڵ عەبـــاس کە هەمـــوو عـــومری ڕقـــی لە خەوی پـــاش نیوەڕۆیـــان بـــوو و بە فێعلـــی ئاغایـــانی دەزانـــی، نیوەڕۆیـــان ســـەرخەوێکی چـــاکی دەشـــکاند. پـــاش لەخەو هەســـتانی هێـــور دەبۆوە هەتا ڕۆژی دواتر.

چەنـــدجار بەربـــوونەوەی پـــێچوکڵاوە هەمیشـــە ئـــاڵۆزەکەی و دە قـورِێ کەوتنـی، وایکـرد چیـدی لەسـەری نەنێـتەوە و بە بەئامـانج گرتنـی گـۆڕی خێـوی، ماڵئـاوایی لـێ بکـا. وەک جێگـرەوەیەک بـۆ پـێچوکڵاوەکەی لیچکەیەکـی کەسـکی لە سـەری دەهاڵانـد بـۆ ئەوەی سـەرڕووت نەبـێ. یەکێـک لەو دوو شـتەی کە بـۆ بەرگ پۆشـینی پیـاوی، بە عەیـب دەزانـی. ئەوی دیـکە، دەبەرکردنـی کراسی بێ کەوا بوو.

خـاڵ عەبـاس ئەگەرچـی وەک سـاڵان نەمـابوو و عەجەمـی زۆر دەدیـــــت، ئێســــتاش پێیوابـــوو هەرچــــی عەجەمە دەوڵەتە. کـاریگەری بەرمـاوی ترسـی ژانـدرمان دە نـاخی مێشـکیدا بـێ یـا شـتێکی تـر، بە دیتنیـان لە ئانوسـاتدا دەگـۆڕا و دەبـوو بە پیـاوێکی دیـــکە. هێـــدی و لەســـەرخۆ بە شـــێوەیەک کە هەر وشـــەی حەوت قوڵتی دەدا هەتا لە قورِگی دەهاتە دەرێ.

خـــاوەن کوورەخـــانە کە ئەو ڕواڵەتەی دیتبـــوو، ئـــاوا پیـــاوێکی لەســـەرخۆ و هێـــدی، لەولاشـــەوە شـــاڵێکی کەســـک بە ســـەرێوە، وێـــدەچوو بـــاوەڕی کردبـــێ کە پیاوچـــاکە، هەربـــۆیە زۆری قەدر دەگرت و لەکاران ڕاوێژی پێدەکرد.

خاڵعەبـــاس کە بـــۆ ســـەلماندنی خـــۆی لە مەیـــدانی ڕاســـتی و پاکیـــدا هەمـــوو هەلێکـــی دەقـــۆزتەوە، شـــازترین دەوری خـــۆی ئەو ڕۆژە گێـــڕا کە کـــاتژمێر دەی بەیـــانی خەریـــک بـــوو شـــیلانگی

ئـــاوی لە ســـەری شـــێرەکەی دەبەســـت. بە هـــۆی ئەوەیـــکە شـێرەکە دەقووڵـدا بـوو، لەسـەر چـۆک دانیشـتبوو و سـەری بـۆ نێـو قـــوڵکەکە بردبـــووە خـــوارێ. لە دووررا دیتـــی کـــابرای خـــاوەن کوورەخـانە خەریـکە بەلای ویـدا تێـپەڕ دەبـێ. خاڵعەبـاس بەبـێ ئەوەی بزانـــێ چ دەمە، یەکســـەر حـــاڵەتی نـــوێژی گـــرت و وای پێشـــــاندا کە خەریکـــــی نـــــوێژ کـــــردنە. کـــابرای عەجەم بە سەرسوڕمانەوە بە تەنیشتیدا تێپەڕ بوو و کوتی:

- ماشاالله ماشاالله!! چە فرشتەای؟! حاجی التماس دعا.

پـــــاش تەواوبـــــوونی لەو خۆنوانـــــدنە، کـــــوڕە گەورەکەی کە لە کابرای زیاتر سەری سوڕمابوو کوتی:

- بابە ساعەت دەی بەیانی نوێژی چی؟

خاڵ عەباس بە سرتێکی ئاماڵ قەڵسی فەرمووی:

- بێـــدەنگ بە هەتیـــوە! نـــوێژ ســـاعەتی بـــۆ چیـــیە. ئەتـــۆ فێـــری خۆشوردنەوەی بە لە نوێژی من گەڕێ.

ئەو ڕێـــز و ڕوانیـــنەی کـــابرای عەجەم، وەک تەنیـــا هۆکـــاری ســــــەلمێندراو، وردەوردە کـــــاریکردە ســــــەر هەڵســــــوکەوتی خاڵعەبـاس و لە مـاوەیەکی کورتـدا جبەخـانەی لە جنێـو خـاڵی بـــوو. وا چووبـــوو دە نـــاخی دەورگێـــڕانەکەی کە دوای دوو مانـــگ کەس خاڵعەباسـی ڕاسـتەقینەی لە بیـر نەمـابوو. کـاریگەرییەکە

بەجۆرێــک بــوو کە ئەو دەورە تــایبەتەی هەتــا دوای تەواوبــوونی کــاری کــوورە و گەڕانەوەشــی هەر گێــڕا. ئەو کــاتەی هەرچــی لە دێ هەیبــوو، جــگە لە پــارچە زەویــیەک، هەمــووی فرۆشــت و هــات بــوو بە جیرانــی ئــێمە. هەر ئەو ســەروبەندەش بــوو کە هەستی شــانازیکەرم بە بــوونی هەڵکەوتــوویەکی ئــاوا لە نێــو خــزم وکەسدا، وەکوڵ هات.

پێشــتر چەنــد جــارم زیــاتر نەدیتبــوو، بەڵام ئەوکــات دڵنیــا بــووم کە قەت شــاڵی بەســەرەوە نەبــووە و ئەو ئــۆینەی تــازەگەرییە. هەر وەک دواتــر کە وردەوردە خــاو دەبــۆوە و دەهــاتەوە ســەر فۆڕمی پێشووی، بینیم شاڵەکەی غەیب بوو.

خاڵعەبــاس وەک ئەوەی چــاوەڕوان دەکــرا، لەمــاوەی ئەو خــاو بــوونەوەی کە بە شــێوەیەکی هەنگــاو بە هەنگــاو ڕوویــدەدا، یەکەم نمایشــی خــۆی لە قۆنــاغی ســەردەمی نــوێ، بــردە ســەر شانۆ و لەوکاتەوە تیژایی سرنجی منی خستە سەر خۆی.

مانگێــــک نەدەبــــوو ببــــووینە جیــــران کە چەخمــــاخەی ســەردانیکردنی ئێــوارانی لیــدا و هەتــا لە ژیانــدا مــابوو نەیهێشــت وەڕەزی بکەیــــن. وا ڕاهــــاتبووین کە شــــوێنی چارەســــەری کێشــــەکانی خاڵعەباســــیش هەر مــــاڵی ئــــێمەیە و دەبــــێ بە کێشەی خۆمانی بزانین.

وەک لەبیرمە پاش کێشەی نیشتەجێ بوونی، دووهەم کێشە کە هاتە نێو ئەجێندای کۆبوونەوەی ئێواران، پرسی قوربانیکردنەکەی بوو. هێشتا لە ژێر کاریگەری عێرفانی هاوردەی بوو کە بۆ پرس‌وڕا هاتە کن دایکم.

- ئیشاڵڵا ئەوە بە تەمام قوربانی بکەم. خێری بابم.

دایکم لە بابی خۆی برای نەبوو هەر بۆیە هەمیشە ئەو کاکەی لەلا گرینگ بوو، بەڵام ئەو قسەی کاکی زۆر وەبەرچاو گرینگ نەهات، چونکە بابی وی نەبوو.

- خودا بۆت بگەیێنێت.

خاڵعەباس وەک ئەوەی هەستی بەو بێهەڵوێستییە کردبێ، ئەوجار لەبەر خۆیەوە بەبێ ئەوەی ڕووی قسەی دەگەڵ کەس بێ، بەڵام بەجۆرێک ئامادەبووان بیبیسن کوتی:

- ئەرێوەڵڵا! با خێری دایک و بابم بێ.

کاریگەری ئەو قسە ناڕاستەوخۆیە لە سەر دایکم، لەکاریگەری ڕووخانی یەکێتی سوڤییەت لەسەر بلۆکی ڕۆژئاوا زیاتر بوو. بەجۆرێک دایکم، بە پێچەوانەی ڕۆژئاوا کە هەتا ماوەیەک بە گومانەوە دەیانڕوانییە ئەو پرسە، بەوپەڕی خێرایی هەڵوێستی گرت و بەبێ سرنجدان بە باری ئابووری خاڵعەباسی، پاڵپشتی ئەو کارە خێرخوازییەی کرد.

- یارەبی خودا بۆت بگەیێنێ. وەڵڵاهی زۆرم پێخۆشە. ئیشاڵڵا چ دەکەیەی؟

خاڵعەباس کە دیتی پاڵپشتێکی ئاوا بەهێزی لەلایەن دایکمەوە لێدەکرێ، نوتقی‌کراوە و وردەکارییەکانی خستە ڕوو.

- دەڵێم جوانەگایەک بکەمێ ئەویش ئەو ژنەتیوە دەڵێ دایکم مرێ، بابم مرێ، نەمهێشتووە و ناهێڵم.

- ئەیاڕۆ بۆ؟

- دەڵێ هەتا قەرزی ئەو زەمینەی نەدەیەوە، کاری وا بکەی ئاور دەخۆم بەردەدەم.

کە نێوی قەرزی هات، بابم قوت بۆوە و هەر قوونەجوڵەی بوو بۆ ئەوەی بە جۆرێک خۆ دەباسەکەی باوێ.

- جاکاکعەباس خۆ مەجبوور نی هێندە فشار بۆخۆت بێنی، جوانەگایەک بۆ؟ لەقەدەرخۆت. ئەگەر نیشتە ئەوساڵ مەیکە چییە، با بۆ ساڵێکی دیکە بێ.

دەو بەینەدا چاووبرۆیەک لە نێوانی دایک و بابمدا ئاڵوگۆڕ کرا کە چی لێ تێنەگەیشتم.

- کاکە براژنیشم هێندەی دڵ چکۆلەیە، دەنا ئەوەی بۆ چییە. خێرە ئیدی با خێری دایک و بابی ئەویش بێ.

خـاڵ عەبـاس کە وێـدەچوو هۆشـی لە جێیەکـی دیـکە بـێ، هەروا کە خەریـــک بـــوو دەنـــکە دەســـحێبەکانی ئەودیواودیـــو دەکرد،کوتی:

- پیاو بڵێ چی! کەس دە ژنان ناگا.

بـابم کەڵکـی لەو وڵامە کـورتەی خاڵعەبـاس وەرگـرت و نـۆرە قسەی گرتە دەست.

- کـوڕە جـا کـاکە ئەویـش ڕاسـت دەکـا. بە قەدەر تـۆ بە کـارێوە مانـدوو بـووە. نەچـی بڵێـی ئەوە لەبەر پـووڵەکەی خـۆی وا دەڵـێ. خـــۆ بە مەرقەدی حەزرەتـــی غەوس، ئەو پـــووڵەم هەر بە خەیـاڵیش دانـایە. بەتـۆ بـێ وەدەزانـم بە خـۆمە. ئەوە شـکور زەمینـت پێکرێـوە. حەزێ دەکەی دە سـاڵی دیـکە بمـدەوە. خـۆ ئێمە ماڵمان بەش نەکردووە!

ئەگەرچـــی بـــابم مەبەســـتی ڕاســـتەقینەی ئەوە نەبـــوو و ئەو قســـەیەی لە ترســـی دایکـــم وەک پاکـــانەیەک کـــرد، بەڵام خاڵعەباس ئەو هەلەی زۆر بەباشی قۆزتەوە.

- کوڕە بابم دەزانم! لە تۆ خاترجەمم.

بـۆم پرسـیار بـوو کە خاڵعەبـاس بەڕاسـتی مەبەسـتی هەر ئەوە بـوو یـا خـۆی لە گێـژی دابـوو، چـونکە سەروسـیمای بـابم، لە دووڕا دیـار بـوو، خەمـی پـووڵەکەی بەقەرز دابـووی بە وی،

هـــۆی هەوەڵ و ئـــاخری لە دژایەتـــی ئەو قوربـــانیکردنە بـــوو. ئەوکـــات بـــابم و خاڵعەبـــاس تـــازە ببـــوونە خزمـــی چـــاک و هاتوچۆیـــان زۆر ببـــوو و کـــاتی زۆرتـــر پێویســـت بـــوو، بـــۆ ئەوەی لە یەکتر حاڵی بن و بۆ ماڵی دنیا، تخوون یەک نەکەون.

ئەوڕۆژە خـــاڵ عەبـــاس بە بـــێ ئەوەی لە بڕیـــاری خـــۆی، سەداســـەد دڵنیامـــان کـــاتەوە ڕۆیشـــت، بەڵام وەک ناوەنـــدەی عەمەلیـــات، چەنـــدجاری دیـــکە بەو دەســـتوورەی، لە مـــاڵی ئـــێمە دانیشـــتن هەبـــوو. هەڵـــبەت لە مـــاڵی خۆشـــیان دانیشـــتن دەکـــرا بەڵام بەهـــــۆی ئەوەیـــــکە هەرزوو تونـــــدوتیژی تێـــــدەکەوت، کۆبوونەوەکە بۆ ماڵی ئێمە، وەک یاریگای بێلایەن دەگوازراوە.

لە ســـەرەتادا شـــەڕەکە لەســـەر بـــوون و نەبـــوون بـــوو. قوربـــانی هەبـێ یـا نەبـێ، پرسـەکە ئەوە بـوو. یەکەم جـار کە خـاڵ عەبـاس ئەو پرســـەی ورووژانـــد، لە لایەن بنەمـــاڵەوە کـــاردانەوەی زۆر دڕنـــدانەی لـــێکەوتەوە و بەتونـــدی ئیـــدانەیان کـــرد. دەیـــانکووت ئەوســـاڵ لە کوورەخـــانەی پشـــتمان شـــکاوە دووتمەنمـــان پەیـــدا کـــــردووە، چـــــووی زەمینـــــت پێکرێـــــوە، کۆڵێکیشـــــی لەســـــەر قەرزداری، قوربـــانی چـــی! کاتێـــک خاڵعەبـــاس نەیتوانیبـــوو بە پشـــتیوانی حـــاڵە عیرفـــانییەکەی قەناعەتیـــان پێبێنـــێ، هـــاتە مـــاڵە ئـــێمە و وەک بـــاس کـــرا بەو مەرجەی خێـــری دایکیشـــی بـــێ، پشـــتیوانی دایکمـــی مســـۆگر کـــرد، هەرچەنـــد پشـــتیوانییەکەی دایکـم دواتـر بە هـۆی بـۆڵەی بـابم جرجـی تـێکەوت و ئەوجـۆرەی

شـایانی هەیبەتـی قسـەی خـاڵ عەبـاس بـوو، پێـداگری لەسـەر نەکرد.

خاڵعەبـاس لە ژێـر کـاریگەری بـاری دەروونـی ئەوکـاتی، قاییـل نەبـــوو بســـتێک پاشەکشـــە بکـــات، بەتـــایبەت کە تووشـــی هەرکەس ببـوو ئەو نەقـڵەی بـۆ کردبـوو و هیـوای بەشـە خێـری دە دڵـــی هەمـــوو جەمـــاوەر هاویشـــتبوو. ئەو بـــاروودۆخە چەقبەسـتوویە بـۆ دوو حەوتـوو هەر ئـاوا مـاوە و بە بـێ هـیچ تێکهەڵچـــوونێکی یەکـــلاکەرەوە، لەشـــکر بەرامـــبەری یەک وەســـتابوون. بـــابم وەک کەســـێک کە ئەو قوربـــانیکردنە بە دڵنیـــاییێوە کـــاریگەری ڕاســـتەوخۆی لەســـەری هەبـــوو، کەوتە نـــاوبژیوانی و لە هەلێـــک دەگەڕا تـــاوەکوو خـــۆی بەو ســـەردێرە پێناسە بکا.

ئەو کـات پـاش چەنـدین سـاڵ دابـڕان لە یـارییە خۆماڵییەکـان، خاڵعەبـاس دەسـتی بە دامە کردبـۆوە و تاوناتاوێـک دەگەڵ بـابم بـۆی دادەنیشـتن. بەهـۆی سروشـتی دامەوە، بـابم چـاوڕووی لە ئاســـت خاڵعەبـــاس کە دەپێشـــدا هێنـــدێکی شـــەرم لێـــدەکرد کرابۆوە و ناڕاستەوخۆ زۆر قسەی دەکرد.

- کاک عەباس چاکیشی دەکەی!

- کوڕە بە مەرقەدی شێخی ئیشتیام لێبێ، نایەڵم ببزووی.

بـــابم قەت عـــادەتی نەبـــوو تـــاریفی کەس بکـــا بە تـــایبەت خاڵعەبـــاس. بەڵام لەو کـــاتەدا بـــۆ ئەوەی زەفەر بە ســـەنگەری بەرگری خاڵعەباس بەرێ پێویستی بەو تاریفە بوو.

- ئەرێ کاک عەباس دەگەڵ قوربانییەکەی چت کرد؟

- دەیکەم ئێشاڵڵا.

- ئەدی ماڵێ دەڵێن چی؟

بـــابم وەک ئەنـــدامی فەخـــری و بەردەوامـــی ئەنجـــوومەنی چارەســـەری کێشـــە هەڵپەســـێراوەکانی مـــاڵە خاڵعەباســـی، زانیـــاری سەداســـەدی لەســـەر بـــابەتەکە هەبـــوو و لێـــرەدا مەبەســـتی تەنیـــا خولقاندنی کەشێکی لەبارتر بۆ پێناسەکردنی خۆی بوو.

- ماڵ ... خوارد. چ کارەن؟

لێـــــرەدا دەرکەوت کە تـــــاریف کـــــردن، وەک خـــــاڵی لاوازی خاڵعەبـــاس لەو بـــابەتەدا کـــاریگەر نیـــیە و بەو فەرمایشـــەی پێشـــانیدا کە زۆر پـــیس ســـەنگەری گرتـــووە. بەڵام بـــابم قاییـــل نەبوو پاشەکشە بکا و لەسەر ئامانجی خۆی پێداگر بوو.

- ئەرێ بـــۆ نەچـــین ســـەرێکی کـــاک ســـمایلی بـــدەین. ئەورۆ مەڕە ئەســـتێورێکی هێنـــابوو، ماشـــەڵڵا دەتکـــوت کەڵە. دۆســـتە، مایەمـــان بۆ دادەنێ.

خاڵعەبـاس کە تـا ئەوکـاتە بـابمی وەک یەکێـک لە سـەربازانی لەشــکری دژبەر دەناســی، بەو پێشــنیارە تووشــی شــۆک بــوو، بەجۆرێــک ســەرەتای دوو ڕســتەی تــێکەڵاو کــرد و لەپێشــدا ویسـتی هەڵوێسـتی ڕابـردووی بـابمی وەبیـر بێنێـتەوە، بەڵام هەر ئەوەنــدی کــوت کە (ئەتــۆ نەددەکــوت)، و دواتــر ڕســتەکەی گۆڕی و کوتی:

- کاکە مەڕم بۆ چییە؟ ئەمن جوانەگای دەکڕم.

لە شـێوەی کـوتنەکەیڕا وێـدەچوو زۆر پێـداگر نەبـێ، ئەگەرچـی بــابم وەک ئەوەی قســەی وی هەر نەبیســتبێ، ئەوەی بۆخــۆی مەبەستی بوو، وەک بابەتی سەرەکی خستییە وتووێژ.

- کـوڕە کـاری وەی نیـیە! ئەتـۆ وەرە بیبیـنە، بـزانە چـۆن دڵـت دەیگرێ! زەلامێکە...

لە درێـژەی تاریفاتەکەیـدا پەڕیـوە سـەر بـابەتی ئـایینی و قسـەی مامۆسـتای لە باشـتر بـوونی مەڕ، وەک بەڵـگە هێنـاوە. تەنـانەت بە ئامـاژە بەوەیـکە ئینسـانی نەدار بـۆی هەیە کەڵەبـاب قوربـانی بکـا، مەڕی لەپـێش چـاوی خاڵعەبـاس هێنـدە زەلام کـرد کە یەکسەر قەناعەتی پێ هێنا دەستبەرداری جوانەگا بێ.

هەرچەنــد بــابم بە ئامــانجی خــۆی کە پێشــگرتن لە قوربــانی خاڵعەباســی بــوو نەگەیشــت، بەڵام وەک دەڵــێن زەرەر لە

نیوەشـــڕا بگەڕێـــتەوە هەر قـــازانجە. لانـــیکەم خالّعەبـــاس ئەوەندەی دیکە قەرزدار نابێ.

ئەو فەلســەفەی زەرەر و نیــوە زەرەرەی بــابم بــۆ ئەوەی دەبــوو دەگەڵ بنەمــاڵەی خالّعەباســی دانوســتاندنی لەســەر بکــرێ. هەربــۆیە بــابم وەک بەرپرســیاریێتیکی نــافەرمی شــانی وەبەردا و بــۆ وتــوویژ و هەڵســەنگاندنی، دوور لە چــاوی خــالّ عەبــاس، ســەردانیکردن. ئەگەرچــی نــاوەرۆکی بەرنــامە پێشــنیارکراوەکەی بــابم بــۆ مــن دیــار نەبــوو، بەڵام وێــدەچێ هەر بەو فەلســەفەیە قەنــاعەتی پــێ هێنــابن. هەرچەنــد بۆخۆشــیان لێیــان ســوور بــوو کە ئەگەر خالّعەبــاس کوتــوویەتی قوربــانی دەکەم، هەر دەیکــا، کەوایە ئەو کەڵەی بـــابم ئامـــاژەی پێکـــردووە دەتـــوانێ جێگرەوەیەکی باش بێ.

بەو جــۆرە هەوڵ و مانــدوو بــوونەکەی بــابم تــا ڕادەیەک ســەرکەوتوو بــوو و قەنــاعەتی پێهێنــان کە وەک یــارییەکی دووسەر براوە، بە کەڵەکەی بابم ڕازی بن.

کەڵ کــــڕدرا و لە مەڕاســـیمێکی پڕشـــکۆدا بە ئامـــادەبوونی دەروجیــران نمــایش کــرا. زانیــاری تەواوی لەســەر بــڵاو کــراوە بە جۆرێــک کەم کەس لەو گەڕەکە هەبــوو کە نەزانــێ خالّعەبــاس ئیشــاڵڵا دە ڕۆژی دیــکە قوربــانی دەکــا. ئەو چەنــد کەســەش کە بە هەر هــۆیەک ئاگــادار نەبــوون، دەیــانتوانی لەو چەنــد ڕۆژەیــدا

کە هەتا جێژنی قوربان مابوو، بە تێپەڕبوون بە کۆڵانەکەی ئێمەدا زانیاری ورد وەدەست بخەن. هەڵبەت هیچ نوسراوەیەک یا شتێکی لەو چەشنە نەبوو هەتا زانیاری بداتە ڕێبواران. لە ڕاستیدا ئەوە کەڵەکەی خاڵ عەباس بوو کە بە درێژایی ڕۆژ لە دەرکیماڵییان دەبەسراوە بە پاساوی ئەوەیکە حەوشەکە پیس دەکا. لەوانەیە هەر واش بووبێ، بەڵام کەڵ ئەگەر کەڵ بێ دەتوانێ کۆڵانیش پیس بکا. ئەگەرچی ئەو کەڵەی ئەمن دیتبووم دەیتوانی سێ مانگیش بە بێ ڕیان بلەوەڕێ، بەڵکوو پەراسووی بشارێتەوە.

ڕۆژ و نیوێکی مابوو بۆ جێژن کاتێک بە کۆڵاندا تێپەڕ بووم و بە پێچەوانەی ئەو شتەی چاوەڕوانم دەکرد، مەڕ نەمابوو. کاتێک ئەو ڕووداوەم دەگەڵ دایکم هێنا بەرباس، بە سەرسوڕمانەوە کوتی:

- ئەیارۆ! بۆخۆیان نەیانکوژبێتەوە بە ئێمەشیان نەکوتبێ!

ئەو کاردانەوەی دایکم زۆر جیاواز بوو لەو شتەی پێموابوو لەو جۆرە کاتانەدا مەزەندەی بۆ دەکرێ، بۆ وێنە دزرابێ. بەڵام ئەمن وەک منداڵێک زۆر لە دنیای سیاسەت ناشارەزا بووم و هێشتا هەستم بە پێگەی قوربانی و بەشە خێر لە کێشە کۆمەڵایەتییەکانی ناو کۆمەڵگای کوردەواری نەکردبوو.

یەکەمجـار بـوو کە دایکـم بە هەواڵێـک لەزمـانی مـنەوە، ئـاوا هەسـتیار دەبـێ و پێـداگرانە لە چـۆنیەتی هەواڵەکە دەکـۆڵێتەوە. سـرتوخورتی ئەو ئێـوارەیەی دەگەڵ بـابم وادیـار بـوو بە قەنـاعەتی نەگەیانـدبوو، بەتـایبەت کە ئەو ئێـوارەیە خاڵعەباسـیش دیـار نەبـوو. هەربـۆیە دەگەڵ مـاڵ نووسـتنان چـووە دەرکـی مـاڵی خـاڵ عەبـاس و گـوێی بە دەرکە وەنـا بـۆ ئەوەی دەنگێـک ببیسـێ کە مەزەنـدەکەی پـێ پشتڕاسـتکاتەوە. کاتێک هاتەوە لە وڵامی پرسیاری بابمدا ئەوەندەی کوت:

- چرایان دایسێ بەڵام هەستوخوستیان نایە.

بـابم ئەوجـار هـاتبووە سـەر بـاری کەیخـودایەتی و چەنـد مەزەنـدەی بە قـازانجی خاڵعەبـاس خسـتەڕوو. وەک: چـت لێـداون مـاڵی خۆیـانە! کـابرا پێـی خۆشـە ئـاوا قوربـانی دەکـا بەتـۆچی! یـا خـۆ ئەتـۆ کەیخـودای کـابرای نـی... بەڵام دایکـم وەک کـاردانەوەیەکی خێـرا بـابمی بە تەواوی چەک کـرد و لەوێی دانا.

- ئەتـۆ دەنگـێ مەکە مە! ئەو بەزمە هەمـوو دەبـن سـەری تـۆ دایە. چـووی ئەو دێـڵە مەیمـوونەت هانـدا لەسـەر کاکمـت کـردە کەیخودا، ئەلانیش لە ئاست وی فزەی نایە.

ئەگەرچـی بـابم هیچـی لە دوو نەهـات و بە هەر هـۆیەک نەیویسـت دمبەدمەی دەگەڵ دایکـم بکـا، بەڵام ئەو

پاشەکشـــەیەی بـــابم، وێـــدەچوو لە لایەن دایکـــمەوە وەک هەڵکردنــی گڵــۆپی ســەوز، بــۆ ڕووبەڕووبــوونەوەی یەکــلاکەرەوە دەگەڵ خــاڵۆژنم، ئەژمــار کرابــێ، چــونکە دەگەڵ بڵاوکــردنەوەی بەشـــە خێـــر لە ڕۆژی دواتـــردا و ڕاســـت دەرچـــوونی مەزەنـــدەکەی، دایکـــم، دەســـتی کـــرد بە بڵاوکـــردنەوەی پڕوپاگانــدای ژەهــراوی لە دژی ئەو خێروخێــراتە. ســەرەڕای زۆر شــتی گرینگتــر، تیژایــی گازنــدەکانی دایکــم، کەوتبــوو ســەر ڕادەی قورســایی بەشــەخێرەکە، بەجۆرێــک لەهەر وتووێژێکــدا دەپێشــدا ئەوەی وەبیر کەسی بەرامبەر دێناوە.

- بەقەد لاگــونێکی چەرمەچەقــاڵتە، دە کــاغەزی پێچــاوە! ئەوە بەشەخێری بۆ خوشکی هێناوە!

دایکــم وەک تەنیــا خوشــکی مــاوی خاڵعەبــاس کە دراوسێشــی بــوو، چــاوەڕوانی ئەوەی دەکــرد کە لەو بــۆنەیەدا نەتەنیــا بەشــدار بــێ، بەڵکــوو فەرمانیشــی بەدەســت بــێ، بە تــایبەت پــاش ئەو پشـــتگیرییەی کە لێی کردبـــوو. بەڵام بە پـــێچەوانە، ئەوە دژبەری ســـەرکی ئەو قوربـــانیکردنە بـــوو کە لە ئاکامـــدا جـــڵەوی گـــرتە دەســـت و بە جۆرێـــک جێبەجێی کـــرد کە چەخمـــاخەی شـــەڕێکی ساردی چەند ساڵەی لێدا.

ئەو شـێوە قوربـانیکردنە، لە ئاکامـدا پـێگەی سیاسـی دایکمـی زۆر بەهێــز کــرد بەتــایبەت کە دەرکەوت جــگە لەو دەدوازدە مــاڵەی

دراوسێمان، کەسیتر بەشەخێری خاڵعەباسی نەبینیەوە. بە ڕەسمی کوردەواری ئەوجۆرە کاتانە هەموو کەس پەنجەی تۆمەت بۆ لای خزمی خێزانی ڕادەدێرێ.

لەوانەیە ئەمن تەنیا کەسێک بووبم دواتر توانیبام ئەو تۆمەتانە ڕەتکەمەوە و ئەو شەڕە ساردە لە سەرەتاکانی هەڵگیرسانی بکووژێنمەوە، بەڵام کەس گوێینەدەدامێ کاتێک دەمکوت: ماڵە خاڵعەباسی مانگێکیشە بۆنی گۆشتی برژاویان لە ماڵێ دێ.

تەنیا شتێک کە دەیتوانی لە زەبری ئەو شەڕە ساردە کەمکاتەوە، دووری بوو. بە خۆشحاڵیوە بۆ بەهارێ ئەو دەرفەتە ڕەخسا و خاڵعەباس بە دووبارە چوونەوەی بۆ کوورەخانە. بووە بە کاکی دایکم.

بەهۆی بارودۆخی ئەو کات، کۆڕەوی جەماوەر بۆ کوورەخانان، زۆر بەرچاو بوو. ئەو کارە تەنیا سەرچاوەی داهات بۆ بەشێکی زۆری کۆمەڵگا ئەژمار دەکرا. خاڵ عەباس ئەوساڵەش چۆوە کوورەخانەی و ساڵی دواتر و ساڵەکانی دواتریشی بەڵام ئیدی ڕاهاتبوو. تێر بە دڵی خۆی عەجەم دیتبوو و هیچ شتێک توانای ئەوەی نەبوو گۆڕانکاری دەروونی گەورەی تێدا ساز بکا.

چەنــد ســاڵ هەڵاتهەڵاتــی بێحەســانەوە، قەنــاعەتی پێهێنــابوو کە هەتــا منــداڵی لە دەوروبەری هەیە، دەبــێ تەکبیرێــک بــۆ پیــری بکـات. هەر نەبـێ خـانوویەک پـێکەوە بنـێ. هەر بـۆیە لەناکاوێـک، بڕیاریدا خانوو ساز بکات.

بە بیســتنی ئەو بڕیــارە، کەســانێک کە بڕیارەکــانی خاڵعەبــاس، ڕاســـتەوخۆ یــان ناڕاســـتەوخۆ کــاریگەری لەســـەریان هەبـــوو، کەوتــنە ڕاوێــژ. لەو بەیــنەدا خاڵعەبـاس ئەرکـی پێوەنـدی نێـوان ئەو دوو گـرووپەی لەسـەر شـان بـوو. هەرشـتێک لە مـاڵی خۆیـان وتــووێژی لەســەر دەکــرا، بــۆ ســبەی ئێــوارێ لە مــاڵی ئــێمەش ســەرلەنوێ دەخــراوە بەر بــاس. ڕاوبۆچــوون زۆر ئــاڵوگۆڕ کــران، بـــێخەبەر لەوەیـــکە ئەو بۆچوونـــانە بـــۆ خاڵعەبـــاس، دەوری مەجلـیس خۆشـکردنیان دەگێـڕا و بۆخـۆی لەمێـژ بـوو هەمـوو قۆناغەکـانی پڕۆسـەکەی داڕشـتووە. بەشـی ئەو کەسـانەی کە بڕیارەکـانی خاڵعەبـاس، ڕاسـتەوخۆ یـان ناڕاسـتەوخۆ کـاریگەری لەسـەریان هەبـوو، دواتـر، تەنیـا شـەڕەچەقە بـوو بـۆ ڕازیکردنـی خاڵعەباس بۆ نەرمینواندن و ئەنجامدانی هێندێک ڕیفۆرم.

پــاش سەنگوســووکێکی زۆر، بە ڕەزامەنــدی خاڵعەبــاس، وەســتا ڕەحــیم بانگهێشــت کــرا بــۆ ئەوەی هەتــا ســەرما نەهــاتووە، خاڵعەباسـی دامەزراو بکـا. خاڵعەبـاس کە پێیوابـوو شـانازی بە جەمــــاوەر داوە کە خــــانووی ســــازدەکا، دەگەڵ گەیشـــتنی

وەســـتارەحیم هەر لە ڕێــوە قســەی یەکــلاکەرەوەی خــۆی دەگەڵ کرد.

- وەســتا گوێــت لێبــێ دەڵــێم چــی! زیــاترم لێــوەرگرە و بە دڵــی منــی بــکە. ئیــدی بەمەرقەدی شــێخی، مــۆدە و مــۆتەم لــێدانێیەوە نایەڵم خشتی لەسەر خشتی دابنێی.

وەســتا بە مــۆدی ئەوکــاتی کە وەســتا و شــاتر و شۆفیرتاکســی ئاغایەتیــان دەکــرد، پێیوابــوو ئەو کــارەش هەر بەو ڕوانیــنە دەکــا، بەڵام بەو زەبــــرەی خاڵعەبـــاس نیشــــانیدا هیچـــی پێنەمـــا، سەیرکردنی خاڵعەباس نەبێ.

- چــاوم بــۆ لێــدەکەی، هەروایە ئیــدی! خــۆ بە مــاچم بــۆ نــاکەی! ئەگەر پێـــتدەکرێ بڵـــێ دەیـــکەم، نۆکەرێشـــت دەکەم. ئەتـــۆ وەســتای، لە شــتەکەی دەزانــی، پێمخۆشــە شــتەکەم وا بــۆ بــکەی، ســبەی ئیــرادی لەمــن نەگــرن، نێــوی بــابم نەهێــنن بــۆ وەســتای گرتــوومە. دەنــا ئەمــن لەســەر دڵــی تــۆم، چــۆنی چــاک دەزانــی ئاوای دانێ. پیاو نابێ هێندەش جوابی ژنوژالان داتەوە...

وێـــدەچوو وەســـتا کوتـــوپڕ تووشـــی حەبەســـان بـــووبێ و لە کــاردانەوەی شــیاو دڕدونــگ بــێ، چــونکە دەگەڵ کۆتــایی پێهــاتنی وتــارەکەی خاڵعەباســی، پــڕی بە گــێچەکە داگــرت و بەبــێ ئەوەی هــیچ بڵــێ، دەســتیکرد بە کێشــانی نەخشــەکەی لەســەر ئەرزی.

وەستا ڕەحیم خەریک بوو بە ئیشتیا ئەرزەکەی دەنەخشاند و هاوکات بە شێنەیی وردەکارییەکانی باس دەکرد،کە لەپڕڕا خاڵعەباس کوتی:

- وەستا کوتت ئەوە کوێ بوو؟ ئەوەی ئەو قولینچکەی؟

وەستا وەک ئەوەی بە زۆری ملت سوڕاندبێ، ئاوڕێکی لە شوێنی ئاماژەکراوی خاڵعەباس داوە و زۆر بە بێمنەتی کوتی:

- ئەوە چێشتخانەیە.

- مدبەق؟

- نا چێشتخانە.

- هەر هەوە ئیدی! ئەدی بۆ لەوێیە؟

وەستا کە دیتی ئەو وڵامە کورتە بەشی خاڵعەباس ناکا و پێویستە زیاتری بۆ شیکاتەوە، دەستی لە گیچەکە دەرهێنا و ڕووی لە خاڵعەباس کرد.

- ئەدی لە کوێ بێ باشە؟

- بۆم لە حەساریێ دابنێ.

بە بیستنی ئەو قسەیە نەک هەر وەستا ڕەحیم، بەڵکوو هەموو ئامادەبووان چاویان بڕییە خاڵعەباس.

- کـاکە چێشـتخانە چـۆن لە حەسـارێ دەبـێ! خـۆ ئەوە جێـی تەندووری نییە جێی قاپوکەچکانە.

- چێشـــتخانە چـــۆن لە ژوورێ دەبـــێ! ئەوە ســـبحەینێ چـــوار میـوان لەو ژوورەی دانیشـتن، دەنگـی قاپوکەچکـان هـات، لـێم بە ئیـــراد نـــاگرن. نـــاڵێن ســـەگباب خێـــرپییە، دەســـەڵاتی ژنومنداڵەکەی نییە.

بـابم کە لەبـن سـێبەرێ راوەسـتابوو و خەریـک بـوو دووکەڵـی بەبا دەکرد زۆر بە تێرادیوی کوتی:

- کورە وەستا بەقسەی مەکە. خانووەکەی سەقەت دەبێ.

بەڵام، خاڵعەبـاس زۆر لەسـەر قسـەی خـۆی پێـداگر بـوو و بە سـوێندی تـایبەتی خـۆی کە لەئەگەری هەر شـتێکی پـێچەوانە حەڵاڵـی دنیـایەی لە خـۆی حەرام دەکـرد، هەرەشـەی کـرد لە روودانـــی هەر پارچەکردارێـــک کە بە دڵـــی وی نەبـــێ. بەو شـێوەیە، چێشـتخانە هـاتە حەسـارێ و دەرفەتـی هەرجـۆرە نارەزایەتی دەربڕینێک لە ئامادەبووان گیرا.

بە دڵنیـاییێوە ئەوپەڕی چـاوەڕوانی وەسـتا رەحـیم بـۆ داواکـاری سەیروسـەمەرە هەر ئەوەنـدە بـوو و کاتێـک دواتـر ئاسـتی جیاوازی بیرکردنەوەی خاڵعەباسی دیت سەری‌سوڕما.

- وەستا ئاودەستەکەی گەورە بێ. پیاو جارجار شتی لێدادەنێ.

وەستا وێدەچوو لە کاردانەوەی سەیرتری بترسێ هەربۆیە بە پارێزەوە کوتی:

- کاک عەباس زەمینەکەت زۆرە، دەڵێی عەمبارێکت بۆ لەو سەری سازکەم.

خاڵعەباس کە خەریک بوو وەستای ڕام دەکرد و بە دڵی خۆی هەڵیدەسوڕاند، بە شێوەیەکی متمانەبەخۆ کوتی:

- خەرجی زیادی لێ ناکەم، هەر ئاودەستەکەی زەلام سازکە تەواوە.

وەستا یەکودووی لێ نەکرد و هەموو فەرمایشەکانی خاڵعەباسی تەواو بردە بواری جێبەجێکردن. نەخشە کێشرا، بناغەتێکرا، دیوار هەڵاچوون و کار گەیشتە دارەڕایە. لێرەدا بوو کە یەکەم نیشانەکانی دژایەتێکی قورسی ناوخۆیی، لە ماڵی خاڵعەباس ئاشکرا بوون.

لەوەتی کوڕ گەیبوونێ و کاسبیان دەکرد، خاڵعەباس دەسەڵاتەکەی لە کزی دابوو. سەرچاوەی دارایی وەک گرینگترین کارتی فشار لەدەستی چوو بووە دەرێ. تەنیا ئامرازی بەردەستی کە تا ڕادەیەک دەیتوانی کاریگەر بێ، زیرە و زمانەشڕەکەی بوون.

خانووســازکردن مەیــدانێکی گرینــگ بــوو تــاکوو خاڵعەبــاس، ڕادەی کــاریگەری تەنیــا ئــامرازی بەردەســتی لە قۆنــاغی نوێــدا، تاقی بکاتەوە. هەرچی خاڵعەباس بوو دەیکوت:

- حەلاڵـی دنیـایەم لـێ حەرام بـێ، ئاسـنی دەخـانووی هەڵناکێشـم. نــۆرەی ئەوەیە بەســەرمدا بڕووخــێ. ئەوانە تەمــاحی میراتــی گرتــوونی، دەیــان هەوێ بمکــووژن. دەنــا ئەتــۆ ئەگە خــانووت دەوێ، ئاسن دەڵێ چی و دار دەڵێ چی.

هەتـا شـەڕی قسـان بـا، بەدڵنیـاییەوە کەس بـۆی نەبـوو سـەنگەر بە خاڵعەباســی چۆلکــا. بەڵام تواناکــانی خاڵعەبــاس لە شــەڕی نەرمــدا هێشــتا بە چــاکی تــاقینەکرابوونەوە. بنەمــاڵەکەی بە هەســتپێکردنی ئەو کەلێــنە تــاقینەکراوە، زۆر نــاجوامێرانە بە شــەڕی نەرم ڕووبەڕووی بــوونەوە و بــۆ مــاوەیەکی ڕانەگەیێنــدراو لێــی لالــووت بــوون. مانیــان گــرت و خۆیــان لە هەمــوو هاوکاریکردنێکی بوارد.

خاڵعەبــاس وەک ئەوەی لەپێشــدا خــۆی ئامــادەی هەمــوو ئەگەرێــک کردبــێ، بە شـێوەیەکی گاڵتەئـامێز باسـی ڕاوبۆچـوون و بەرنامەی خۆی، بۆ دایکم دەکرد:

- ئیــدی وەدەزانــن ئەگە دمیــان لێهەڵمووســاندم، ئەوە ... پێــدەچێ. کچــێ بە مەرقەدی شــێخی ســبحەینێ دەچــمە

مەلیکەنــدی خاوەرێــک داران دێــنم. پێتــوایە ئەلحــان ئەمــن جوابی ئەو دمسەگەی دەدەمەوە.

بـۆ مـن مەلیکەنـدی پرسـیار بـوو کە دەبـێ کـوێ بـێ، بـۆ دایکـم کــاردانەوەی شــیاو بە ئەو قســەی خاڵعەباســی. لە ئاکامــدا ئەو ڕۆژە هیچمان بە وڵامی پرسیاری خۆمان نەگەیشتین.

بــۆ ســبحەینەکەی تــازە لە قوتابخــانە هــاتبووینەوە و خەریکــی خــواردنی جەمــی نیــوەڕۆ بــووین کە خاڵعەبــاس بە بــێ هــیچ ئاگادارکردنەوەیەک، سەری بە ژووریّ داگرت:

- خەجێ کوڕەکانم بۆ بنێرە دەرێ، داران دادەبەزێنم.

بەو پێــیەی کە لە مانــای دابەزانــدن دڵنیــا بــووین، بە پەلەپەل نانمــان خــوارد و چــووینە دەرێ بــۆ ســەر زەوی خاڵعەباســی کە هێنــدێک لەســەرتر بــوو. هەتــا نیوەشــەو، یــارمەتێکی چاکمــان کــرد و لەو ڕۆژەڕا تێگەیشــتین کە دار دابەزانــــدن یــــانی ئەوەیــــکە دەبــێ پاکیشــیان کەیــن. بەشــداری ئــێمە وەک خوشــکەزا هەر لێــرە کۆتــایی نەهــات و هەتــا دوا قۆنــاغ بە شــێوەیەکی بەردەوام بەشــداریمان هەبــوو. هەرچەنــد بنەمــاڵەی خاڵعەبــاس دواتــرکە لە کــاریگەر نەبــوونی مانگرتنەکەیــان دڵنیــا بــوون، وردە وردە بە هیــوای هێنــدێک ڕیفــۆڕم. مانگرتنەکەیــان شــکاند، بەڵام وەک دەرکەوت، زۆرترین کــــاریگەری مــــانگرتنی بنەمــــاڵەی خاڵعەباس، لەسەر ئێمە بوو.

هەروا کە خـانوو دانـانی قۆنـاغ بە قۆنـاغ، بەپێـی نەخشـەڕێگای خـۆی دەچـووە پێشـێ، ترسـی بنەمـاڵەی ئـێمەش لە قۆنـاغی گڵەبـان زیـاتر دەبـوو. هەمـوو سەداسـەد دڵنیـا بـووین کە خاڵعەبـاس دنیـاش خەرابـێ، بـۆ کـارێکی ئـاوا، کرێکـار نـاگرێ و وەک نۆکەری خۆڕایی، بە ئێمەی دەکا.

ڕۆژی هەینـی دیـاریکراو، وەک ڕۆژی پشـووی قوتابخـانە، پـێمەڕە بە دەسـت، چـاوەڕێی ئەمـری خاڵعەبـاس بـووین، تـاوەکوو گڵەبـان دەسـت پێـبکەین، کەچـی خاڵعەبـاس دیـار نەبـوو. لە ئەنجـامی پرسـیار و وڵام دەرکەوت کە خاڵعەبـاس بە دوای لـۆدێری شـارەوانیدا ڕۆیشـتووە کە دوور لە چـاوی بەرپرسـان، بیهێنـێ و بە نیسـکە پووڵێـک، کـاری سـێ ڕۆژی ئێمەی پێ بکات.

بەهـۆی خۆشـحاڵی ڕزگـار بـوون لەو بێگـارییە بـێ یـا هەر شـتێکی تـر ئەو کـاتە بـۆ یەکەمجـار هەسـتم بە بـوونی هێنـدێک زرینگـی لە نـاخی خاڵعەباسـدا کـرد، ئەگەرچـی دواتـر زۆر بە تونـدی پاشگەز بوومەوە.

پـاش تاوێـک ڕامـان و چـاوەڕوانی بە نەڕەی لـۆدێر وەخـۆ هـاتینەوە و بـۆ دیتنـی لـۆدێر و خاڵعەبـاس لەسـەر پـێ چەقـین. لەوکـاتەدا تەنیـا شـتێک کە بە جـۆرێکی جیـاواز وەبەر چـاو دەهـات، خاڵعەبـاس بـوو کە بە نیـوە بـزەیەک لە تەنیشـت

شـۆفیرەکە دانیشـتبوو. هەسـتی ڕاسـتەقینەی خاڵعەبـاس نـازانم، بەڵام بە مەزەنـدەی مـن، هەسـتی سـەددامی هەبـوو، کاتێـک لەسـەر تانـک دانیشـتبوو و بە نێـو ئـاپۆڕەی سـەربازاندا تێـپەڕ دەبوو.

دەگەڵ گەیشـتنیان بـۆ شـوێنی مەبەسـت، خاڵعەبـاس گورجێـک خـۆی فڕێـدا خـوارێ. وەک ئاغـای سـەر خەرمـان دەسـتی دەبەر کەلەکەی نـا و خەریکـی وردە ئەمـران بـوو. لەبەر نەڕەی لـۆدێر، دەنـگ نەدەگەیشـتە دەنگـی، هەر بـۆیە خاڵعەبـاس لەوکـاتەدا بە کەڵـک وەرگـرتن لە زمـانی ئامـاژە، خەریکـی دەربڕینـی بیرۆکەکـانی خـۆی لە بـواری ئەنـدازیاری بـۆ شـۆفیرەکە بـوو. شـۆفیریش کە بە دڵنیـاییەوە خەریکـی کەڵـک وەرگرتنـی بێمـۆڵەت لە کەرەسـەی حکـوومی بـوو، خێراخێـرا سـەری بـۆ دەلەقاند.

کە لـۆدێرەکە یەکەم کەچـکە گڵـی بـردە سـەرێ، دڵنیـا بـووم ڕۆژێـک بێگـاریم لەکـۆڵ بـۆتەوە. کەچـکەی دووهەم، هیـوای زۆرتـری پێبەخشـیم. دەگەڵ کەچـکەی سـێهەمی لە سـەر بـانی ڕۆکـرد، بەوی دیـتم، سەداسـەد دڵنیـا بـووم دەبـێ دوو حەوتـووی دیـکە، بێگـاری خاڵعەباسـی بـکەم. دارەڕای کۆشـکە خنجـیلانەکەی خاڵعەباسـی بەرگەی قورسـایی گڵەبـانی لـۆدێری نەگـرت و دارمـا. نە تەنیـا دارەڕای تێکقرمانـد، بەڵکـوو لایەکـی دیواریشـی دەگەڵ خـۆی بـرد. لە مـاوەی چەنـد خولەکـدا، هەمـوو

هیــوای حەســانەوە لەو خــانووبەرە و هەســتی مــن بەدیتــنەوەی زرینگی لە ناخی خاڵعەباسیدا, لە بیر چوونەوە.

هێشــتا تەپوتــۆزی ئەو دارڕمــانە نەنیشــتبۆوە کە زیــرِە و هــاواری ژن و منــداڵ بەرزبــۆوە. ئەگەرچــی ئەو دارڕمــانە بە خۆشــحاڵیوە هــیچ زەرەری گیــانی بەدووە نەبــوو، بەڵام کــوڵەکەی ئــابووری خاڵعەباســی تێکشــکاند و چــاوڕوان دەکــرا تووشــی قەیرانێکــی سەختی بکا.

پــاش نیشــتنەوەی تەپوتــۆز و هــاواری خــانوو ڕۆ و کــاکە ڕۆ، جەمــاوەر کەوتــنە ســەرکۆنەی ســەرەکیترین بەرپرســیاری ئەو خەســارە گەورەیە. دیــارە بەهەر کەلێنێکــدا لێــت ڕوانیبــا، تەنیــا دەســتی خەتابــاری خاڵعەبــاس تێیــدا دیــار بــوو. ئەنــدامانی بنەمــاڵە وەک ئەوەی بەرپرســیارێتی لــۆمەکردنی خاڵعەباســیان لە نێــوانی خۆیــان دابەش کردبــێ، هەریەکەو لە هێڵێکــرا هێرشــی بــۆ دێنــا. ســێ لە ســەرەکیترین هێڵەکــانی هێــرش بریتــی بــوون لە: چێشــتخانەی لە حەســار، ســەربانی دارەڕاکــراو و لــۆدێر بــۆ گڵەبــان. هەر لەو بەیــانییە هەتــا ماڵنوســتنان، لە نێــو گەرمەی هــاتوچۆی میوانــان کە بــۆ دڵخۆشــی دانەوە دەهــاتن، ئەو هێرشــانە لە ســێ قــوڵەوە بەردەوام بــوون. بە درێژایــی ئەو مــاوەیە، خاڵعەبــاس وەک بەرگــرییەک، تەنیــا ئامــاژەی بــۆ مــقەدەری خــودای دەکــرد و بەو پاســاوە، خــۆی لەهەر جــۆرە بەرپرسیارەتییەک دەدزیەوە.

– ئەوە مـقەدەری خـودایە خـودا. پـێش بە مـقەدەری خـودای ناگیرێ.

دیتنـی ئەو بـارودۆخە نالەبـارە، هەسـتی هاوسـۆزی میوانـانی بـزاوت. هەر ئەو شـەوە بڕیـاردرا بـۆ سـبەی هەرەوەزێـک سـازکەن و کـارەکەی بـۆ ڕێکـخەن. لە ئەنجـامی هەرەوەز و دەسـتەواوی خـزم و دراوسـێ، بە دوو ڕۆژ خـانوو خـاوێن کـراوە. دیوار سەرلەنوێ هەڵاچوونەوە و گەیشتەوە قۆناغی دارەڕایە.

بەڕای مـن ئەو سـاتە سـەختترین سـاتی ژیـانی خاڵعەبـاس بـوو، چـوونکە بە هـیچ جۆرێـک نەیـدەوێرا باسـی داران بکـاتەوە. کاتێـک کـوڕە گەورەکەی ڕۆیـی بـۆ ئاسـن کـڕین بە چـاوێکی پـڕ حەسـرەتەوە لێـی دەڕوانـی. لەوانەیە لەهەمـوو ژیانیـدا وەهـا بارودۆخێک نەهاتبێتە گۆڕێ کە نەوێرێ قسەی خۆی بکا.

دیتنـی ئاسـن بە سـەربانێوە ئەگەرچـی بـۆ خاڵعەبـاس زۆر نـاخۆش بـوو، بەڵام نەیـدەوێرا هـیچ بژاردەیەکی دیـکەی هەبـێ. هەر لە سـاتی داڕمـانەکەوە، ئیختیـاری بردنەپێشـی پڕۆسـەکە، لەدەسـت خاڵعەباسـی هـاتە دەرێ، بەجۆرێـک دەکـرێ بکـوترێ ئەوەی مـانگرتن پێـی نەکـرا، داڕمـان کـردی. تەنیـا ڕۆڵـی بەرچـاوی خاڵعەبـاس لەو سـاتەوە دە ئەو پڕۆسـەیەدا، ڕەخنەگرتنی بەردەوامـی بە شـێوەی خـۆی بـوو کە زۆرجـار زیـاتر لە بـۆڵە دەچـوو. وەک هەڵسـەنگاندنێک دەکـرێ بکـوترێ، ئەو

دارمـــانە دوو ئەنجـــامی ناڕاســـتەوخۆی هەبـــوو: لاوازکردنـــی یەکجـاری پـێگەی خاڵعەبـاس لە بـواری بڕیـاردان و ڕزگـاری یەکجاری ئێمەی خوشکەزا، لە هەر جۆرە بێگارییەک.

خاڵعەبـــاس لە هەرجـــۆرە بڕیاردانێـــک ســـەبارەت بە شـــێوەی سـازکردنی خـانووەکەی دوورکـراوە و کـوڕ لغـاوی کاریـان گـرتە دەســـت، بەڵام کـــارە شـــازەکەی خاڵعەبـــاس وای گیرفـــان هەڵتەکانـــدن کە هەر ئەوەنـــدەیان بـــۆکرا کـــاری ژووری تەواو بـکەن و حەسـاریان بـۆ سـاز نەکـرا. ئاسـانترین کارێـک کە لە وەهـا بارودۆخێکـدا دەکـرێ، بـۆ ئەوەی هەسـت بە ئاسـوودەیی بـــکەی ئەوەیە کە تاوانبارێـــک بـــدۆزیوە و هەمـــوو قورســـایی ناخۆشـی نەبـوونەکەت، بـخەیە ئەسـتۆی. هەرچەنـدە خاڵعەبـاس تاوانبـاری سـەرەکی بـوو، بەڵام دیـاریکردنی وەک بەرپرسـیاری هەتاهەتـایی، تۆزێـک نـاجوامێرانە بـوو. خاڵعەبـاس، دواتـر وەک لە قسـەکردنیڕا دیـار بـوو، گرفتـی دەگەڵ بەرپرسـیار ناسـینی خـۆی نەبـوو و وازی لە مەقەدەر هێنـابوو، هەربـۆیەش کاتێـک گلەوگازنـدەی نەبـوونی پـووڵی بـۆ سـازکردنی حەسـار لێـدەکرا، هەموو جارێ خۆی لە ئەسڵی پرسەکە دەدزیەوە و دەیکوت:

- حەسـارم بـۆ چیـیە. کـێ کـاری بە مـاڵە مـنە. هەرچـی بردیـان گەردنیان ئازاد بێ.

حاشـا لێکـردن لە پرسـەکە نەدەبـووە هـۆی ئەوەی گرفتەکـانی بشـارێتەوە. تەنیـا هـاتنی زسـتان و هـاتوچۆی ژن و منـداڵ بـۆ چێشـتخانەی هەڵکەوتـوو لە دەرێ بـوو کە دەیتـوانی مەنتقـی خاڵعەبـاس لەخەو هەسـتێنێ. بەڵام لەخەو هەستانیشـی لەو کاتەدا هیچ سوودی نەبوو. تەنیا پارە بوو کە دەیتوانی چارەی هێنـدێک لەو گرفتـانە بکـاتەوە و ڕەنـگ و ڕوویەک بە خانووەکەی کە زۆرتر لە کەمپی ئاواران دەچوو، ببەخشێ.

هـۆی حەسـار سـازنەکردنی خاڵعەبـاس لە سـەرەتادا پـووڵ نەبـوون بـوو، بەڵام بـۆ سـاڵی دواتـری کە پـووڵ هەبـوو نەیدەویسـت وا بە ئاسـانی لە قسـەی خـۆی پاشـگەز بێـتەوە. وێـدەچوو لە هۆکارێـک بـگەڕێ تـاوەکوو بەبـێ ڕاکێشـانی سـرنجی جەمـاوەر، بە ئەسـپایی پاشەکشـە بکـات. هەڵـبەت پێویسـت نەبـوو هۆکـارەکە ڕاسـتی بـێ، چـونکە ئەگەر نەشـبا، خاڵعەبـاس دەیتوانی، بە هۆکارێکی ڕاست، دەستنیشانی بکا.

تـا ئەو جێـیەی ئەمـن ئەوکـات ئاگـاداری ژیـانی خاڵعەبـاس بـووم، خاڵعەبـاس دوو جـووتی کەوش زیـاتر نەبـوو. جووتێـک کەوشـی جیـر کە پێیـان دەکـوت وێـن و جـگە لە کـاتی کـارکردن بـۆ نـوێژی هەینـیش دەبەری دەکـردن، چـونکە دەیکـوت کەوشـی دیـکەم لێـدەدزن. جـووتێکیش کەوشـی مەجلیسـی هەبـوون کە هەرکاتێـک خـۆی لەگـوڵێ دەدا، بۆیـاغی دەکـردن و دەپێـی

دەکـرد. جـگە لەو جـووتە کەوشــە، بەش بە حــاڵی خــۆم هــیچم نەدیتبوو، ئیدی نازانم ئەو شانۆیەی بۆ کام کەوشی بوو.

- کـورە بـابم پیـاو نـاوێری تاوێـک چـاوی خافـڵ بکـا ئەگە شـتێکی لێـدەدزرێ. ئـاخر کـوا ئـاوا دەبـێ. دنیـا بـۆتە هەرەجمەرەج. گـای بە کولانەیدا هەڵدەکێشن.

ئەو هاتوهــــاوارەی خاڵعەبـــاس ئەو ڕۆژە، دەوری کەڵەبــــابی نــاوەختی لە کــۆڵانی ئــێمەدا گێــڕا و بــووە هــۆی کۆبــوونەوەی جەمــاوەرێکی بەرچــاو. کاتێــک ئامــادەبووان پرســیاری هــۆی هاتوهاوارەکەیـــان لێکـــرد، وەک کـــابرایەکی زوڵـــم لێکـــراو، ئەوپەڕی خەفەتی خۆی ئاوا بۆ لینگە کەوشێک دەربڕی:

- چ بــووەی چــی بــابم! مەمــلەکەت کەسبەکەســە. نــاوێری تاوێـک لە شـتەکەت خافـڵ بـی. دوێنـێم کەوش کڕیـوە، هێشـتا لاقم تێهەڵنەکێشابوو، بردوویانە.

لەو کـاتەدا تەنیـا شـتێک کە خاڵعەبـاس پێویسـتی پێنەبـوو ئەو ڕسـتانە بـوون کە بـاس لە گرینـگ نەبـوونی کارەسـاتەکە دەکەن. چـونکە خاڵعەبـاس بەڕاسـتی پێویسـتی بە بیـانوویەک هەبـوو تـا لە قســەی خــۆ لەبــابەت حەســار ســازنەکردن پاشــگەز بێــتەوە. هەر بــۆیە لە کــاردانەوە بەو ڕســتەیەی کە کــوترا هــیچ نیــیە خاڵعەباس، کەوشێک چییە بەڵاوەگێڕی خۆت بێ، کوتی:

- بەڵای چی و شتی چی دایکەکەم! ئەوە هاتوو کەوش نەبا ماشێن با، بە بەڵاوەگێر، زەرەر دەگەڕێتەوە؟ ئاوا کوا دەبێ! حەڵاڵی دنیایەم لێ حەرام بێ سبحەینێ حەساری خۆم سازدەکەم.

بەوجۆرە خاڵعەباس بەبێ کەمترین کاردانەوەی لاوەکی، لە قسەی خۆی پاشگەز بۆوە و بڕیاری سازکردنی حەساریدا. هەڵبەت بە فەرموودەی قەدیمییان گا بە کولانەیدا هەڵکێشان، یارمەتی خاوەن ماڵیشی دەوێ، هەربۆیە لەو بابەتەدا، وەک گومانێک پێشبینی جێ پەنجەی خاڵعەباس دەکرا. ئەگەرچی کەس بۆ سەرەداوێک نەگەڕا.

خاڵعەباس پێش ئەوەی هەرجۆرە باسوخواسێک بێتە گۆڕێ، دەستی کرد بە ئامادەکاری و هەر ئەو ئێوارەیە بە تاقیتەنێ ملی لە خەندەق هەڵقەندن نا. ئەو پێداگری و هەوڵە بەپەلەی خاڵعەباس، ئەگەری پەیدابوونی هەرجۆرە بیرۆکەیەک بۆ هێنانە ژێرپرسیاری ڕووداوەکەی بە یەکجاری پەکخست.

ئەوجارە، بۆسازکردنی دیوار، بە پاساوی ئەوەیکە وەستا ڕەحیم، دەستی سووک‌نییە، ئەگەری بانگهێشتکردنەوەی لەئارادا نەبوو و خاڵعەباس وەستا باقی تازەلاوی وەک جێگرەوەیەک دەستنیشان کرد. خاڵعەباس وەستا باقی زۆر بەدڵ بوو و دەیکوت وەستای چاکە، زۆر بە گوێیە، هەرچەند

دواتــر بە چــاکی نێــو نەدەهێنــا و دەیکــوت خێــرییە. هۆیەکەشــی بە پێی فەرموودەی خاڵعەباسی ئەوە بوو کە:

- ئەو هەتیوە خێرییە منداڵی بۆ ژنەکەی هەڵدەگرێ.

ئەودەمەی وەســتا بــاقی، وەســتای خاڵعەباســی بــوو، هێشــتا ئەو تایبەتمەنــدییەی بــۆ خاڵعەباســی ئاشــکرا نەببــوو و خاڵعەبــاس بە دڵــی خــۆی هەڵیدەســوڕاند و پێیهەڵادەکــوت. شــازترین هەڵاکوتنەکانیشــــی بەراوردکردنــــی بە وەســــتا ڕەحــــیم و هەڵکێشانی وەستا باقی بوو.

- جــا وەســتا نەچــی وەک ئەو ناوەســتایەم دەگەڵ بــکەی، زووم بــۆ تەواو بــکە. ماشــەڵڵا دەســتوبردی چاکــت هەیە، دەبەردەســتت مرم ئەورۆ نەجاتم بدە.

وەســتا بــاقی تۆزێــک شــەرمێون بــوو. خاڵعەبــاس هێنــدەی بەشــانوپیلیدا هەڵاکوتبــوو زۆریــش لە وەختــی خــۆی لایــدەدا، پێــی عەیــب بــوو دەســتهەڵگرێ بە تــایبەت کە کرێکــاری خۆشــی دەگەڵ نەبــوو و هەمــوو دەســتوپێوەندی خاڵعەباســی بــوون. وەســتا بــاقی وا بەدەســت خاڵعەباســەوە گیریخواردبــوو کە خوداخــودای بــوو نەجــاتی بــێ، هەربــۆیە خــۆی لەدژایەتیکردنــی داخوازێکــانی خاڵعەبــاس دەبــوارد. بەڵام کە کــار گەیشــتە دەروازەی حەسارێ، خۆی بۆ نەگیرا و شتێکی هەرکوت.

- وەستا گیان دەبەردەستت مرم دەروازەکەی گەورە سازبکە.

- خاڵەگیان چاکم داناوە. هەموو جۆرە ماشێنێکی تێوەدەچێ.

خاڵعەبـاس هاوکـات کە خەریـک بـوو بە ئامـاژەی دەسـت و شەقاو دەروازەی دیاری دەکرد کوتی:

- چـاک کـوا ئـاوایە؟ دەروازە، تراکتـۆری بە تلێـرەوە تێـوەنەچێ بۆ دەروازەیە! گەورەتری بکە کاکە.

ئەوە یەکەمـین و دواهەمـین ڕادەربڕینـی وەسـتا بـاقی لەو دوو ڕۆژە کـارەی دابـوو، ئەگەرچـی خاڵعەبـاس دەربـڕینەکەی ڕەتکـردەوە. وەسـتا بـاقی بە پێـی داواکـاری خاڵعەباسـی خەریکـی خۆشـکردنی شـوێنی تێپەڕبـوونی تراکتـۆر بە تلێـرەوە بـوو کە خاڵعەبـاس غەیـب بـوو و تـاوێکی پێچـوو هەتـا بە هـاوڕێیەتی وەستای دەرکەوپەنجەران گەڕاوە.

- وەسـتا گیـان بـۆ ئێـرەم دەوێ. ئەمـان شـتێکی لەبـارم بـۆ سـاز بکە.

وەسـتای دەرکەوپەنـجەران کە لەبەر ڕەشـایی و چەوری ئاسـن لەسـەر دەموچـاوی، تەنیـا سـپیایی ددان و چـاوی دیـار بـوو، یەکسەر سیودوو ددانەکەی وەدەرخست و بە گاڵتەوە کوتی:

- ئەرێ وەستا! ئەو لادیوارەت لەبیر نەچووە؟

وەسـتا بـاقی دەرفەتـی ئەوەی پەیـدا نەکـرد بەرگـری لە وەستایەتی خۆی بکا چونکە خاڵعەباس هەڵیدایە:

- لادیواری چی وەستا، دەروازە ئەوەندە هەردەبێ ببێ.

وەســـتای دەرکەوپەنـــجەران بە هەســـتێکی دڵســـۆزانەوە کە بە زەحـــمەت لە پشـــت ڕەشـــایی ســـەر دەموچـــاوی ئاســـەواری بەدی دەکرا، کوتی:

- جـا خـۆ خـاڵە ئـاوا، بەقەد خەرجـی هەمـوو دیـوارەکەت، پـووڵی دەرکەت دەچێ.

خاڵعەبـــاس بە بیســـتنی ئەو قســـەیە دەموچـــاوی وەک قیلـــی لاسوانان داچۆڕاو و بە دەنگێکی نزم کوتی:

- بەڕاستیتە وەستا؟ هێندەم دەچێ؟

و بەبـــێ ئەوەی چـــاوەڕوانی وڵامـــی وەســـتا بکـــات، ڕوویکـــردە وەستاباقی و کوتی:

- وەســتا ئەمــن ســەهوو بــووم، کــوڕە بــا تلێــر نەبــێ هەر جیبێکــی تێوەچێ کیفایەتە.

هەڵـبەت ئەوکـات هـیچ بـاس لە جیـب کڕینـی خاڵعەبـاس نەبـوو و ئەوە داوایەکـــی کەســـێکی کەڵـــلەڕەق بـــوو کە تەنیـــا بە جەفەنگێکـــی لەو چەشـــنە، توانـــای دەربڕینـــی پەشـــیمانی خـــۆی هەبوو.

نێـو هێنـانی جیـب ئەگەرچـی لەپـڕڕا بـوو بەڵام تەواو بێهـۆش نەبـوو. ئەوکـاتە بـاو، بـاوی جیـب گاڵانـت بـوو. ئەو جیبـانەی وەک بەرمـــاوی هەشـــت ســـاڵ شـــەر، لە لایەن حکـــوومەتەوە دەفرۆشـــران و بـــۆ مـــاوەیەکی زۆر، بـــۆ بەرگـــری لە زیـــادبوونی حەشـیمەت، کـاریگەری لە حەبـی دژە زگپڕبـوون زیـاتر بـوو. بەهـــۆی هەرزان بوونیـــان بە زۆر کەس دەکـــڕدران و بـــۆ مەبەســتی قاچـــاغی کەڵکیـــان لێوەردەگیـــرا. تەنیـــا کـــاریگەری بەرچـــاوی ئەو جیبـــانە ئەوە بـــوو کە بـــۆ مـــاوەی چەنـــد ســـاڵ، کـــۆڕەوی کوورەخانـــانی وەســـتاند و هەلـــی کـــارێکی پڕمەترســـی بـــۆ لاوانـــی چینـــی هەژار ڕەخســـاند. ئەگەرچـــی ئەو کـــاریگەرییە، کـــاریگەری تـــری بە دووی خـــۆیـــدا هێنـــا و لە درێژمـــاوەدا کلتـــوورێکی تـــایبەت بەو چیـــنە تـــایبەتە ســـازکرد کە خـــۆی لە شـــێوە قســـەکردنی جیـــاواز، جـــلوبەرگی جیـــاواز و مۆســـیقای جیاوازدا دەدیتەوە.

ئەوکـــات ئەو ڕووداوە پێشـــبینی نەدەکـــرا، بەڵام خاڵعەبـــاس نەخـوازراو، جێـی بـۆ ڕمبـازێنی گاڵانـت لە دەرکـی خۆیـان خـۆش کـرد. پێویسـت بـوو ئەو زسـتانە بـووکێکی دیـکە دابەزێنـێ هەتـا قەرزوقـۆڵەی شـایی، گوشـارێکی وەهـا سـەختی لەسـەر سـازبکا کە مل بە کڕینی ئەو داشەهارەیە بدا.

ئەو هەمـــوو قەرزەی لەســـەر خاڵعەبـــاس کەڵەکە ببـــوو، هـــیچ ڕێیەکـی دیـکەی بـۆ نەهێشـتەوە جـگە لەوەیـکە، تەنیـا یادگـاری

بـــاب و بـــاپیرانی، یـــانی پەڵە زەوی بەڕبەڕۆچـــکەی ئاســـمانێ بفرۆشـــێ و تەهـــای ئـــازیزی، وەک یەکێـــک لە سێســـوچکەی وەجاغی خۆی، گاڵانت سوار بکا.

هەواڵـــی ئەو گۆڕانکـــارییە گەورەیە، زۆر درەنـــگ بە ئـــێمە گەیشـــت و بەجارێـــک ســـورپڕایزی کـــردین. بە تـــایبەت ئەو ڕۆژەی کە خاڵعەباســـمان دیـــت بە زارێکـــی پـــڕ پێکەنـــین، لە پێشـی گـاڵانتەکەی دانیشـتووە و کاتێـک بەدەرکـی ئـێمەدا تێـپەڕ دەبـــوون، ئەو دەســـتەی کە هەمیشـــە لەســـەر لێـــواری دەرکەکە دادەنا، گەزێک هێنا دەرێ و سڵاوی لێکردین.

ڕۆژەکـــانی هەوەڵـــێ، تەواو مـــاڵی ئـــێمەی لەبیـــر چووبـــۆوە و بە ســـەختی ســـەرقاڵی گاڵانتەکەیـــان بـــوو. پێوەنـــدی خاڵعەبـــاس و گاڵانتەکەیـــان، ســـرنجڕاکێش بـــوو. ســـەندەڵی پێشـــێ بەدڵنیـــاییێوە تـــایبەت بە خاڵعەبـــاس بـــوو و بە هـــیچ جۆرێـــک قەبـــووڵکراو نەبـــوو لە حـــزووری جەنابیانـــدا کەســـێکی تـــر لەســـەری دابنیشـــێ. وەک عادەتێـــک دەبـــا هەمیشـــە دەســـتی ڕاســـتی لەســـەر لێـــواری پەنـــجەرەکە دانابـــا و ئانیشـــکی لە دەرێ بـــا ئەگەرچـــی کەشوهەوا یـــارمەتی نەدابـــا، چـــونکە ئەگەر وانەبـــا بەڕاســـتی لێـــی دەبوو بە بەڵا و نەیدەزانی چی لێ بکا.

زۆر جـــار ئاماژەکـــانی هـــۆگری خاڵعەباســـم بەو ئـــامرازە دەهـــاتە بەرچـــاو. ئەو کاتـــانەی جغـــارە بەدەســـت بە دەوروپیلیـــدا دەهـــات.

جارناجارێــک پێیەکــی دە تەگەران دەکوتــا و وەک شــارەزایەک لێیان خوڕ دەبۆوە.

وەک منــداڵێک کە شــتێکی تــازەی بــۆ کڕدرابــێ، دڵــی نەدەهــات بەجێـــی بێڵـــێ. هەرکـــات گالانـــت هەڵکرابـــا، بە دڵنیـــاییێوە خاڵعەباسیشـــی تێـــدابوو. ئەو شـــێوەی خاڵعەبـــاس هـــاوڕێیەتی گـــالانتی دەکـــرد، لـــێکەوتەی چـــاکی نەبـــوو. لە ســـەرەتادا کە شـــــۆفیریان بـــــۆ گرتبـــــوو هەتـــــاکوو تەهـــــای فێربکـــــا، ئەو پێوەنووســـــانەی خاڵعەباســـــی بە ســـــەندەڵی پێشـــــێ، گرفتـــــی گەورەی ســـازکردبوو. تەهـــا دەبـــا لە پشـــتەوەڕا فێـــری لێخـــوڕین بووبـــا. دواتـــر کە تەهـــا تەســـدیقی وەرگـــرت و هـــاتە پێشـــێ، خاڵعەباس هەر لە جێی خۆی مایەوە.

ئێـوارەی خاڵعەباسـاویم نەدیـتەوە هەتـا ئەوکـاتەی تەهـا بـوو بە شـۆفیر و دەسـتیان بە قاچـاغی کـرد. ئەو شـانازییە هاوکـات بـوو دەگەڵ عــــادەتکردنی خاڵعەبــــاس بە گالانــــت و جارجــــار دابەزینی.

ئەوە بەخێرهێنـانەکەی دایکـم، لەبەر دەرکـی حەسـارێ بـوو کە مزگێنی وەرزێکی نوێی دیداری خاڵعەباسی پێداین.

- کاکە ئەوە بۆ دیار نی؟ لێمان ناپرسی! یاڕەبی بە خێرێ...

لە وڵامــی چاکوخۆشــییەکەیڕا دیــار بــوو کە دەبــێ ئاســتی چاوەڕوانیمان لە گفتولفتی خاڵعەباسی، بەرینە سەرێ.

- ئەرێ چـۆنی خوشـکێ؟ هەر خەبەرت نیـیە! لەو بسـتەڕێیەی حاڵێکی کاکت ناپرسی...

هەمـوو پیـاوێکی سـەداقەت، دان بەوە دادەنـێ کە وادیـارە کـاریگەری گاڵانـت لەسـەر دەروونـی خاڵعەبـاس، یەکجـار زۆر بـووە کە لە (خـودات لـێ ڕازی بـێ)ڕا هـاتۆتە سـەر ئەو چاکوخۆشـی پڕهەسـتە. هەڵـبەت خاڵعەبـاس هەر بەوەنـدە نەوەستا و لەو هەست و سۆزەی بەشی ئێمەشی دا.

ئەو ڕۆژە بـابم وەک ئاگـای لە ئەجێنـدای قسـەکانی خاڵعەبـاس بـێ، پـاش ئەوەی کە بە لالێـوی بەخێرهـاتنی کـرد دەنگـی تەلەویزیـۆنەکەی بەرز کـردەوە و سـرنجی خسـتە سـەر شاشەکەی.

خاڵعەبـاس کە هێشـتا دایکمـی بە فریـا نەگەیشـتبوو هەتـا بە پرسـیارێک سـەری قسـەی بـۆ دامەزرێنـێ، بە ئەوپەڕی سەرسـوڕمانەوە هەواڵـی دەرس و قوتابخـانەی لە مـن پرسـی. ئەمـن کە بەو ئـۆینە تـازەی خاڵعەبـاس، حەبەسـابووم، بە کـورتە وڵامێک، ئاسایی بوونی بارودۆخی قوتابخانەم پێڕاگەیاند.

دوابەدوای ڕوونـوێنی لەو سـوڕپرایزە، دایکیشـم خـۆی گەیانـدێ و لە گەرمەی چاکوخۆشـیدا ئەوەنـدەی لە زاری دەرپەڕی کوتی:

- ئەرێ کاکە دەگەڵ ماشێنەکەتان چۆنن؟

ئەو هەڵە ستراتیژیکە کە بە باوەڕی بابم، لە لایەن خوشک و برا، پیلانداڕێژراو بووە، بواری بۆ خاڵعەباس ڕەخساند تا هەوڵەکانی بۆ چەوساندنەوەی بابم بخاتە گەڕ.

- جا خوشکێ لە چی دەپرسی! هەر دەبێ بڵێی لە خودای بەزیاد بێ. خودا بە نەسیبی هەموو کەسی کا. نیعمەتە نیعمەت!

ئەگەرچی بابم بە ڕواڵەت، خۆی لەو قسانە بێ گوێ کردبوو، بەڵام وەک لە قسەکانی لە پاش ڕۆیشتنی خاڵعەباسیڕا دیار بوو، تەواو کەوتبووە ژێر کاریگەری و سەداسەد پێی وابوو، ڕووی ئەو قسانە دەگەڵ ئەوییە.

خاڵعەباس بابەتێکی مۆری دەستکەوتبوو و بە ئیشتیای خۆی لە حەوشی تاریفان جیفرِکی لێدەدا.

- ئەگەر ئاوام دەزانی، وەڵڵا دە ساڵ پێش دەمکرد. وەبزانە شەش کوڕ کاسبیت بۆ دەکەن....

هەروا کە خەریک بوو، چاوەڕێی ئەوەی نەکرد کەس سەری سوڕ بمێنێ یا هۆگری خۆی بۆ باسەکە بدرکێنێ و یەکسەر چووە سەر وردەکارییەکان.

- خودا پشتیوان بێ ئەو مانگەی نا ئەوی دیکە، یەکی دیکەش دەکڕم. دەیدەم بە شۆفیری بۆم بگێڕێ. شوکور لێی

پەیدا دەبێ. لە خودای بەزیاد بێ هەموو ڕۆژێ دەگەڵ بانگی نیوەڕۆیە، دەهەزارم دە گیرفانی دایە.

دایکم وەک ناوبڕێک هەڵیدایە:

- کاکە ماشەڵڵایەکی بڵێ. چاوەزار پیسە! بۆی هەیە!

خاڵعەباس وەک ئەوەی هەستی بە مەترسی کردبێ، تۆزێک ڕاما بەڵام دواتر چووە سەر باسی تواناکانی گالانت.

- ماشێن هەر گالانت! خۆ نەدەزانی هەوراز چییە، بەرد چییە، ئاو چییە. هەر دەڕوا. شتەکە ئەگە ژاپۆن بوو، ئاوایە!

خاڵعەباس بەو ڕێڕەو گۆڕینە، چووە سەر بابەتی دڵخوازی من. ئەمیش وەک بەشدارێکی چووک، ویستم پەرە بە باسەکە بدەم و بیبەمە سەر بەراورد کردنی ماشێنەکان، هەر بۆیە لە زارم دەرپەڕی و کوتم:

- خاڵە ماشێنی چاکت نەدیوە، دەنا گالانت بۆ ماشێنە!

بە بیستنی ئەو قسەیە، بابم کە تا ئەو کاتە چاوی لەسەر شاشەی تەلەویزیۆنەکە هەڵنەگرتبوو، نیگایەکی پڕ لە سپاس و پێزانینی لێکردم. بەڵام هەر بە خێرایی خۆشی نیگای ئەمەگناسانەی بابم، کەوتە بن سێبەری ڕەشی چاولەژێڵڵا هاتنی خاڵعەباسی. وەک ئەوەی بۆ دیتنەوەی ڕستەی

پێویست، خەریکی بنکۆڵ کردنی خانەکانی مێشکی بێ، چەند چرکەیەک تێم ڕاما و لە ئەنجامدا کوتی:

- هەرچی دەڵێ گالانت ماشێن نییە، کوڕی دایکوبابی خۆی نییە. ڕۆڵە ئەتۆ چووزانی ماشێن چییە....

کاردانەوەکەی ئەوەندە چاوەڕواننەکراو بوو کە هەموو ئامادەبووانی تووشی حەبەسان کرد و بۆ ماوەیەک کەشەکەی تووشی چەقبەستوویی کرد. ئەوە ڕمبازێنی دەموڵێوی بوو کە لە ئاکامدا دایکمی ئاگادار کردەوە کە پێویستە بەپەلە ناوبڕێک بخاتە نێو باسەکەوە. هەر بۆیە بە وردبینی ژنانەوە خاڵێکی وا هەستیاری دیتەوە کە شەڕی گالانتی نەک لە بیری خاڵعەباسی بەڵکوو لە بیری ئێمەش بردەوە.

- حەک ڕەبی مبارەک بێ. ئەدی کاکە ئەوە بۆ ناڵەی ئەو ساعەتە جوانەت کڕیوە. دادەی وەڵڵا جوانە! ئەوە دژە ئاویشە؟

ئەو کارە تەنیا لەدەست ژنێک دێ کە بتوانێ سەروبنی کەسێک هەر بە نیگایەک، بپشکنێ، تەواوی وردکارییەکانی بە مێشکی بسپێرێ و لە کاتی خۆیدا، بیخاتە خزمەت ئاشتەوایی و پتەوکردنی بناغەی خزمایەتی.

لە ئەنجامی ئەو ناوبڕەی دایکم، خاڵعەباس وەک ئەوەی لەبیری چووبێتەوە باسی چی دەکرد، چاوێکی لە ساعەتەکەی

کــرد و چاوێــک لە دایکــم. هاوکــات کە خەریــک بــوو ئەو مەودایەی بە هــۆی هەڵچــوونەکەی، لە پشــتییەکەی پەیــدای کردبوو، پڕی دەکردەوە، بە دەنگێکی نزم و بێهەست کوتی:

- ئەوە؟ ئەوە سێچوار ڕۆژ دەبێ کڕیومە.

لە سـەیری دنیـایە خاڵعەبـاس شـتێکی تـازەی کڕیـوە و نەهـاتووە نمایشی بکا!

- وەڵــڵا جــوانە! زۆریشــت پێــداوە، دیــارە! جــا کــاکە ئەو هەمــوویەت بــۆ پێــدەدا؟ خــودا نەخواســتە ئەدی ئەگە لێیــان دزی؟

دایکــم زۆر بە زرینگــی پرســیاری کــرد و هەر بۆخۆشــی وڵامــی داوە. بەوجــۆرە دەرفەتــی ئەوەی بە خاڵعەباســیدا کە ئەهــوەن بێــتەوە و خــۆی ئامــادەی ناســاندنی ئەو بەرهەمە نــوێیە بکــات. خاڵعەباسـیش بەو کـات کـڕینەوەی دایکـم خـۆی تەیـار کـرد و هاوکـــات کە بە قـــامکی گەورە و شـــادەی، جەغـــزی دەوری ساعەتەکەی دەسڕێوە کوتی:

- ئەوە ئــۆریییێنتی حەســڵە. لە دنیــایە نێوبــانگی هەیە. بــاتری و قورمیش و شتی ناوێ، هەر بە تینی دەستی کار دەکا....

بەو تاریفـــاتەی خاڵعەبـــاس کـــردی، بە تـــایبەت گەرمـــای لەشـــەکەی، بە ئـــاوات بـــووم چـــاوێکم بەو ســـاعەتە بـــکەوێ، بەڵام

بە هـۆی ئەوەیـکە هێشـتا ئاسـەواری قەڵسـی لەسـەر دەموچـاوی خاڵعەباس تروسکەی دەدا، نەموێرا تخوونی بم.

لە درێــژەی ئەو ئێوارەکـۆڕەدا، دایکـم بە زیرەکییەکـی بـێوێنە، ڕێــڕەوی باســەکانی زووزوو دەگــۆڕی و ڕێگــر بــوو لە ئەگەری هەرجـــۆرە تێکهەڵچـــوونێکی زیـــاتر. ئەگەرچـــی خاڵعەبـــاس چەنـدین جـاری دیـکە هەوڵیـدا بچێـتەوە سـەر باسـی گاڵانـت، بەڵام بە هــۆی ئەوەیــکە کەشــەکە بــۆ ورووژانــدنی ســەرلەنوێی ئەو باسـە لەبـار نەبـوو، بـۆینەکرا لە ئامـاژەیەکی کـورتەوە زیـاتر، بچێـــتەوە ســـەر باســـەکە. بەو جـــۆرە یەکەم ســـەردانیکردنی خاڵعەبــاس لە پــاش گاڵانــت کــڕینەکەی کۆتــایی پێهــات و تێیـدا، نە خاڵعەبـاس تـوانی پـڕ بە دڵـی خـۆی لە سـەر گاڵانـت بــدوێ و نە مــن شــانازی دیتنــی ئەو ســاعەتە نــاوازەیەم بە نەسیب بوو.

هەمــوو لایەک دڵنیــا بــووین کە خاڵعەبــاس بــۆ تەواو کردنــی زنجیــرەی تاریفــاتەکەی دێــتەوە بەڵام زنجیــرەیەک ڕووداوی لە ناکــاو پەکــی کــارەکەی خســت و پــاش مــاوەیەک کە گەورەی کردینەوە، یەزید ئاواتی بۆ نێوچاوانی دەخوازت.

تەنیــا دوو ڕۆژ پــاش ئەو چــاوپێکەوتنە پــڕ ســورپڕایزە بــوو کە یەکەم قەیرانــی وەرزی نــوێی ژیــانی خاڵعەبــاس دەســتیپێکرد. قەیرانێــک کە دەسـپێکی زنجیـرەیەک قەیرانـی تـر بـوو کە هەر

هەموویان لەبن سەری گالانتەکەی دابوون. مەترسییەکانی قاچاغی وەک بەشێکی دانەبڕاوی ئەو کارە سەلمێندرابوون و کەم کەس گلەیی لە پێشهاتەکان دەکرد. خاڵعەباسیش تا ئەو کاتەی بۆ خۆی بەشداری ئەو ڕەوتە بوو پێشهاتە ناخۆشەکانیشی بە دڵێکی فراوان وەردەگرت و هاوخەمی تەهای دەکرد. هەر بۆیە هەر کات پرسیاری چۆنیەتی سێ سەرمەقولاتی گالانتیان لێدەکرد, بەبێ ئەوەی گومانی لە دەستوفەرمانی تەهای هەبێ، وەک پێشکێشکارێکی چاک بەدەستی هەڵپێچراوەوە، تەواوی وردەکارییەکانی ئەو ڕووداوەی نمایش دەکردەوە و گالانتەکەی وەک تاقە بەرپرسیاری ئەو ڕووداوە دڵتەزێنە دیاری دەکرد.

- بە سەری تۆ زۆر چاک دەهات! گەیشتە پێچەکەی، بۆ ئەو لایەی باداوە، ماشێنەکە بەقسەی کرد، بۆ ئەولای باداوە بە قسەی کرد، بەڵام هەرکە شلی کردەوە، جوابی نەداوە و یەکسەر دە خڕێی هاویشت.

یەکەم قەیرانی وەرزی نوێی ژیانی خاڵعەباس، هاوسۆزی خزم و کەسی بزاوت، هەر بۆیە هاوکات کە خەریک بوو ئەو ڕووداوەی بە درێژایی ڕۆژ بە چەند وردە جیاوازێوە بۆ سەردانیکەرانی یەک لە دوای یەک دەگێڕاوە، بانگاوازێک کرا بۆ ئەوەی بە هانای گالانتەکەی خاڵعەباسەوە بچن کە هێشتا

خەریـــک بـــوو لە لاخرێـــک، ســـەراوبن، باوبـــاوێنی دەگەڵ ساتەلایتەکانی ژاپۆن دەکرد.

لە ئەنجـــامی ئەو بـــانگەوازە بەرفـــراوانە و بە پێـــی دابـــی کـــوردەواری لەکـــاتی لێقەومـــان، جەمـــاوەرێکی بەرچـــاو خۆیـــان تەیـــار کـــرد و چـــوونە شـــوێنی مەبەســـت. هـــیچ ئـــامراز و کەرەســـەیەک پێویســـت نەبـــوو. جەمـــاوەرەکە ئەوەنـــدە زۆر بـــوو کە هەر بەشـــێکی کەمیـــان خەریکـــی هەڵکێشـــانی گاڵانـــت بە دەســـت بـــوون و ئەوانـــی دیـــکە لە دووررا قەوەتیـــان دەدایە. چەنـــد خـــولەکی زیـــاتر نەخایانـــد کە بەبـــێ ئامـــادەبوونی خـــاوەن مـــاڵ، قریـــوەی خۆشـــی بەرز کـــرایەوە. گـــاڵانتەکەی خاڵعەباســـی بە ســـەروگوێ شـــکاوی، هـــاتەوە ســـەر تەگەر. دەســـبەجێ دەپاشـــی ماشێنێکی دیکە خرا و گەیشتەوە دەرکی ماڵی خاڵعەباس.

بـــۆ ســـبحەینێ ئێـــوارەکەی کە خاڵعەبـــاس لە بەرێکردنـــی سەردانیکەران ببـــۆوە، دەســـت بە مـــل هەڵواســـراو هـــاتە بەر دەرگـــا و چـــاوی بە گاڵانـــت کەوت. ڕوخســـاری هیچـــی نەدەدرکانـــد. وەک ڕۆژان دەورێکـــی بە دەوری گاڵانتـــدا لیـــدا بەڵام هـــیچ پێیەکـــی دە تەگەران نەکوتـــا و تەنیـــا بـــۆ مـــاوەیەک ســـەیری ســـەروگوێی تێکقرمـــاوی کـــرد. ئەو شـــەوەش لە کەشـــێکی ماتەمـــاوی ســـەرقاڵی میـــوان بەڕێکـــردن بـــوو. هێـــدی بـــوونەکەی بەردەوام بـــوو هەتـــا ڕۆژی دواتـــرکە بە دیـــداری وەســـتایان شـــاد بـــوو و هەواڵـــی خەرج و مەخـــاریجی لـــێ پرسـین. لەو کـاتەدا بـــوو

کە پۆست مۆدێرنی سووک کرد و سەرسوڕهێنەرترین تازەگەرییەکانی لە بواری جنێودانـدا، بە بە ئامانج گرتنی سیلەندر و ئێگزۆز ڕوونوێنی کرد.

بە درێژایی ڕۆژێک ئەگەری هەموو ئەگەرێکی خستە ڕوو. هەر لە وەدرنانی تەهارا بگرە هەتا سەڵت بوونی خۆی بەسەری پیری. لە کاتی هێنانە بەرباسی هەموو ئەو ئەگەرانە پێویست بە بوونی هیچ شایەدحاڵێک بۆ پشتڕاستکردنەوەیان نەبوو، چونکە بەرزی دەنگی خاڵعەباس لە هەموو بەڵگەیەک بێمنەت بوو و بە درێژایی سەد میتر لە چواردەوری ماڵە ئەوان، هەموو کەس دەیتوانی پشتڕاستی هێنانە بەرباسی ئەو ئەگەرانە بکات.

هەموو ئەو هاتوهاوارە تەنیا نارەزایەتی دەربڕینی کەسێکی بێ دەسەڵات بوو کە دەیویست بێزاری خۆی، بە یاریکردن بە دوایین کارتەکانی بەردەستی پیشان بدات. لە ئاکامدا نە تەها وەدەرێندرا و نە بۆخۆی سەڵت مایەوە بەڵام ئەو ڕووداوە جرجی یەکجاری خستە نێوان هاوکاری بازەرگانی ئەو باب و کوڕە، بە جۆرێک تەها لاقی چەقاند و خۆی لە هەر جۆرە هاوڕێیەتی خاڵعەباسی بوارد. بیانووشی بۆ ئەو هاوکاری نەکردنەی جگە لەو نێوان ناخۆشییەی دوایی، زۆر بوو و چەندین کردەوەی سەیروسەمەرەی خاڵعەباسی، وەک هۆکار دەهێناوە کە تەنیا پشتڕاستکردنەوەیان لەلایەن خاڵعەباسەوە

بـــــوو کە ئەو دەرفەتەی بە گـــــوێگر دەدا کە بتــــوانێ ئەگەری ئەوجۆرە بیرکردنەوە لە مێشکی کەسێکدا باوەڕ بکا.

ئەوەیـکە تـۆ بـاری قاچـاغ بێنـی و هاوکـات قەڵسـەی لە هێزەکـانی ئاسـایش بگێـڕی، تەنیـا بە خاڵعەبـاس دەکـرێ. بەڵام ئەو پرسـە بە بەراورد بە پــــــرۆژە گەورەکەی خاڵعەباســــــی، تەنیـــــا جەفەنگێک بوو.

- شـەرت بـێ کەڵاشـێکی بکـڕم. جـا چـۆن عەجەم پـێش بە مـن دەگرێ!

هەرچەنــد ئەو بیــرۆکەیەی خاڵعەباســی، دەرفەتــی ئەوەی بــۆ نەڕەخســا بچێــتە بــواری جێبەجێکــردنەوە، بەڵام هەر ئەو چەنــد پـارچە کـردارەی پێشـانیدا، تەهـای ناچـار کـرد لە ژێـر فشـاری هاوڕێیـــانی، خـــۆ لە هاوکـــاریکردنی خاڵعەباســـی بپـــارێزێ. مـــاوەیەک کەشـــەکە هەروا بە چەقبەســـتوویی مـــایەوە و هـــیچ کامیـــان حـــازر نەبـــوو لە هەڵوێســـتی خـــۆی پاشـــگەز بێـــتەوە. لە ئاکامـــدا بە بەڕیـــوانی هێنـــدێک خـــزموکەس، خاڵعەبـــاس ڕازی کـرا کە خانەنشـین بـێ و ئێوارەوئێـوارە پـوولێ خـۆی وەرگـرێ، دە تەنکەی گیرفانی بنێ.

لەســـەرەتادا خاڵعەبـــاس بە بێمەیلـــی ملـــی بەو ڕێگاچـــارەیەدا، بەڵام دواتـــر کە ببـــوو بە حـــازر خـــۆری بـــن ســـێبەرێ، دووبـــارە کەیفـــی ســـازبۆوە و جەزمەی گاڵانـــت، گرتێـــوە. لەو مـــاوەیەدا

لەبەر بێکاری، زۆر بەسەری دەکردینەوە و مێشکی بابمی هەڵدەپشاوت.

کەیف ساز بوونی خاڵعەباسی، هاوکات بوو دەگەڵ گوشارێکی زۆر لە سەر تەهای. ئەو کە دەبا هەموو ڕۆژێ بەشی هەرە زۆری داهاتەکەی وەک مووچەی خانەنشینی، بدا بە خاڵعەباسی، دەرەقەتی خەرجی ماشێنی نەدەهات و نەشیدەوێرا داوا لە خاڵعەباسی بکا. هەربۆیە ئەو گوشارە وای لێکرد ڕێگای پڕمەترسیتر بگرێتەبەر و دەست بە قاچاغی شڵقەی بکا.

ماوەیەک لە ژێر سێبەری بێخەبەری خاڵعەباسدا، تەها بە پوولی شڵقەی کەیفی دەکرد و ڕۆژ دەگەڵ ڕۆژێ تەیارتردەبوو. کەڵاشی بەسەر پێوە دەکردن و قسەی شەش پووت شەشپووت دەکردن.

تەنیا کەسێک کە لەو ماوەیەدا زۆرترین گوشاری دەروونی لەسەر بوو، بابم بوو کە هەموو ڕۆژێ دەبوایە گوێی لە خۆهەڵکێشاندنەکانی خاڵعەباس بووبایە. ئەوکات کە خاڵعەباس بەشێک بوو لە کەرەسەی پەیوەستی گالانت، زۆرمان نەدەدیت، بەڵام لەوەتی خانەنشین بوو، هەموو ئێواران بە دیداری شاد دەبووین و گوێمان بۆ فەرمایشەکانی ڕادەگرت. بە هەر قسەیەک دەستی پێکردبا لە ئاکامدا،

سـەرەبان و بنەبـان دەهـاتەوە سـەر تەنـکەی گیرفـانی کە لە سایەسـەری گـالانتی، هەمـوو ڕۆژێ دەهەزاری تێـدایە. بـابم زۆری دانبەخـۆدادەگرت، بەڵام تەواو کەسـادی پێـوە دیـار بـوو. هـیچ دەسـتی بـۆ نەدەکـراوە. تەنـانەت دایکیشـیم هەسـتی بەو لاسـەنگی هێـزە کردبـوو و وەک جـاران بە خاڵعەباسـی هەڵانەدەکوت.

بـابم بە پـێچەوانەی ئەوەی لێـی چاوەڕوانـدەکرا، بە متمـانەیەکی لەڕادەبەدەر بەو ڕسـتەیە کە دنیـا دەوران دەورانە، زۆر ژیـرانە مـامەڵەی دەگەڵ ئەو بـارودۆخە دەکـرد. هەسـتیارانە چـاوەڕێی دەرفەتێکـی دەکـرد، بـۆ ئەوەی لە ژێـر ئەو گوشـارە قورسـە دەربـاز ببـێ، هەر بـۆیە هەمـوو هەواڵێکـی پەیوەسـت بە خاڵعەبـاس و بنەمـاڵەکەی، بە وردی شـرۆڤە دەکـرد و لە هـۆ و هۆکاری دەپرسێوە.

لە ئاکامـدا خـۆری بەختـی بابیشـم هەڵات. ئەو کـاتەی کەسـێک، بە هەر هـۆیەک، لە کـن بـابم کوتبـووی، تەهـای خاڵعەباسـی، خەریکـی ویسـکییە. لەسـەرەتادا بـابم وەک بۆخـۆی دەیکـوت بـۆی پرسـیار بـوو ویسـکی چیـیە، پێشـی عەیـب بـوو بپرسێ، هەر بـۆیە وەک ئەوەی بـاو بـوو، بەرپەرچـی قسـەی کـابرای دابـۆوە و هەر جـۆرە ئەگەرێکـی لەوجـۆرەی ڕەتکردبـۆوە. دواتـر کە لەملا وئەولا بە پرسـیار مەبەسـتی کـابرای تێگەیشـتبوو و ئەگەری باسـەکەی پشتڕاسـتکردبۆوە، بە هەگبەیەکـی پـڕ ڕووی دە مـاڵی

کـــردەوە. دەگەڵ یەکەم درکانـــدنی، زۆر ژیـــرانە ڕێـــی هەمـــوو بەرگرییەکـــی لە دایکـــم برێـــوە و لە پاشـــان تەواو متمـــانەبەخۆ ئامادەی چاوپێکەوتنی ئەو ئێوارەیەی خاڵعەباس بوو.

بە ئاســـانی لە هەڵســـوکەوتی بـــابمرا بەدی دەکـــرا کە ئەو ئێـــوارەیە بـــۆ وی، زۆر چارەنووســـازە، بە جۆرێـــک کە لە خەوی پـــاش نیوەڕۆشـــی خۆشـــبوو و تەنیـــا بە چەنـــدجار ئەودیواودیـــو کـــردن، کۆتـــایی پێهێنـــا. دایکیشـــم دامـــاو لە گۆشـــەیەک دەســـتی خســـتبوو ســـەر دەســـتی و لـــووتی داژەنیبـــوو. بە پـــێچەوانەی ئەوەی گومـــانم دەکـــرد کە دایکـــم خاڵعەباســـی لە هـــاتنی ئەو ئێـــوارەیە پاشـــگەز دەکـــاتەوە، هـــیچ ئەگەرێکـــی لەو جـــۆرە لە ئـــارادا نە بـــوو و باســـەکە ئەوەنـــدە گرینـــگ بـــوو کە ئەویـــش بێمەیـــل نەبـــوو کە هەرچـــی زووتـــرە، چـــارە بکـــرێ. لە ئـــاپۆڕەی بێـــدەنگێکی بەســـام، بـــۆ یەکەم جـــار، هەمـــوو چـــاوەڕێی خاڵعەبـــاس بـــووین. هەریەکەمـــان لە سووچێکەوە تامەزرۆی ئەو باسە بووین.

خاڵعەبـــاس وەک ڕۆژان، هەرکە تاوبـــان کـــز بـــوو، بە لارەلار پەیـــدا بـــوو. دەگەڵ جێخۆشـــکردنی، بـــابم وەک پێویســـتییەک بـــۆ کـــردنەوەی ســـەری قســـان، بەپـــێچەوانەی هەمـــوو ڕۆژان، زۆر گەرموگـــوڕ بەخێرهـــاتنی کـــرد و هەواڵـــی وڵاتـــی لـــێ پرســـی. هەواڵـــی تەهـــای لـــێ پرســـی. هەواڵـــی قاچـــاغی لـــێ پرســـی. خاڵعەبـــاس لە شـــێوەی وڵامـــدانەوەکانیرا دیـــار بـــوو کە هێشـــتا هەســـتی بە هـــیچ جیـــاوازییەک نەکـــردووە و تەنـــانەت لەوەی کە بەبـــێ هەوڵـــی

خـۆی باسـەکە دەچێـتە سـەر قاچـاغی زۆریـش کەیفـی سـاز بـوو و خەریــک بــوو نــوتقی دەکــردەوە کەچــی بــابم خــۆی نەگــرت و هێشتا خاڵعەباس لە وڵامە سەرەتاییەکان نەببۆوە کە کوتی:

- کاک عەباس شتێکی بڵێم پێت ناخۆش نابێ؟

خاڵعەبــاس بە کەمێــک گومــانەوە ئامــادەی وڵامــدانەوە دەبــوو کە بابم دەرفەتی پێنەدا و کوتی:

- کــاک عەبــاس، کــوڕی تــۆش هەر کــوڕی خــۆمە. بە قەبرێکــی بــابم چــۆتێ، تەهاشــم بە قەت ئەو دوو کــوڕەم خــۆش دەوێ. بە ئیخۆمی دەزانم بۆیە باس دەکەم، دەنا بەمن چی.

ئەو شــێوە هاوســۆزی نــامۆیەی بــابم، خاڵعەباســی نەختێــک هەســتیار کــرد و بــۆ بیســتنی شــتێکی گرینــگ دەســتی لە هەڵبەستنی تووتن و پەڕەکەی هەڵگرت.

- کاکعەبــاس خەڵــک چــی چــاک نــاڵێ. ئەو فــێعلانە بــۆ، بــۆ کوڕی تۆ دەبێ. کێ تا ئێستا شتێکی خەراپی بە ئێوەوە دیوە.

خاڵعەبــاس وا پرســیارکەرانە دەیــڕوانییە بــابم کە هۆشــی نەبــوو هێشــتا تــووتنی دە پەڕەکەی نەکردبــوو کەچــی بە زمــانی تەڕی دەکرد.

- کوڕی تۆ بۆ، بۆ ئەوەی دەبێ، ئارەقی بفرۆشێ.

خاڵعەبـــاس بە بیســـتنی ئەو قســـەیە وەک دڕووی دە ســـمتی ڕۆچووبێ، ڕمبێک بڵیند بوو و بە تەواوی هێزەوە نەڕاندی:

- ئەوە کێ ئەوەی دەڵێ هەتا گۆڕی بابی وا لێبکەم؟

بـــابم بە هـــیچ جۆرێـــک خـــۆی بـــۆ وەهـــا کـــاردانەوەیەک ئامـــادە نەکردبـــوو و پێـــی وابـــوو خاڵعەبـــاس گومـــان لە ڕاســـتی هەواڵەکە ناکـــات، کەچـــی نەتەنیـــا بە ڕســـتەیەک، قســـەکەی ڕەتکـــردەوە بەڵکوو هێرشی پێچەوانەشی کرد.

تەنیـــا شـــتێک کە بـــابم وەک بەرگـــری غەریـــزی بـــۆی کـــرا، خـــۆ دزیـــنەوە بـــوو لە ئەگەری تـــێکەڵ بـــوون بەو کێـــیەی خاڵعەبـــاس ئـــاوا بە زەبـــر هەڕەشـــەی لێکـــرد، هەر بـــۆیە گورجێـــک خـــۆی خزانـــدە ســـەنگەری خاڵعەبـــاس و شـــێوازی قســـەکردنەکەی گۆڕی.

- کاکعەبـــاس هەتـــا شـــتەکە ڕاســـت یـــا درۆ بـــڵاو نەبـــۆتەوە بـــا چـــارەی بکەیـــن. قســـە زۆر هەڵدەبەســـترێن بـــا نەهێڵـــین بـــڵاو بێتەوە.

بەڵام خاڵعەبـــاس بەو ئاســـانییە ملـــی بە کەمتـــرین ئەگەری ئەو دەنگـــۆیەش نەدەدا و بە لاتـــاوێکی جەرگبـــڕ، پێـــداگری لەســـەر ڕاستنەبوونی ئەو قسەیە کرد.

- نەوەڵـڵا ئەو خەڵـکە حەسـوودن. چاویـان بەو ماشـێنەی ئـێمە هەڵنـایە. کـوڕی مـن سـەری بچـێ نـوێژی نـاچێ، چـۆن شـتی وا دەکا.

لغـاوی باسـەکە لە دەسـت بـابم دەرچووبـوو. ئەو کە مەبەسـتی سـەرکۆنە کردنـی خاڵعەبـاس بـوو ئێسـتا بەرەوڕووی بوختانێـک ببـۆوە. هەر قوونەجـوولەی بـوو باسـەکە بگـرێتەوە دەسـت، بەڵام بە پشـــتیوانی ئەو ڕەتکـــردنەوە تونـــدوتۆڵەی خاڵعەباســـی دایکیشـم وەخـۆ هـاتەوە و بـۆ پشـتیوانی کـاکی وەخـۆکەوت. هەر هێنـدەی پێنەچـوو کە ڕەتکـردنەوە، بـۆ هێرشـکردن گـۆڕدرا و تیژایـی پەلامارەکەیـان خستە سـەر بـابم. بـابم هیـوا بـڕاو خەریکـی پەلەقـاژە بـوو و زۆر بە کەسـادی بەرپەرچـی دەدانەوە تـا لە ئاکامـدا هیچـی پـێ نەمـا و بە شـێوەی خاڵعەباسـی قسـەی یەکلاکەرەوەی خۆی کرد.

- ئـاخر هەرسـێک تەڵاقـم کەوێ ڕاسـت وایە، ئیـدی بـۆ مـل نـادەن. ئەگە ڕاسـت دەکەن بـۆ نـاچن لە شـتەکەی بکـۆڵنەوە دوایە وە درۆم خەنەوە.

ئەو سـوێندەی کە لە ئەدەبیـاتی زارەکـی بابمـدا شـتێکی نـامۆ بـوو، ئەگەرچـی مۆڕبـوونەوەی تونـدی دایکمـی لـێکەوتەوە، بەڵام وردە گومـانێکی خسـتە بەرەی دژبەرەوە و تـا ڕادەیەکـی زۆر سسـتی کـردن. بـۆ چەنـد خـولەکێکی تـر خاڵعەبـاس بە مینگەمینـگ،

بێهیوا، خەریکی چەنگەکرکە بوو هەتا کەشەکە پێچەوانە کاتەوە، بەڵام هاوپەیمانەکەی چیتر هۆشی لەسەر باسەکە نەمابوو و بەدوای هەڵگیرساندنی شەڕێکی ساردی درێژخایەن بوو. لە ئاکامدا لە کەشێکی سارد و پڕ لە مرەمڕ، خاڵعەباس ڕۆیشت.

ئەوە تەنیا سەرەتایەک بوو و هیچ کەس شکی دەوەیدا نەبوو کە خاڵعەباس، هەتا لایەک بە لایەکدا نەخا، دەستبەرداری ئەو باسە نابێ. ئەو، کەسێک نەبوو کاتی خۆی بە بەڵگە دۆزینەوە خەسار بکا. خاڵعەباس یەکسەر دەچووە سەر گومانلێکراو و داوای دانپێدانانی لێدەکرد. بە پێچەوانەی هەموو دادگایەک کە ئەو کەسەی ئیدعایەکی هەیە دەبێ بەڵگە بێنێتەوە، لە بەردەم دادگای خاڵعەباس تۆمەتبار بە بێ ئەوەی هیچ بەڵگەیەک دژی هەبێ دەبێ بێتاوانی خۆی بسەلمێنێ.

زۆر جیاوازتر لەوەی گومانمان لێدەکرد، خاڵعەباس هەر ئەو ئێوارەیە دەگەڵ بیستنی ئەو باسوخواسە، تەهای وەک تاوانبار ئەژمار کردبوو. لەسەرەتای شەو هەتا درەنگانێک، دانیشتنی دادگایی کردنی تەهای بەردەوام بوو. تەنیا دادگایی نەبوو بەڵکوو هاوکات دانپێدانانی زۆرەملی و هێرشی تاوناتاویش هەبوو. هەموو ئەو قۆناغە یەک لە دوای یەکانەی دادگاییکردنەکەی بە بێ ئامادەبوونی هیچ کەسێکیتر

بەڕێوەچـــوون و بەهـــۆی تایبەتمەنـــدی جیـــاوازی وتـــوویژی خالٚعەبـــاس، لە مەودای دووریشـــڕا لێکـــدەکرانەوە. ئەوە تەنیـــا درەنـــگ بـــوونی شـــەو و بێتـــاقەت بـــوونی خالٚعەبـــاس بـــوو کە توانی کۆتایی بەو شەڕە بێنێ.

یەکەم کـاردانەوەی ئەو شـەوە لالـووت بـوونی تەهـا لە هەمـوو ئەنـدامانی بنەمـاڵەی ئـێمە بـوو. وادیـار بـوو کە بە سـەرچاوەی ئەو دەنگـۆیەی زانیـوە، بـۆیە بـۆ بەیـانی کە بە پێیـان بە کولانـدا دەڕۆیشتە خواری، هیچ سەروسڵاوی نەبوو.

ئەو هەمـوو هاتوهـاوارەی شـەوی ڕابـردوو و لالـووت بـوونی تەهـا وایکـرد دایکـم سـەرەڕای ترسـی لە خـاڵۆژنم، بـۆ بـاسوخواس خـۆیەک بگەیێنێتـێ و پـاش تاوێـک بە نـوێترین هەواڵەکـان بگەڕێـتەوە. وادیـار بـوو تەهـا لە ئەگەری هەر جـۆرە دەستلێدانی گالانـت وشیار کرابـۆوە و هەتـا هەتـایە دەبێ بەرەڵـلا بەرەڵـلا بسـوورێتەوە. ئەوە بڕیـاری کۆتـایی خالٚعەبـاس بـوو بەڵام چاوەڕوانـدەکرا وەک هەمـوو بڕیارەکـانی تـری، هەر زوو لێـی پاشـگەز بێـتەوە و چـاوەڕوانی بیـانوویەک بکـات هەتـا هەڵیوەشـێنێتەوە. بـاش یـا خەراپ، ئەوجـار ئەو پاشـگەزبوونەوەیە زۆر زووتـر ڕوویـدا. وەسـتانی گالانـت، وەسـتانی داهـاتی خالٚعەباسـی بەدواوە بـوو بە تـایبەت ئێسـتا کە تەواو خانەنشـین بـوو، هەر بـۆیە زۆر زوو ملـی بە بەڕێـوانی دا بەو مەرجەی تەهـا چیـدی ئەو بەزمەی نەکـات. لەولاشـەوە تەهـا مەرجـی دانـا

کە بەشی خاڵعەباسی دەبێ کەمکرێتەوە. ئەو شەڕەمەرجە بۆ ماوەیەک پێشی بە هەر جۆرە پێشکەوتنێک گرت هەتا لە ئاکامدا یەکی لێزان ئاوای نسحەتی تەهای کرد:

- کورە ئەتۆ زۆر شێتی! ئەو بەزمە چییە دەیکەی؟ دەهەزارەکەی بۆ بکە بە بیست هەزار و بڵێ کارت پێم نەبێ.

ئەو تەکبیرە ئەگەرچی چاوەڕوان دەکرا کاردانەوەی توندی خاڵعەباسی بەدووەوەبێ، بەڵام بەوپەڕی سەرسوڕمانەوە، خاڵعەباس بە بێدەنگێکی پڕ لە ڕەزایەت، ملی بەو مەرجە دا و وەک دڵسۆزێکی باوکانە، ئاوای نسحەتی تەهای دەکرد:

- ڕۆڵە خۆ ناڵێم مەیکە! دەیکەی بە حەیا و ئەدەب بیکە، با ناحەزمان پێ خۆش نەبێ.

گڵۆپە سەوزە باوکانەکەی خاڵعەباس، بۆ هەرجۆرە هەڵسوکەوتی تەهای ڕێگا خۆشکەر بوو و لەو ڕێگایەدا سنوورەکانی یەک لەدوای یەک بەزاند. وەک سروشتی ڕاستەقینەی ئەو کارە، تەهاش هیچی بە هیچ نەکرد و کاتێک گیرا جگە لە گاڵانت کە بە نێوی خاڵعەباسی بوو، هیچی بۆ دەرنەچوو. جگە لە جەریمەیەکی زۆر، چەندین مانگیش زیندانی کرا. بەڵام بەوجۆرەی دیار بوو لە ترسی خاڵعەباس هیچ گرفتێکی دەگەڵ زیندان نەبوو و هیوای دەخوازت درێژتر بووبایە.

ئەو ڕووداوە خاڵعەباســـی لە هەر جـــۆرە شـــایی پێبـــوون بە وەجــاغی، بێهیــوا کــرد و بە یەکجــاری تەمــای گــرت ژیــانێکی دوو کەســی پیــرانەی هەبــێ. ئەگەر وردەکارێــک هەبــا دەنــا لە بورســە نــافەرمێکەی خۆیــان حــازر دەبــوو. ئەو ســەردەمەی بــێ کێشــەترین دەورانــی ژیــانی بــوو و هــیچ بــاس لە چارەنووســە نـــاحەجمینەکەی نەبـــوو هەتـــا ئەو ڕۆژەی ڕوحمـــی بـــۆ دوو کۆترەباریکە بزووت و ویستی هێلانەیان بۆ ساز بکات.

تایبەتمەنــدی هەمــوو کارەکــانی خاڵعەبــاس، جیاوازبوونەکەیــان بــوو. ئەگەرچــی هــێلانەی کۆترەبــاریکە دەکــرێ بە بــێ هــیچ کێشـــەیەک، لە هەمـــوو شـــوێنێکی ئاســـایی دابـــمەزرێ، بەو مەرجەی پشـــیلە زەفەری پـــێ نەبـــا بەڵام لە ڕوانـــگەی خاڵعەباســەوە نە تەنیــا پشــیلە، بەڵکــوو هــیچ مــرۆڤیکیش نــابێ بتــوانێ بە شــێوەی ئاســایی دەســتی پێڕابگــا. ڕەچــاوکردنی ئەو ســتانداردە خاڵعەباســی ناچــار کــرد لە بەرزتــرین شــوێنێک کە بە نێردیــوان دەســتی دەگــاتێ، دایبمەزرێنــێ. خاڵعەباسێکی پیــر، بـــارانێکی بە لێشـــاو و هەورە برووســـکەی بەهـــارێ، هەمـــوو کـــاریگەر بـــوون بـــۆ ئەوەی خاڵعەبـــاس لەســـەر نێردیـــوانیڕا هەڵدێرێ.

وەک بیرەوەرییەکـــی ســـەرنجڕاکێش، دەکـــرێ لە داهـــاتوودا بگێــڕدرێتەوە کە زەمانێــک لە وڵاتــی ئــێمە، نەخۆشــەکان تەنیــا لە فیلمەکانــدا بۆیــان هەبــوو لەســەر تەختــی نەخۆشــخانە بمــرن

ئەگەینـــا لە دنیـــای ڕاســـتی، هەرکە لە نەخۆشـــێک بێهیـــوا دەبـــوون، یەکـــی بەرگ ســـپییان لـــێ پەیـــدا دەبـــوو و بەبـــێ ڕەچاوکردنی هیچ جۆرە ڕوحم و بەزەییەک دەیکوت:

- کاکە بیبەنەوە ناژی. لەخۆڕا خەرجی لێ مەکەن.

ئەو شـــتە ڕاســـت بـــۆ خاڵعەباسـیش قەومـــا. ئەگەرچـــی زمـــانی هەبـوو بەڵام وەک مردوویەکـی بەزوویـی، نێـودێرکرا. هـیچ چـارە نەبـوو و تەنیـا ئەگەری بەردەسـت بـردنەوەی بـوو و بـردرایەوە. وەک نەخۆشـــێکی زۆر لە مـــردن نزیـــک، بە درێژایـــی ڕۆژ ئەوەی بە هەمـــوو تەمەنـــی خـــۆی، جـــارێکی دیتبـــا، ســـەردانی دەکـــرد و زۆربەی هەرەزۆریـــان پاســـاویان بـــۆ ئەو ســـەردانە یەک شـــت بوو:

- باشە لە کۆڵ خۆمی دەکەمەوە. با دوایە گلەییم لێ نەکەن.

ســـــەردانیکەر زۆر هـــــات و چـــــوون و لە ئاکامـــــدا کاتێـــــک مـــردنەکەی وە درەنگـــی کەوت، جـــگە لە خێـــزان و خزمـــی زۆر نزیکـــی. کەســـی بە دەورەیەوە نەمـــا. وەک بەرنـــامەی ڕۆژانە ئەو چەنـــد کەســـە بە دەورەی وەبـــوون و لە ئـــاپۆڕەی بێـــدەنگییەکی تەواو، چاوەڕێی مردنیان دەکرد.

ئەو بەرنـــامەیە هێنـــدەی کێشـــا هەمـــووی جـــاڕز کـــردن. بەڵام ڕۆژی مەبەســـت ئـــاخری هەرگەیشـــت و وەک ڕەوتێکـــی ئاســـایی، هەرکە هەســـتکرا لە مـــردن نزیکتـــرە، خێـــرا بانگهێشـــتی مەلا

کـرا. مەلا لە تەنیشـت خاڵعەبـاس دانیشـت و خەریکـی یاسـین خوێنـدنەوە بـوو کە لە ناکـاو خاڵعەبـاس بە گرەگرێـک دەپێشـدا ئامادەبوانی وشیار کردەوە و لە پاشان بە دەنگێکی نزم کوتی:

- ڕۆڵە وەسـیەت بـێ، مـردم، نەچـن لێـرەم بنێـژن. لێـرە کەس ناناسم. بمبەنەوە دێی.

بـۆ چەنـد چـرکەیەک وردە نیگـا لە نێـوانی ئامـادەبووان ئـاڵوگۆڕکرا، بەڵام لە ئاکامـدا هەمـوو نیگاکـان چـوونەوە سـەر مەلا و وەک داخـوازێکی بێکـوتن، داوای نـوێنەرایەتی جەماوەریان بۆ وڵامدانەوەی خاڵعەباس لێکرد.

مەلا وەک ئەوەی لە ئەرکـی نـوێنەرایەتی خـۆی حـاڵی بـووبێ، هێندێک تامی زاری خۆش کرد و کوتی:

- خاڵعەبـاس وا مەفرمـوو. قەبرسـتان ئـاوەدانییە. ئیشـاڵڵا دوای سـەد سـاڵی دیـکە ئەگەر بەرەو پیلـی مـردن چـووی، چ فەرق دەکا لێرە بنێژرێی یا لە شوێنێکی تر.

خاڵعەبـاس بـۆ وڵامـدانەوە، بە زەحـمەت چەنەگەی کە بەهـۆی بڵیندی سەرینەکەی دە سەرسینگی چەقیبۆوە، بزاوت.

- سەدسـاڵی دیـکەی چـی مەلا، پێـت شـێتم؟ ئەوەنـی یاسـینم بـۆ دەخـوێنی. ڕۆڵە گەردنتـان ئـازاد نەبـێ ئەگەر بەرامـبەر مـاڵانم نەنێژن.

مەلا کە تەمەنێـک لە ناسـینی ئەو زاتە بێبـەش ببـوو، تەمـای بـوو وڵامێکـی شـیاوی ئەو داخـوازییە بـداتەوە کەچـی دوا هەناسـەکانی خاڵعەباسی، دەرفەتـی هـیچ جـۆرە دەربڕینێکـی پـێ نەدا.

بەو پێـیەی کە مـردوو نـابێ لە حـارزی بمێنێـتەوە، چەنـد کەسـێک بـۆ قەبـر هەڵقەنـدن، بەرەو ئـاوەدانی وەڕێ کەوتـین، بەڵکـوو لە زووتـرین کاتـدا وەسـیەتی خاڵعەبـاس بەجـێ بگەیێنین.

دەگەڵ گەیشـتن بە شـوێنی مەبەسـت، هەمووەمـان سەداسـەد دڵنیـا بـووین کە بەجێگەیانـدنی وەسـیەتەکەی خاڵعەبـاس زۆر ئەسـتەمە. بەرامـبەر مـاڵی ئـاوەدانی، لەو بەرقەدە، تەنیـا ئەسـەواری چەنـد بەردەتـراوکەی چەقیـوی لێبـوو و دیـار بـوو لەمێـژ ساڵە هـیچ قەبرێکـی نـوێی بەخـۆیەوە نەبینیـوە. بەڵام بە ناچـاری، شـوێنێک هەڵبژێـردرا و بە قوڵینگـان بەربـووینە جەسـتەی زەوی. هێشـتا شـانوپیل بـۆ کـاری خـۆش نەببـوون کە یەک بە جنێـودان لە ئـاوەدانی داگەڕا خـواری و ڕووی دەلای ئێمە کرد.

- سـەگبابینە ئەوە لە چـی دەگەڕێـن؟ بەخـودای ئەلحـان دەچـم لەدووی پاسگای. ئەوە خەریکن عەنتیکەی دەردێنن!!

زۆر بە کورتی و بە ترسەوە یەک کوتی:

– ئەوە سـۆفی عەوڵایە. خـۆ بەخـودای بۆمـان حـاڵی نـابێ، چـی لێبکەین؟

بە چەنـد خـولەک شـانازی ناسـینی سـۆفی عەوڵا بـوو کە زانـیم خاڵعەبـاس لێـرە دوانەی هەیە. ئەوەیـان هێنـدێک ئـاڵۆزتر. سۆفی عەوڵا یەکـی شـڕی پـانتۆڵ شـۆڕ. کەوا لە ڕەنگێـک، پـانتۆڵ لە ڕەنگێـک. شـاقەلێکی کەوا ڕەشـەکەی کە گیرفـانێکی نهێنـی ئامـاڵ شـینی پێوەبـوو، هـاتبوو دەرێ و دەگەڵ غـاردانی باوەشـێنی بەرگەدەی دەکـرد. پشـتێندێکی ڕەشـی گـوڵ وردی چڵکنـی بەسـت بـوو، ئەوەنـدە لە عـۆدەی دەسـرەی چڵمـی هـاتبوو دەرێ کە سـەرەکەی وەک کلـکە بـزن چەقیبـوو و نەدەنوشـتاوە. لیـنگە پانتۆڵێـک دەگۆرەویـدا ئەوی دیـکەی قوتـار ببـوو. کەوشـە جیرەکـانی ئەوەنـدەیان قـوڕ هەڵگرتبـوو، هەمـوو جـارێ بەقەد جـێ پێـی فیلێـک، ئەرزیـان شـوێن دەکـرد. بەرگ و لیباسـی زۆر لە دەموچـاوی ڕێـکوپێکتر بـوو. ئەوەنـدەی ڕدێـن هێشـتبۆوە کە شـوێنی بـێ تـووک لە سـەر ڕوخسـاری بەدی نەدەکـرا. هەر لە بـن چـاوی‌ڕا هەتـا بنـان گـوێی، هەمـووی هەر تـووک بـوو. ئەوەنـدە بـێ سـاحەب ڕوابـوو، وەک تـووکی بـزنە مەرەز، لێکهـاڵابوو. تەنیـا سـەیرکردنێکی وردی پێویسـت بـوو هەتـا ئاسـەواری تڵـتە چـای تێـدا بـدۆزیەوە. ئاسـتی هەردووک کـونەتفینکی وەک کـانێ گـراوان شـوێنی دووکەڵـی تـووتن و پەڕی پێـوە دیـار بـوو. هاوکـات کە بەو سەروسـیمایە بە پەلەپەل

دەهات بە قولە گۆچانەکەشی هەڕەشەی دەکرد. هاوڕێیەکمان کە دەیناسی، وەک بەرگرییەکی سەرەتایی، پێش ئەوەی بمانگاتێ ڕستەیەکی ئاگادارکەرەوەی بە دەنگی بڵێند گەیاندێ.

- کاک سۆفی نەیکەی ئی خۆنە!

کاک سۆفی بۆ بازدانی لە کەندالێکی سەر ڕێی دەستێکی بە پێچوکلاوەکەی گرت کە بەقەد سێڵێک دەبوو و هاوکات دەگەڵ پەڕینەوەی، سەرێکی هەڵێنا و لێمان خوڕبۆوە.

- خۆن و مۆن کێیە؟ ئەلحان ئەو گیایەم بۆ لێ هەڵدەقەنن.

بە بیستنی نێوی خۆی دیار بوو کەمێک ئەهوەن بۆتەوە و پرسیارەکەشی توندوتیژی جنێودانەکەی پێوە نەبوو.

- کاک سۆفی، خاڵعەباس مردووە. وەسیەتی کردووە بیهێنینەوە ئێرە.

- عەباس کێیە؟

- عەباسی مرۆتێ.

- جا عەباس کەنگێ خەڵکی ئێرە بووە! سەد ساڵە لێرە نەماوە. نە زەوییەکی لێرە هەیە نە جێگیایەکی هەیە.

پێم خۆش بوو بڵێم خۆ گاڕانی بۆ لەوەڕاندنێ ناهێنێتە ئێرە، زەوی بۆ چییە بەڵام بە درێژەی قسەکانی بەو قەناعەتەی گەیاندم کە ئێستا هەموومان لەسەر هێڵێکی دووسەر خاڵعەباس، ئەوسەراوسەرێ دەکەین. وەدووکەوتنی زیاتر بێفایدەیە.

– وەسیەتی چی و شتی چی! ئێرە مڵکی منە. خەتی جووتم لێرە دەگەڕێتەوە. نۆرەی ئەوەیە تراکتۆرم لێهەڵدێرێ. ئاخر عەباس نییە! خۆ نەبۆتە شێخ و مشایخ! پەنجا ساڵە ئێرە قەبرستان نەماوە. دێتە ئەو بەرقەدەی دەڵێ چی. قەبرستانی تازە ئەوە لە دەراوێیە بیبەن لەوێ بینێژن.

ڕکابەری ئەو گفتولفتە تەنیا بە خاڵعەباس دەکرا. ئەو خاڵعەباسەی وشەگەلی وەک لاسار،کەللەڕەق، سەرسوڕهێنەر و ... بۆ هەڵسەنگاندنی ئاستی جیاوازی ئەو، هیچیان دەبارانددا نەبوو. تەنیا وشەیەک کە توانای پێناسەکردنی هەبوو، نێوی خۆی بوو کە دەکرا وەک وشەیەکی داتاشراو بە مانایەکی نوێ کە هەڵگری قورسایی هەموو بوارەکانی کەسایەتی تایبەتی وی بێ، بە فەرهەنگەکانەوە زیاد بکرێ.

تاقە وەسیەتی ئەو تاقانە فیلسووفە خۆماڵییە، ئەوجۆرەی دەیویست بەجێ نەگەیی و لە شوێنێکی تر بە بەرد و کێلێکی

بـــێ ناونیشـــان کە هـــیچ زانیـــارێکی بـــۆ ناســـاندنی ئەو ئینســـانە هەڵکەوتەیە نەدەدرکاند، ئەسپاردەی خاک کرا.